

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پاسخ کوتاه

«به ۵۷۰ پرسش از احکام»

مطابق با فتاوی

حضرت آیت الله العظمی حاج شیخ لطف الله صافی گلپایگانی مدظلہ العالی

سرشناسه : صافی گلپایگانی، لطف‌الله
 عنوان و نام پدیدآور : پاسخ کوتاه به ۵۷۰ پرسش از احکام مطابق با فتاوی حضرت
 آیت‌الله العظمی حاج شیخ لطف‌الله صافی گلپایگانی مدظله‌العالی
 مشخصات نشر : قم: دفتر تنظیم و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی صافی
 گلپایگانی، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۱۸۱ص.
 شابک : ۷۰۰۰۰ ریال: ۹۸۸-۵۱۰۵-۶۰۰-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 شناسه افزوده : علوی، سید محمدتقی، ۱۳۳۳.
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۷۸۷۴۸۷

دفتر تنظیم و نشر آثار

حضرت آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی رحمته‌الله

- نام کتاب: پاسخ کوتاه به ۵۷۰ سؤال از احکام
- مؤلف: حضرت آیت‌الله العظمی لطف‌الله صافی گلپایگانی مدظله‌العالی
- چاپ سوم: جمادی‌الاولی ۱۴۳۹ / زمستان ۱۳۹۶
- شمارگان: ۵۰۰۰
- بهای: ۹۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۸۸-۵۱۰۵-۶۰۰-۹۷۸
- سایت الکترونیک: www.saafi.net
- پست الکترونیک: saafi@saafi.net
- آدرس پستی: قم / انقلاب ۶ / پلاک ۱۸۱
- تلفن: ۳۷۷۲۳۳۸۰ (۰۲۵)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

جواب سوالات کتاب «پاسخ کوتاه» با
فتاویٰ حضرت آیت الله العظمی صافی
گلپایگانی مدظله العالی مطابق است.

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه
۱۳.....	احکام بلوغ و تکلیف
۱۴.....	احکام تقلید
۱۸.....	احکام طهارت و نجاست
۲۲.....	احکام وضو
۲۲.....	شرایط وضو
۲۵.....	مسح
۲۷.....	احکام غسل
۲۷.....	شرایط غسل
۳۴.....	احکام تیمم
۳۵.....	احکام نماز
۳۵.....	لباس نمازگزار
۳۷.....	مکان نمازگزار
۳۸.....	احکام قبله
۳۸.....	وقت نماز
۴۱.....	اذان و اقامه
۴۱.....	قیام
۴۲.....	قرائت
۴۴.....	رکوع
۴۵.....	سجده

- ۴۷ سجده واجب قرآن
- ۴۹ تشهد
- ۴۹ قنوت
- ۵۰ شک در نماز
- ۵۴ نماز احتیاط
- ۵۵ نماز مسافر
- ۵۹ نماز قضا
- ۶۳ نماز قضای پدر و مادر
- ۶۵ نماز جماعت
- ۶۹ نماز جمعه
- ۷۱ متفرقات نماز
- ۷۸ احکام روزه
- ۷۸ نیت روزه
- ۷۹ احکام چیزهایی که روزه را باطل می‌کند
- ۸۴ قضای روزه
- ۸۷ کفاره روزه
- ۸۹ روزه مسافر
- ۹۰ اقسام روزه
- ۹۱ احکام اعتکاف
- ۹۵ احکام خمس
- ۹۵ شرایط واجب شدن خمس
- ۹۸ مصرف خمس
- ۱۰۰ احکام زکات
- ۱۰۰ شرایط واجب شدن زکات
- ۱۰۲ مصرف زکات

۱۰۳	احکام حج
۱۰۴	استطاعت حج
۱۰۵	نیابت در حج
۱۰۷	احکام معاملات
۱۰۷	خرید و فروش
۱۰۸	خرید و فروش قسطی
۱۰۹	عقد فضولی
۱۰۹	مضاربه
۱۱۰	ضمان تصرف در مال غیر
۱۱۵	ضمان تصرف در بیت‌المال
۱۱۷	بانک‌ها
۱۱۸	سوده سپرده بانک‌ها
۱۱۹	ربا
۱۲۰	شرکت
۱۲۱	صلح و هبه
۱۲۲	هدیه از مال حرام
۱۲۳	اجاره
۱۲۳	حواله
۱۲۵	رهن
۱۲۵	شرط‌بندی
۱۲۶	برد و باخت در ورزش
۱۲۶	رشوه
۱۲۷	احکام خانواده و ازدواج
۱۲۷	عقد ازدواج
۱۳۰	فسخ عقد و طلاق
۱۳۲	مهریه و درآمد زن

- ۱۳۳..... نفقه زن و فرزند
- ۱۳۳..... محرم و نامحرم
- ۱۳۷..... شیر دادن و محرمیت
- ۱۳۷..... ارتباط با نامحرم
- ۱۳۹..... احکام حجاب و پوشش
- ۱۴۲..... حجاب توریست‌ها
- ۱۴۲..... لباس آستین کوتاه
- ۱۴۲..... پوشیدن لباس سیاه
- ۱۴۳..... لباس شهرت
- ۱۴۳..... احکام نگاه کردن
- ۱۴۶..... صله رحم
- ۱۴۸..... سقط جنین
- ۱۴۹..... ترمیم بکارت
- ۱۴۹..... عده زن بدون رجم
- ۱۴۹..... متفرقه خانواده
- ۱۵۰..... تنبیه فرزند
- ۱۵۲..... احکام خوراکی ها
- ۱۵۳..... احکام نذر
- ۱۵۶..... احکام ارث
- ۱۵۷..... ارث ديه مقتول
- ۱۵۹..... احکام حدود
- ۱۶۰..... احکام امر به معروف و نهی از منکر
- ۱۶۳..... احکام قرآن
- ۱۶۵..... احکام اموات
- ۱۶۷..... احکام گوناگون

۱۶۷ موسیقی
۱۶۹ تعزیه و شبیه خوانی
۱۷۱ عکس های ائمه <small>علیهم السلام</small>
۱۷۱ ادعای ارتباط با ائمه <small>علیهم السلام</small>
۱۷۲ ایستادن موقع شنیدن نام امام عصر <small>علیه السلام</small>
۱۷۲ تکرار بعضی از فرازهای دعا
۱۷۲ رایت و کپی و شکستن قفل CD
۱۷۳ غیبت
۱۷۴ دروغ مصلحتی
۱۷۴ صیغه برادری
۱۷۵ استخاره
۱۷۵ تقلّب در امتحان
۱۷۵ فال گیری
۱۷۶ نفرین به دیگران
۱۷۶ رنگ کردن موی سر در عادت ماهانه
۱۷۷ تراشیدن ریش
۱۷۷ حذف موهای زائد بدن
۱۷۷ خودکشی
۱۷۸ شرکت در مجالس صوفیه
۱۷۹ استفاده از مشروبات الکلی در مجالس عروسی
۱۷۹ کشیدن سیگار
۱۷۹ ترقه بازی
۱۸۰ به گردن گرفتن گناه دیگری
۱۸۰ توبه
۱۸۰ خال کوبی
۱۸۰ صدقه دادن به سادات

قرض برداشتن از صدقه..... ۱۸۱

آثار حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی مدظله الوارف

در یک نگاه ۱۸۳

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در عصر شکوفایی علم و انفجار اطلاعات که امکان آگاهی عموم نسبت به دقایق و ظرایف علوم و دسترسی به اطلاعات جامع و کامل وجود ندارد، افراد متناسب با ویژگی‌های فردی و اجتماعی و موقعیت‌های زمانی و مکانی خود، تلاش می‌نمایند تا صرفاً به آن بخش از علوم و آگاهی‌ها دست یابند که بتواند جوابگوی نیازهای روزمره زندگی آنان باشد.

علم فقه نیز از این قاعده مستثنی نیست و تسلط بر همه ابواب فقه و احوال فقهای عظام هرچند برای برخی متخصصان این رشته غیر ممکن نیست، لکن برای عموم نه لازم است و نه ممکن، شاید به همین دلیل باشد که «بر هر مسلمانی واجب است مسائلی را که غالباً به آنها احتیاج دارد، فرا گیرد».

کتاب حاضر که در بردارنده پاسخ‌های کوتاه به سؤالات شرعی و احکام مبتلابه امروز است در جهت سهولت دسترسی عموم به‌ویژه دانش‌پژوهان عزیز تنظیم و تدوین

گردیده و مجموعه پرسش‌ها و پاسخ‌هایی است که مطابق نظر حضرت آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی مدظله العالی در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

تلاش بر آن بوده است که پاسخ‌ها به صورت کوتاه و صریح و روشن و به دور از اصطلاحات فقهی تنظیم گردد، تا بتواند مورد استفاده همگان واقع شود.

انتقادات و پیشنهادات شما خواننده عزیز، موجب پربارتر شدن این مجموعه خواهد شد. ان شاء الله.

احکام بلوغ و تکلیف

۱. علائم بلوغ چیست؟

علائم بلوغ یکی از سه چیز است:

الف. رویدن موی درشت زیر شکم و بالای عورت

ب. بیرون آمدن منی

ج. تمام شدن پانزده سال قمری در مرد و تمام شدن نه

سال قمری در زن

۲. شروع سن تکلیف در دختران دقیقاً چند سال و چند

ماه بعد از تولد آنها است؟

سن تکلیف دختران اتمام نُه سال قمری است که تقریباً

مطابق با هشت سال و نُه ماه شمسی است.

۳. یکی از علائم بلوغ قبل از تمام شدن پانزده سال ظاهر

شد، ولی خیال می‌کردم از پانزده سالگی نماز واجب

می‌شود، اکنون چه وظیفه‌ای دارم؟

هر مقدار از نماز و روزه را که پس از ظاهر شدن

علامت بلوغ به‌جا نیاورده‌اید، واجب است قضا نمایید و

با فرض اینکه ترک روزه به جهت جهل به بلوغ بوده،

قضای تنها کافی است و کفاره ندارد.

احکام تقلید

۴. به چه دلیل تقلید واجب است؟

لزوم تقلید یا رجوع به متخصص مسأله‌ای عقلی است و هرکس با اندکی دقت می‌یابد که در هر امری از جمله امور دینی باید به متخصص و کارشناس آن مراجعه کرد و آیه شریفه «فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ»^۱ اگر نمی‌دانید از آگاهان پرسید» نیز ارشاد و توجه دادن به همین حکم عقلی است. بلی، فروع تقلید مثل بقای بر تقلید، تقلید اعلم، شرایط مرجع تقلید و... از مسائل صرفاً تقلیدی است.

۵. تقلید را رجوع جاهل به عالم تعریف کرده‌اند مگر شما

مردم را جاهل می‌دانید که می‌گویید باید تقلید کنند؟ مقصود از جاهل در این تعبیر جاهل نسبی است؛ یعنی کسی که در مسائل شرعی مجتهد نیست، اگرچه در مسائل دیگر کارشناس شمرده شود یا حتی در مسائل شرعی از آگاهی نسبی برخوردار باشد. همان‌گونه که رجوع

۱. نحل، ۴۳؛ انبیاء، ۷.

مجتهدان به سایر متخصصان مثل پزشکان و مهندسان نیز رجوع جاهل به عالم و متخصص شمرده می‌شود و این اصطلاح بار منفی ندارد. هرکس ممکن است در رشته‌ای کارشناس و در دیگر رشته‌ها بی‌اطلاع و جاهل باشد.

۶. آیا می‌توانیم مسائل نماز و روزه را از مجتهدی و مسائل خمس را از مجتهد دیگر تقلید کنیم؟ در صورتی که احتمال اعلمیت یکی از آنها را ندهید، اشکال ندارد.

۷. آیا عدول از مرجع تقلید زنده به مرجع تقلید دیگر جایز است؟

عدول از مرجع تقلید زنده به مجتهد دیگر، بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست؛ مگر آنکه مرجع دوم از مرجع اول اعلم باشد.

۸. آیا می‌توان در یک مسأله به رساله چندین مجتهد، رجوع و بهترین را انتخاب کرد؟

در مسائلی که مرجع تقلید اعلم فتوا داشته باشد، نمی‌توان به غیر اعلم رجوع کرد. البته توجه دارید که انتخاب بهترین نظر در بین آرای متخصصان یک علم بدون تخصص در آن علم ممکن نیست.

۹. تاکنون از کسی تقلید نمی‌کرده‌ام آیا می‌توانم از

مرجعی که از دنیا رفته است تقلید کنم؟ درباره اعمال گذشته چه باید کرد؟

تقلید ابتدایی از میت جایز نیست. بنابراین، فعلاً وظیفه شما آن است که تحقیق کنید و از مرجعی که اعلم می‌دانید و یا احتمال اعلمیت او را می‌دهید، تقلید کنید. اگر احتمال اعلمیت هیچ‌یک از مراجع زنده را هم نمی‌دهید، می‌توانید از هر کدام تقلید کنید. درباره اعمال گذشته نیز نظر مرجع تقلیدی را که انتخاب خواهید کرد، جویا شوید.

۱۰. مقلد یکی از مراجع بودم و پس از فوت او بدون رجوع به مجتهد زنده، به تقلید از او باقی ماندم؛ اکنون چه وظیفه‌ای دارم؟

باید به مجتهد زنده اعلم مراجعه کنید، و مطابق نظر او، در مسأله بقای بر تقلید از میت، عمل نمایید.

۱۱. آیا بزرگ خانواده، می‌تواند اعضای خانواده را به تقلید از مرجع منتخب خود وادار کند؟

هرکس در مسأله تقلید، باید طبق تکلیف شرعی خود عمل کند و اجبار دیگران به تقلید از شخص خاصی، صحیح نیست.

۱۲. حکم کسی که بدون تحقیق، از مرجع تقلید خانواده تقلید کرده است، چیست؟

اگر با اطمینان به صحت تحقیق خانواده، مرجعی را اعلم تشخیص داده است، مانعی ندارد. در غیر این صورت لازم است پس از تحقیق به مرجع اعلم رجوع کند.

۱۳. تعبيرات «اقوی»، «بعید نیست» و «ظاهر آن است» که

در رساله توضیح المسائل آمده‌اند، چه تفاوتی با هم دارند؟ اگرچه تعابیر مذکور از نظر فقهی بیانگر تفاوت‌هایی در ادله مسئله است، اما برای مقلد، حکم فتوا را دارد و باید مطابق آن عمل نماید.

احکام طهارت و نجاست

۱۴. حکم استفاده از عطرها و ادکلن‌ها چیست؟ آیا حکم فرآورده‌های کشورهای مسلمان با غیر مسلمان فرق دارد؟

عطرها و ادکلن‌هایی که در کشورهای مسلمان یا غیر مسلمان ساخته می‌شوند، در صورت شک در طهارت و نجاست آن، محکوم به طهارت است. از این رو استفاده از آنها موجب نجس شدن بدن یا لباس نمی‌شود.

۱۵. آیا الکل صنعتی و الکل سفید پاک است؟ اگر از مُسکر مایع بالاصاله تهیه نشده باشد، و یا شک در این جهت داشته باشید، پاک است.

۱۶. کسی که از مشروبات الکلی استفاده کرده، آیا می‌تواند از ظروف آشپزخانه استفاده کند؟

مشروبات الکلی نجس و حرام است و دهان مشروب‌خوار با تماس با آن نجس می‌شود؛ و اگر قبل از تطهیر لب‌ها، از ظروف دیگر چیزی بخورد، آن ظرف‌ها هم نجس می‌شود.

۱۷. آیا دهان و لب‌های نجس با خوردن یک لیوان آب

پاک می‌شود؟

لب را باید با آب تطهیر کرد و با خوردن آب، پاک نمی‌شود؛ اما داخل دهان بعد از زائل شدن عین نجس، خودبه‌خود پاک می‌گردد.

۱۸. خونی که بر روی زخم، خشک شده، نجس است یا خیر؟

بلی، خون انسان و هر حیوانی که خون جهنده داشته باشد نجس است و تفاوتی نمی‌کند که تازه از بدن خارج شده باشد یا خشکیده باشد.

۱۹. آیا خون کمتر از درهم که در نماز بخشیده شده، پاک است؟

خون کمتر از درهم، نجس و نجس‌کننده است؛ ولی اگر در بدن و لباس نمازگزار باشد، نماز با آن صحیح است.

۲۰. خون داخل تخم مرغ چه حکمی دارد؟

اگر خون در زرده تخم مرغ باشد، سفیده آن پاک است، اما اگر خون در سفیده آن باشد احتیاط واجب اجتناب از تخم مرغ است.

۲۱. اگر موی صورت با ریشه آن کنده شود، پاک است یا نجس؟

پاک است.

۲۲. اگر لباس نجس را در آفتاب خشک کنیم، پاک

می‌شود یا به شستن نیاز دارد؟

آفتاب با شرایطی، فقط می‌تواند چیزهای ثابت از قبیل در، دیوار و پنجره را پاک کند اما لباس و مانند آن، که قابل نقل و انتقال هستند، با آفتاب پاک نمی‌شوند.

۲۳. اگر دست یا جایی از بدن نجس شود، چگونه می‌توان

با آب قلیل پاک نمود؟

چنانچه بر اثر بول نجس شده باشد، پس از برطرف شدن عین نجاست دو مرتبه آب بریزید، و اگر بر اثر خون و مانند آن نجس شده باشد، پس از برطرف شدن عین نجاست یک مرتبه آب ریختن کافی است.

۲۴. آیا عرق بدن خانم‌ها در ایام عادت نجس است؟

خیر، عرق بدن خانم‌ها در ایام عادت نجس نیست.

۲۵. اگر آب لوله‌کشی روی زمین نجس بریزد و به

لباس و بدن ترشح کند، آیا همچنان پاک است یا

نجس می‌شود؟

چون آب لوله‌کشی شهرها به کر متصل است، به هر موضع نجسی که برسد آن را پاک می‌کند. بنابراین، اگر آب لوله‌کشی، حتی از محلی که نجس است به انسان ترشح کند پاک است؛ مگر اینکه عین نجاست (مانند خون)، در آب ترشح شده باشد.

۲۶. چنانچه فرش، نجس شده باشد، ولی فراموش کرده

باشیم که کدام قسمت آن بوده، حال اگر با پای مرطوب

روی آن راه برویم، آیا پایمان نجس می‌شود؟

اگر یقین ندارید که پای تر شما با قسمت نجس فرش

برخورد کرده است، محکوم به طهارت است.

۲۷. آیا مگس یا حشره دیگری که از روی نجاست برخاسته

و جای دیگری می‌نشیند، موجب نجاست آنجا می‌شود؟

چنانچه یقین نداشته باشید که عین نجاست، همراه حیوان

به جای پاک منتقل شده است، محکوم به طهارت است.

۲۸. علی‌اللهی‌ها چه حکمی دارند؟

به‌طور کلی اگر کسی حضرت علی علیه‌السلام را خدا و یا شریک

خدا بداند، یا منکر ضروری دین باشد، کافر و نجس است.

احکام وضو

شرایط وضو

۲۹. جوهر خودکاری که روی دست باقی مانده آیا برای وضو و غسل اشکال ایجاد می‌کند؟
- جوهر خودکار و هر رنگ دیگر اگر جسمیت داشته باشد و مانع رسیدن آب به پوست باشد، باید برطرف شود؛ ولی اگر فقط رنگ است و جسمیت ندارد، مثل اینکه بعد از شستن، باز اثر آن باقی باشد، برای غسل و وضو اشکال ندارد.
۳۰. حکم وضو در صورتی که به مژه‌ها و ابروان خود مواد آرایشی یا پررنگ بکشیم چگونه است؟
- اگر رنگ سرمه یا مداد پس از شستن در مژه و یا ابرو بماند، مانع وضو نیست؛ ولی اگر جرم دارد، باید برطرف شود.
۳۱. ترشحاتی که پس از خونریزی از زخم خارج می‌شود چه صورت دارد؟ آیا می‌توان با آن وضو گرفت؟
- اگر خون یا خونابه نباشد، پاک است و مانع وضو نیست؛ اما اگر همراه با خون یا خونابه باشد، نجس است و برای وضو باید رعایت شود.

۳۲. کسی که دست راست او از بالای آرنج قطع شده

است، چگونه می‌تواند وضو و غسل را انجام دهد؟

در مورد سؤال پس از شستن صورت، دست چپ را بشوید

و با همان دست مسح سر و پاها را به ترتیب انجام دهد.

۳۳. اگر آبی خارج از آب وضو به اعضای وضو بریزد،

آیا وضو باطل می‌شود؟

آب خارج از وضو اگر به محل مسح سر و پا بپاشد باید

قبل از مسح سر و پا، آنها را خشک نماید و در این

صورت وضو اشکال ندارد، همچنین اگر در موقع شستن

صورت و دو دست، آب به آنها بپاشد، و با آن آب قصد

شستن وضویی کند، در این صورت نیز وضو صحیح

است. تنها در صورتی که پس از پایان شستن دست چپ

آبی خارج از وضو به کف دست راست یا چپ برسد،

نمی‌توان با آن مسح نمود.

۳۴. آیا بستن شیر آب در هنگام وضو، برای وضو اشکال دارد؟

خیر، اشکال ندارد، بلی در حال مسح، اگر آب وضو

غلبه بر رطوبت شیر نداشته باشد، و مسح، مخلوط با آب

خارج انجام شود، وضو باطل می‌شود.

۳۵. اگر در حین وضو چیزی بخوریم، وضویمان

درست است؟

اشکال ندارد؛ ولی بهتر است انسان اعمال وضو را با توجه و حضور قلب بیشتر انجام دهد.

۳۶. آیا می‌توان قبل از اذان وضو گرفت و بعد با همان وضو نماز خواند؟

وضو گرفتن به قصد با طهارت بودن مستحب است. بنابراین، با این قصد می‌توان قبل از وقت نماز، وضو گرفت و بعد از داخل شدن وقت نماز، با همان وضو، نماز خواند.

۳۷. لمس آرم جمهوری اسلامی، کلمات «GOD»، «سیدالشهداء» و «ا...»، بدون وضو چه حکمی دارد؟

به‌طور کلی لمس کردن اسامی خدای تعالی به هر زبان که نوشته شده باشد جایز نیست و بنا بر احتیاط، مسّ اسامی پیامبر ﷺ، ائمه معصومین علیهم‌السلام و همچنین نام مبارک حضرت زهرا ﷺ بدون وضو جایز نیست؛ ولی به این شکل نوشتن: «ا...»، اگر همزه آن به‌عنوان همزه الله نوشته شده باشد، مسّ آن بدون طهارت جایز نیست و سیدالشهداء اسم امام نیست و لمس آن بدون وضو جایز است. البته باید از توهین و بی‌احترامی پرهیز شود و بنا بر احتیاط از مسّ آرم جمهوری اسلامی بدون طهارت اجتناب گردد.

۳۸. آیا قبل از وضو خشک بودن اعضای وضو لازم است؟
خشک بودن صورت و دست‌ها قبل از انجام وضو لازم نیست، ولی محل مسح باید خشک باشد و اگر مرطوب است باید به قدری کم باشد که رطوبت مسح بر آن غلبه کند.
۳۹. آیا می‌توانیم با وضویی که برای خواندن قرآن گرفته‌ایم، نماز هم بخوانیم؟

بلی، تا آن وضو باطل نشده است، نماز و هر کاری را که نیاز به طهارت دارد، می‌توان با آن انجام داد.

۴۰. آیا دست مصنوعی را در وضو باید شست و پای مصنوعی را مسح کرد؟

شستن دست مصنوعی و مسح پای مصنوعی در وضو لازم نیست.

۴۱. برخی از مواقع، پس از وضو، شک در باطل شدن آن می‌کنم؛ چه وظیفه‌ای دارم؟

به شک اعتنا نکنید و تا یقین به باطل شدن وضو پیدا نکرده‌اید، محکوم به طهارت هستید و می‌توانید اعمالی را که نیاز به وضو دارند، انجام دهید.

مسح

۴۲. مسح سر بر موهای روغن زده شده چگونه است؟

اگر روغن به قدری زیاد نباشد که مانع از رسیدن آب و ضو در حال مسح به موها یا پوست جلوی سر باشد، اشکال ندارد.

۴۳. شست پای شخصی شکسته است و روی آن انگشت را گچ گرفته‌اند، اگر گچ پاک باشد آیا برای مسح پا نیازی به پارچه اضافی است؟ و یا می‌توان روی همان گچ را مسح نمود؟ لازم نیست مسح حتماً بر روی شست پا انجام شود و مسح، یکی از انگشتان دیگر هم کافی است. بنابراین، وقتی مانعی مثل گچ یا باند یا لاک بر روی شست باشد، باید از سر انگشت دیگر مسح کرد و جای جیره نیست.

احکام غسل

شرایط غسل

۴۴. آیا دست کشیدن به بدن در غسل لازم است؟
ملاک صحّت غسل، رساندن آب به همه اعضای بدن است به ترتیبی که در احکام غسل گفته شده است. اگر اطمینان به رسیدن آب به همه اعضا داشته باشید، دست کشیدن لازم نیست.

۴۵. اگر کسی پس از انجام غسل، متوجه شود که قسمتی از موهای بلند سر او آغشته به رنگ بوده و شسته نشده است، غسل او چه حکمی دارد؟

شستن موهای بلند در غسل واجب نیست، و اگر پوست سر شسته شده باشد، غسل صحیح است.

۴۶. اگر در بین غسل حدثی از انسان سرزند [مثل بول و...] آیا غسل را باطل می‌کند؟

غسل باطل نمی‌شود؛ ولی برای کارهایی مانند نماز که به طهارت نیاز دارد، پس از غسل، واجب است وضو بگیرد.

۴۷. اگر کسی نمی‌دانست هنگام غسل کف پا را هم باید

بشوید؛ ولی به طور معمول آب به کف پا هم می‌رسد و شسته می‌شود، آیا غسلش صحیح است؟ تکلیف نماز و روزه‌هایی که با این غسل انجام داده چیست؟ چون تمام طرف راست و چپ بدن حتی کف پا و لای انگشتان باید به نیت غسل شسته شود، بنابراین کسی که قسمتی از بدن را به نیت غسل نشسته است، غسلش صحیح نیست و نمازهایی را که با غسل غیر صحیح انجام داده باید قضا کند. البته روزه‌هایی که گرفته صحیح است و قضا و کفاره ندارد.

۴۸. این جانب به وسواس مبتلایم و اطمینان به شسته شدن بدنم در غسل پیدا نمی‌کنم، آیا می‌توانم از همسرم در غسل کمک بگیرم؟

در غیر موارد اضطرار، کسی نباید دیگری را وضو یا غسل دهد؛ اما اگر نگاه کند و بگوید که به کجای بدن آب رسیده است، اشکال ندارد.

۴۹. آیا با غسل جنابت احتیاطی می‌شود نماز خواند؟ زمانی با غسل جنابت می‌شود نماز خواند که شخص واقعاً جنب بوده و غسل کرده باشد؛ و با غسل احتیاطی نمی‌شود نماز خواند.

۵۰. در چه صورتی می‌توان به جای غسل تیمم کرد؟ آیا خجالت هم می‌تواند مجوز تیمم باشد؟

خجالت کشیدن مجوز تیمم کردن نیست و در احکام الهی خجالت کشیدن معنا ندارد؛ چنان‌که در روایت است: «لَا حَيَاءَ فِي الدِّينِ». جواز تیمم تنها در هفت مورد است که در رساله‌های عملیه ذکر شده است.

۵۱. اگر انسان در خواب جنب شود آیا از موارد جنابت از حرام است؟

خیر، احتلام (جنب شدن در خواب)، جنابت از حرام نیست. ۵۲. اینکه در رساله فرموده‌اند: «غسل جنابت به خودی خود مستحب است» یعنی چه؟ آیا هر وقت به حمام می‌رویم می‌توانیم یک غسل جنابت مستحبی به جا آوریم؟

مقصود آن است که اگر کسی جنب شود، قبل از داخل شدن وقت نماز، غسل برای او مستحب است ولی پس از داخل شدن وقت نماز یا برای انجام کارهای دیگری که شرط آن طهارت است، مثل طواف، غسل واجب می‌شود و اگر شخص جنب نباشد، غسل کردن به‌عنوان جنابت معنا ندارد و لغو است.

۵۳. آیا اگر قبل از داخل شدن وقت نماز، غسل جنابت انجام دادیم می‌توانیم با آن نماز بخوانیم یا وضو لازم است؟ چنانچه کاری که وضو را باطل می‌کند (مثل خوابیدن، بول کردن و...) انجام نداده باشید، می‌توانید با آن غسل، نمازهای

واجب و مستحب را به جا آورید و وضو گرفتن لازم نیست.

۵۴. غسل مس میت بر عهده ام بود فراموش کردم انجام دهم، پس از یک روز جنب شدم و غسل جنابت انجام دادم، آیا کفایت می کند یا حتماً باید غسل مس میت را به جا آورم؟ در مسأله تکلیف نماز و روزه هایم چه می شود؟

غسل جنابت از سایر غسل ها کفایت می کند؛ هر چند در موقع غسل توجهی به وجوب غسل های دیگر نداشته باشید. نمازهایی که پس از مس میت و قبل از انجام غسل جنابت خوانده اید، قضا نمایید؛ ولی روزه آن روز صحیح است و قضا ندارد.

۵۵. آیا لمس کردن استخوان مرده به غسل مس میت نیاز دارد؟ برای مس استخوانی که گوشت ندارد، و از میت جدا شده و آن را غسل نداده اند، بنا بر احتیاط واجب، باید غسل کرد. البته لمس استخوان شهیدانی که در جبهه به شهادت رسیده اند، غسل ندارد.

۵۶. در حال جنابت یا عادت ماهانه می توان نماز میت خواند؟ بلی می توان نماز میت خواند و نماز صحیح است؛ اگرچه احتیاط مستحب آن است تمام چیزهایی که در نمازهای دیگر لازم است در نماز میت نیز رعایت شود.

۵۷. زمان غسل جمعه چه وقت است؟ وقت غسل جمعه از طلوع فجر تا اذان ظهر است؛ ولی

کسی که تا آن موقع غسل جمعه انجام نداده، بعد از ظهر نیز می‌تواند بدون قصد ادا و قضا آن را انجام دهد.

۵۸. اگر چند غسل بر عهده انسان باشد، کدام یک را باید

زودتر انجام دهد؟

رعایت ترتیب بین غسل‌ها واجب نیست؛ بلکه می‌توان همه غسل‌ها را در نظر گرفت و یک غسل به نیت همه آنها انجام داد و اگر غسل جنابت بر شخص واجب باشد، انجام غسل جنابت از سایر غسل‌ها کفایت می‌کند.

۵۹. آیا با غسل جنابت از حرام می‌توان نماز خواند؟

بلی، مانعی ندارد.

۶۰. گاهی قبل از بول یا بعد از آن، مایع غلیظی خارج می‌شود؛

آیا این مایع، حکم منی را دارد؟ اگر شک داشته باشیم رطوبتی که خارج شده، منی است یا غیر آن، چه وظیفه‌ای داریم؟

اگر علائم منی را که در رساله توضیح‌المسائل نوشته شده، نداشته باشد، غسل لازم نیست و به شک خود توجه ننمایید.

۶۱. دختری غسل جنابت از استمناء بر عهده داشته ولی

به دلیل آنکه اصلاً ملتفت مسأله نبوده که جنب شده، غسل نکرده

است، و مدتی در همان حال نماز خوانده، تکلیف او چیست؟

طهارت شرط واقعی برای نماز است، و باید تمام

نمازهایی که بدون غسل جنابت خوانده است، قضا نماید.

۶۲. اگر کسی یقین کند که همراه ادرار یک یا چند قطره

منی از او خارج شده است، آیا باید غسل جنابت انجام دهد؟
بلی، با علم به خروج منی به همراه ادرار، غسل بر او واجب است.

۶۳. آیا رفتن خانمی که در ایام عادت است، به زیارت اهل قبور، مجالس روضه و حرم ائمه علیهم السلام جایز است؟
رفتن حائض به مجلس روضه در غیر مسجد و زیارت اهل قبور مانعی ندارد؛ اما توقف در حرم ائمه علیهم السلام (اطراف ضریح مطهر) اشکال دارد؛ ولی می‌توانند در رواق‌های حرم توقف نمایند.

۶۴. خانمی که روز هفتم عادت غسل می‌کرده، و در بعضی مواقع پس از غسل، تا روز دهم لکه‌بینی داشته، لکن غسل مجدد نمی‌کرده است، نماز و روزه‌هایی که انجام داده است چه حکم دارد؟

تمام نمازهایی را که بدون غسل مجدد خوانده، باید قضا کند، و نسبت به روزه، اگر علم به حائض بودن نداشته، روزه‌ها قضا ندارد.

۶۵. آیا اسراف در آب، موجب بطلان غسل می‌شود؟
هرچند اسراف جایز نیست، اما موجب بطلان غسل نمی‌شود.
۶۶. موقع شستن طرف راست بدن در غسل، آب به طرف چپ هم می‌رسد؛ آیا اشکال دارد؟
خیر، اشکال ندارد.

۶۷. غسل جنابت با چه چیز باطل می‌شود؟

اگر شخصی که غسل جنابت کرده، یکی از کارهایی که وضو را باطل می‌کند، انجام دهد، باید برای عبادات بعدی که نیاز به طهارت دارد، وضو بگیرد.

احکام تیمم

۶۸. آیا بعد از تیمم بدل از غسل، تیمم بدل از وضو نیز لازم است؟

در تیمم بدل از غسل جنابت، برای نماز، وضو یا تیمم بدل از وضو لازم نیست؛ ولی در تیمم بدل از سایر غسل‌ها، برای نماز، وضو یا تیمم بدل از وضو نیز لازم است.

۶۹. آیا کسی که برای جنابت، تیمم بدل از غسل کرده، می‌تواند نمازهای بعدی را نیز با آن تیمم بخواند؟
در صورتی که عذرش تا وقت نماز بعد ادامه داشته و تیمم هم باطل نشده باشد، به تیمم مجدد نیاز نیست و با همان تیمم می‌تواند نماز بخواند.

۷۰. اگر با تیمم بدل از غسل نماز خواندیم، آیا برای نمازهای بعدی باید غسل کنیم؟

هرگاه عذر برطرف شد باید برای نمازهای بعدی غسل نمود.
۷۱. در تیمم بدل از غسل، هنگامی که آب به دست آوردیم باید غسل کنیم؟

پس از برطرف شدن عذر شرعی (نبودن آب، ضرر داشتن آب، تنگی وقت و...) باید غسل کرد.

احکام نماز

لباس نمازگزار

۷۲. اگر دستمال یا چیز نجس دیگری همراه نمازگزار باشد، چه حکمی دارد؟

بودن اشیایی مانند دستمال کوچک، کلید، چاقو و پول نجس به همراه نمازگزار، در صورتی که نجاست آن به بدن و لباس سرایت نکند، اشکال ندارد.

۷۳. اگر با لباسی که مقداری خون دارد نماز بخواند،

حکمش چیست؟

اگر مقدار خون، کمتر از درهم [تقریباً به اندازه سکه دو ریالی] باشد، نماز صحیح است؛ جز خون‌های سه‌گانه خانم‌ها و خون کافر و سگ و خوک، که حتی با کمتر از درهم آن هم نمی‌توان نماز خواند.

۷۴. اگر لباس کسی که مشغول نماز است خونی باشد،

واجب است به او اطلاع دهیم؟

تذکر دادن لازم نیست و نماز او با عدم اطلاع صحیح است. ولی اگر نمازگزار حکم شرعی بطلان نماز با خون

بیشتر از درهم را نمی‌داند، از باب ارشاد جاهل لازم است حکم شرعی مسأله برای او بیان شود.

۷۵. نماز خواندن با مانتو و روسری چه صورت دارد؟

اگر شرایط لباس نمازگزار در آن رعایت شود و مقداری از صورت که شستن آن در وضو واجب نیست و زیر چانه و دست‌ها از مچ به بالا و موی سر کاملاً پوشیده باشد، اشکال ندارد؛ هرچند نماز با چادر برای رعایت پوشش در نماز آسان‌تر و بهتر است.

۷۶. اگر نجاست لباس یا بدن را فراموش کنیم، و نماز

بخوانیم، قضا دارد یا خیر؟

در صورت فراموشی نجاست، نماز باطل است، و چنانچه وقت باقی است، دوباره به‌جا آورید، و اگر وقت گذشته است، قضا کنید.

۷۷. جوراب من نجس بود و قصد داشتم در موقع نماز

بیرون بیاورم، ولی فراموش کردم، چند روز با آن نماز

خواندم، آیا لازم است همه نمازهایم را قضا کنم؟

قضای نمازها لازم نیست؛ زیرا جوراب معمولی به تنهایی سائر عورت نیست و اگر نجس باشد، برای نماز اشکال ندارد، بلی اگر با عرق کردن، پا نیز نجس شود، نماز باطل می‌شود.

۷۸. با توجه به اینکه به پوشیدن بهترین لباس و زینت کردن و... در هنگام نماز خواندن سفارش شده است حکم آرایش کردن در موقع نماز (یعنی استفاده از لوازم آرایش و عطرها و... اعم از خارجی و ایرانی) چه می‌باشد؟

پوشیدن لباس تمیز و روشن و آراستن ظاهر و خوشبو کردن بدن با عطر در هنگام نماز از جمله چیزهایی است که به آن سفارش شده است و اما درباره آرایش چهره در هنگام نماز توصیه‌ای نرسیده است. بلی اگر قبلاً خانمی آرایش کرده باشد نماز خواندن با آن اشکال ندارد مگر آنکه لوازم آرایشی مانع رسیدن پوست پیشانی به مهر شود.

۷۹. استفاده از زنجیر، انگشتر و حلقه نامزدی طلا برای مردان چه صورت دارد؟

زینت به طلا برای مرد در هر حال حرام است و نماز با آن باطل است.

مکان نمازگزار

۸۰. آیا نماز خواندن روی تخت جایز است؟

اگر هنگام نماز، تخت، حرکت زیادی نداشته باشد و بدن روی آن آرام گیرد، نماز صحیح است.

۸۱. در نماز جمعه از روزنامه‌ای که اسم خدا در آن نوشته شده است به عنوان زیرانداز استفاده می‌کنیم، اشکال دارد؟
نشستن و ایستادن روی چیزی که اسم خدا در آن نوشته شده است، حرام است و نباید روی آن نماز خواند.

۸۲. آیا نماز خواندن بر روی فرش ابریشمی، برای مردان صحیح است؟
مانعی ندارد.

۸۳. خواندن نماز نافله در حالات مختلف راه رفتن، نشستن، کار و... به چه نحو است؟ سجده و رکوع را چه می‌کنند؟
خواندن نماز نافله در هر حالی صحیح است و هنگام راه رفتن، رکوع و سجده آن با اشاره انجام می‌گیرد.

احکام قبله

۸۴. کسی که نماز را به صورت خوابیده می‌خواند، رو به قبله بودن او چگونه است؟

باید به پهلو راست بخوابد، طوری که جلوی بدنش رو به قبله باشد و اگر ممکن نیست باید به پهلو چپ بخوابد که جلوی بدنش رو به قبله باشد و اگر این را هم نمی‌تواند، باید به پشت بخوابد که کف پایش رو به قبله باشد.

وقت نماز

۸۵. هنگام صبح اگر شک کنیم که آفتاب طلوع کرده یا

نه، باید نماز را به نیت ادا بخوانیم یا قضا؟

می‌توانید به نیت ادا بخوانید و می‌توانید به قصد مافی‌الذمه به‌جا آورید، به این معنی که اگر قضا شده باشد، قضا و اگر آفتاب طلوع نکرده، ادا باشد.

۸۶. اگر شخصی به اندازه چهار رکعت به اذان مغرب وقت داشته باشد، نسبت به نماز ظهر و عصر، چه وظیفه‌ای دارد؟

اگر نمازش شکسته نباشد، باید ابتدا نماز عصر را به نیت ادا بخواند و پس از آن، قضای نماز ظهر را به‌جا آورد.

۸۷. اگر به واسطه عذری نماز مغرب و عشاء را تا نصف شب نخوانده باشیم، بعد از نیمه‌شب با چه نیتی بخوانیم؟ بنا بر احتیاط واجب، باید تا قبل از اذان صبح، بدون اینکه نیت ادا و قضا کنید، به قصد انجام تکلیف، نماز را به‌جا آورید.

۸۸. در قطب که شش ماه روز و شش ماه شب است، نمازهای روزانه چگونه خوانده می‌شود؟

نمازها را باید مطابق افق نزدیک‌ترین محلی که روز و شب طبیعی دارد، بخوانند، و یا مطابق افق مناطق معتدل عمل کنند.

۸۹. پایان وقت نماز عصر، غروب آفتاب است یا مغرب؟

پایان وقت نماز عصر، که فوت نماز محقق می‌شود، وقتی است که تا مغرب شرعی وقت وافی به ادای یک رکعت نباشد. (مغرب شرعی زمانی است که قرمزی آسمان در طرف مشرق از بالای سر بگذرد).

۹۰. اگر شخصی بعد از نماز متوجه شود که وضو یا غسلش باطل بوده است، چه وظیفه‌ای دارد؟ نمازهایی را که با وضو یا غسل باطل به جا آورده است، باید اعاده یا قضا نماید.

۹۱. وقت کافی برای خواندن نمازهای نافله نداریم؛ برای درک آن چه پیشنهادی می‌کنید؟

نماز نافله را می‌توانید در حال راه رفتن و بدون رعایت جهت قبله بخوانید و رکوع و سجود آن را هم با اشاره انجام دهید تا از ثواب آن بهره‌مند شوید.

۹۲. نماز اول وقت، بدون رعایت مستحبات بهتر است، یا دیرتر از اول وقت با رعایت مستحبات؟

نماز اول وقت، اگرچه مختصر و بدون تعقیبات باشد، بر نماز آخر وقت رجحان دارد؛ و نماز جماعتی که مختصر خوانده شود، از نماز فرادا که آن را طول بدهند، برتر است.

۹۳. سر وقت و فرادا نماز خواندن بهتر است یا با مدتی تأخیر و جماعت؟

خواندن نماز به جماعت افضل است هرچند مقداری از اول وقت بگذرد.

۹۴. هنگامی که وقت اذان به افق شهر از رادیو یا تلویزیون اعلام می‌شود، می‌توان نماز خواند یا باید صبر کرد تا اذان رادیو یا مسجد تمام شود؟

ملاک شروع به نماز، داخل شدن وقت است. پس اگر از اذان رادیو و تلویزیون یا مسجد اطمینان به دخول وقت پیدا شود، می‌توان پیش از تمام شدن اذان، نماز را خواند؛ هرچند مقداری تأخیر برای رعایت احتیاط، خصوصاً در اذان صبح، مطلوب است.

اذان و اقامه

۹۵. سخن گفتن در اثنای اذان و اقامه چه صورت دارد؟

سخن نگفتن در اثنای اذان و اقامه مستحب است.

قیام

۹۶. قیام متصل به رکوع، که از ارکان نماز است، ایستادن قبل از رکوع است یا بعد از رکوع؟

قیام متصل به رکوع، قیام قبل از رکوع است (از حالت ایستاده به رکوع رفتن است) و اما ایستادن بعد از رکوع، هرچند واجب است، اما رکن نماز نیست.

۹۷. در هنگام نماز، اگر چشم‌هایم بسته باشد، بیشتر حواسم به نماز جمع می‌شود؛ آیا اشکال دارد؟
بستن چشم در حال نماز مکروه است؛ ولی نماز را باطل نمی‌کند.

قرائت

۹۸. اگر کسی به این مسأله توجه نداشته که بسم الله الرحمن الرحیم را در نماز باید به قصد همان سوره‌ای که می‌خواهد بخواند بگوید، معمولاً اول بسم الله را می‌گفته و سپس سوره را در ذهن تعیین می‌کرده است، آیا باید نمازهایی که تاکنون خوانده قضا کند؟

در مورد سؤال، نمازهایی که قبلاً خوانده قضا ندارد؛ ولی باید در نمازهای بعد رعایت کند و بسم الله... را به قصد همان سوره‌ای که می‌خواهد بخواند، تلاوت کند.

۹۹. اگر اشتبهاً سوره را قبل از حمد بخوانیم، سجده سهو واجب می‌شود؟

خیر، سجده سهو واجب نمی‌شود، البته باید پس از قرائت حمد، مجدداً سوره کاملی خوانده شود.

۱۰۰. در نماز به جای سوره توحید (قل هو الله احد) می‌توانیم یک سوره دیگر از قرآن بخوانیم اما چهار سوره است که خواندن هر یک از آنها به تنهایی کافی نیست بلکه

باید با سوره دیگری خوانده شود. آن چهار سوره کدامند و چگونه باید خوانده شوند؟

در نماز به جای سوره توحید خواندن هریک از چهار سوره «انشراح»، «الضحی»، «فیل» و «ایلاف» به تنهایی کفایت نمی‌کند، بلکه دو سوره والضحی و الم نشرح، و همچنین دو سوره فیل و ایلاف در نماز، هرکدام یک سوره حساب می‌شوند.

۱۰۱. اگر شخصی ندانسته تسبیحات اربعه را بیشتر از سه مرتبه بخواند، آیا نمازش باطل می‌شود؟ نمازش صحیح است.

۱۰۲. کسی که به جای تسبیحات اربعه، حمد شروع کرده چه کند؟

اگر سهواً حمد را شروع کرده است، باید آن را رها کند و دوباره با توجه، حمد تنها یا تسبیحات را بخواند؛ ولی اگر در رکوع یادش آمد، نمازش صحیح است.

۱۰۳. اگر در نماز بعد از خواندن قسمتی از سوره، بقیه آن را فراموش کنیم، تکلیف چیست؟

آن سوره را رها کنید و سوره دیگری بخوانید و نماز صحیح است.

۱۰۴. اگر قسمتی از حمد و سوره را در نماز ظهر بلند

خواندیم و قبل از رکوع متوجه شدیم که باید آهسته می خواندیم، آیا دوباره خواندن حمد لازم است؟
تکرار لازم نیست و بقیه آن را آهسته بخوانید.

۱۰۵. آیا برای جلوگیری از حواس پرتی، می توان نماز

ظهر و عصر را بلند خواند؟

خیر، برای این منظور به معانی جملات توجه کنید و اگر خود را در محضر خداوند قادر متعال ببینید، قطعاً توجه بیشتری پیدا می کنید؛ ضمناً خواندن نماز در محل خلوت، نگاه به مَهر در حال قیام و انجام مستحبات نیز توصیه شده است.

رکوع

۱۰۶. در رکوع نماز باید دستها روی زانو باشد یا اگر

بالتر از زانو هم گذاشته شود، اشکال ندارد؟

اگر به مقداری که بتواند دست را بر زانو بگذارد خم شود کافی است، و دست گذاشتن بر روی زانو در حال رکوع واجب نیست و اگر بدن در حال ذکر رکوع، آرامش داشته باشد، می توان دستها را رها کرد؛ اما مستحب است مردها کف دستها را روی استخوان زانو بگذارند و خانمها بالای زانو قرار دهند.

سجده

۱۰۷. کسی که با سرعت به سجده می‌رود اگر سرش بیش از یک بار به مهر بخورد حکمش چیست؟

در مواردی که سر بدون اختیار از محل سجده برمی‌گردد و دوباره بدون اختیار به محل سجده می‌رسد، یک سجده محسوب می‌شود و نماز صحیح است؛ اما اگر می‌تواند بعد از برگشتن سر از محل سجده از فرود دوباره آن به مهر جلوگیری کند؛ باید از برگشتن سر به سجده خودداری کند و آن را یک سجده به حساب آورد (حتّی اگر ذکر سجده را نگفته باشد) و بعد از نشستن، دوباره به سجده برود و آن را سجده دوم خود حساب کند.

۱۰۸. اگر در حال خواندن نماز، بچه‌ای مهر را بردارد، چه باید کرد؟

اگر چیزی که سجده بر آن صحیح است در دسترس او باشد، باید بر همان سجده کند؛ وگرنه - اگر وقت وسعت دارد - نماز را بشکند و دوباره با چیزی که می‌توان بر آن سجده کرد، نماز بخواند. اما اگر وقت تنگ است و نماز قضا می‌شود، باید به لباس خود سجده کند؛ و اگر آن هم ممکن نبود، به پشت دست سجده کند.

۱۰۹. اگر هنگام گذاشتن پیشانی روی مهر نماز، قسمتی از

موی سر یا چادر بین پیشانی و مهر حائل شود، وظیفه چیست؟
باید به طوری که پیشانی از روی مهر بلند نشود و سجده
زیاد نگردد، موی یا چادر را کنار بزنند و بعد از استقرار
پیشانی روی مهر، ذکر سجده را بگویند. البته اگر پیشانی
به مقداری که در سجده لازم است، روی مهر باشد، کنار
زدن چادر یا موی از پیشانی لازم نیست.

۱۱۰. آیا در سجده‌های مستحب هم، باید شرایط سجده

واجب رعایت شود؟

در سجده‌های مستحب، مثل سجده شکر، رعایت شرایط
سجده واجب لازم نیست.

۱۱۱. آیا فقط در سجده آخر نماز می‌توانیم «یا ولی

العافیه...» را بگوییم؟

دعای مذکور و هر دعای دیگر را می‌توانید در تمام
سجده‌ها بخوانید و مخصوص سجده آخر نماز نیست؛
بلکه خواندن دعا در حال ایستادن و نشستن و رکوع هم
جایز است.

۱۱۲. کسانی که روی صندلی و میز نماز می‌خوانند آیا در

موقع سجده لازم است که نوک انگشت شست پا روی

زمین باشد؟

بلی لازم است.

۱۱۳. بعضی از کسانی که نماز را نشسته می‌خوانند، برای سجده مُهر را برداشته و به پیشانی می‌چسبانند، آیا این کار صحیح است، یا باید پیشانی روی مهر بیاید؟

اگر بتوانند باید با استفاده از میز و مانند آن، محل سجده را بالا بیاورند؛ و اگر به این مقدار هم نمی‌توانند خم شوند، مُهر را با دست بالا آورده، پیشانی را بر آن بگذارند. ۱۱۴. شخصی که قادر به سجده کردن نیست، چه

وظیفه‌ای دارد؟

می‌تواند مهر را بر روی جای بلند مثل میز قرار دهد و بر آن سجده نماید.

۱۱۵. اگر علاوه بر هفت عضوی که در سجده، واجب است روی زمین باشد، عضو دیگری هم روی زمین قرار گیرد، مثل آرنج، سجده چه صورت دارد؟ مانعی ندارد، و سجده او صحیح است.

۱۱۶. آیا سجده بر روی سنگ‌فرش‌های مسجد که از سنگ چینی، مرمر و... می‌باشد، صحیح است یا باید از مهر استفاده نمود؟ سجده بر سنگ‌های مذکور صحیح است.

سجده واجب قرآن

۱۱۷. آیا برای انجام سجده واجب قرآن، رعایت حجاب برای خانم‌ها لازم است یا خیر؟

در سجده واجب قرآن، اگر مواضع هفت‌گانه سجود بر زمین باشد و پیشانی بر مٔهر یا چیزی که سجده بر آن صحیح است قرار گیرد، کافی است و رعایت حجاب و رو به قبله بودن و وضو داشتن لازم نیست.

۱۱۸. اگر کسی آیه سجده را از ذهن بگذراند ولی بر زبان نیاورد، مثلاً از روی قرآن نگاه کند، آیا سجده بر او واجب می‌شود؟

صرف خطور در ذهن موجب وجوب سجده نمی‌شود.
۱۱۹. اگر آیه سجده‌دار را از رادیو یا نوار بشنویم سجده واجب است یا خیر؟

در شنیدن مستقیم آیه، اگرچه از طریق رادیو باشد، سجده واجب است و در شنیدن از نوار حکم سجده، بنا بر احتیاط است.

۱۲۰. اگر ترجمه آیه سجده‌دار را بشنویم، آیا سجده واجب می‌شود یا خیر؟

با شنیدن ترجمه آیه سجده‌دار، سجده واجب نمی‌شود.
۱۲۱. اگر در هنگام سجده غیر نماز، آیه سجده را بشنویم، چه وظیفه‌ای داریم؟

باید سر از سجده برداشته، مجدداً به سجده بروید.

تشهد

۱۲۲. کسی که در رکعت سوم یادش آمد تشهد را فراموش کرده، چه وظیفه‌ای دارد؟

اگر قبل از رفتن به رکوع یادش بیاید که تشهد را نخوانده، باید بنشیند و تشهد را انجام دهد و دوباره رکعت سوم را بخواند؛ و اگر در رکوع یا بعد از آن متوجه شد که تشهد را نخوانده است، پس از تمام شدن نماز، قضای تشهد فراموش شده را به جا آورد. و بعد از آن دو سجده سهو، انجام دهد. در صورت اول نیز، انجام دو سجده سهو، بنا بر احتیاط، واجب است.

قنوت

۱۲۳. آیا قنوت را می‌توان به زبان فارسی خواند؟

دعا به غیر عربی در قنوت اشکال ندارد.

۱۲۴. آیا ترک قنوت اشکالی دارد؟

قنوت مستحب است و ترک آن سهواً یا عمداً مبطل نماز نیست.

۱۲۵. آیا چرخاندن انگشتر و نگاه به نگین در حال قنوت

استحباب دارد؟

انگشتر عقیق به دست کردن برای نماز و نیز نگاه کردن

به کف دست در قنوت استحباب دارد؛^۲ ولی برای استحباب چرخانیدن انگشتر و نگاه به آن دلیلی نیافتیم.

۱۲۶. آیا در قنوت نماز وتر، اگر جزء چهل نفری که دعا می‌کنیم نام افرادی را ببریم که مسلمان معصیت‌کار هستند، اشکال دارد؟

دعا برای مسلمان معصیت‌کار، در نماز و بعد از نماز، اشکال ندارد.

شک در نماز

۱۲۷. اگر در بین نماز ظهر شک کند که نیت نماز ظهر کرده یا عصر، چه باید بکند؟

باید به نیت ظهر، نماز را تمام کند، و صحیح است.

۱۲۸. اگر هنگام قرائت تسبیحات اربعه نماز چهار رکعتی شک کند سه رکعت خوانده یا چهار رکعت تکلیف چیست؟

شک سه و چهار در هر جای نماز که پیش آید - اگر بعد از تأمل، ظن به یک طرف پیدا نشود - باید بنا را بر چهار بگذارند و نماز را تمام کنند و بعد از نماز، یک

رکعت نماز احتیاط ایستاده یا دو رکعت نشسته به جا آورند؛ و نماز صحیح است.

۱۲۹. کسانی که در نماز حواس پرتی دارند و شک می کنند، وظیفه شان چیست؟

با حواس پرتی معمولی، نماز باطل نمی شود؛ گرچه از ارزش آن کاسته می شود و برای حضور قلب در نماز، انتخاب زمان و مکان مناسب، نماز اول وقت و در محل خلوت و نیز شرکت در نماز جماعت توصیه شده است. توجه کافی به مقدمات نماز و دقت در آن، همانند وضوی شاداب گرفتن و گفتن اذان و اقامه و مستحبات دیگر، به جا آوردن نافله ها، توجه به مفاهیم نماز و خود را در محضر خدا دیدن، در پیدایش حضور قلب و پیشگیری از عارضه حواس پرتی و شک، مؤثر است.

۱۳۰. اگر در نماز حواسمان نباشد، آیا می توانیم نماز را به هم زده، دوباره شروع کنیم؟

برهم زدن نماز واجب و از سرگرفتن آن جایز نیست؛ مگر آنکه حواس شما به قدری پرت شود که متوجه نماز نباشید و نفهمید اصلاً چه کار می کنید.

۱۳۱. در بین نماز عصر یقین کردم نماز ظهر را نخوانده ام، آیا لازم است نماز را تمام کنم یا می توانم نماز را باطل نمایم و نماز ظهر را شروع کنم؟

در این مورد لازم است نیت خود را به نماز ظهر برگردانید و نماز را تمام کنید و همچنین است که اگر در بین نماز عشاء متوجه شدید نماز مغرب را نخوانده‌اید و وقت عدول به نماز مغرب نگذشته است - یعنی وارد رکوع رکعت چهارم نشده‌اید - لازم است با نیت نماز مغرب، نماز را به پایان برسانید.

۱۳۲. قصد خواندن نماز ظهر داشتم، اشتبهاً نماز عصر را

نیت کردم، حکم آن چیست؟

اگر قصد خواندن نماز ظهر داشتید و اشتبهاً گفتید نماز عصر می‌خوانم، یعنی اشتباه در تطبیق کرده‌اید و بعد متوجه شدید، نماز شما به عنوان ظهر صحیح است؛ اما اگر واقعاً قصد نماز عصر کردید و در بین نماز متوجه شدید - چنانچه نماز ظهر را نخوانده باشید - نیت را به نماز ظهر برگردانید و نماز را به عنوان ظهر تمام کنید.

۱۳۳. اگر بعد از تمام شدن نماز ظهر، شک کنیم که سه

رکعت خوانده‌ایم یا چهار رکعت، چه وظیفه‌ای داریم؟

به شک خود اعتنا نکنید.

۱۳۴. اگر در سجده یا پس از سر برداشتن از مهر، شک کنیم

که یک سجده انجام داده‌ایم یا دو سجده، وظیفه چیست؟

در مورد سؤال لازم است سجده دیگری را انجام دهید،

تا یقین به انجام دو سجده حاصل شود.

۱۳۵. اگر در حال قرائت تسییحات اربعه، شک در تعداد

سجده‌های رکعت قبل کردیم، چه وظیفه‌ای داریم؟

در مورد سؤال، به شک خود اعتنا نکنید، و نماز را

ادامه دهید.

۱۳۶. اگر در تعداد رکعات نماز صبح شک کنیم، آیا

می‌توانیم بنا را بر دو بگذاریم؟

شک در رکعات نمازهای دو رکعتی و سه رکعتی،

موجب بطلان نماز می‌گردد؛ بنابراین، در مورد سؤال، اگر

پس از کمی تأمل، ظنّ به یک طرف پیدا نکردید، نماز

باطل است و باید دوباره آن را به‌جا آورید.

۱۳۷. اگر در حال خواندن سوره قل هو الله، شک کردم

که حمد را خوانده‌ام یا نه، آیا تکرار حمد لازم است؟

لازم نیست، و به‌طور کلی هرگاه مشغول ذکر یا فعلی از

افعال نماز بودید و در ذکر یا عمل قبلی شک کردید، به شک

خود اعتنا نکنید؛ مثلاً اگر در وقت خواندن سوره حمد، در

تکبیرة الاحرام شک کردید؛ یا در سجده، شک در به‌جا آوردن

رکوع نمودید و یا در وقت گفتن سلام نماز، در تشهد، شک

کردید به شک خود اعتنا نکنید و در اصطلاح فقهی، این

شک، «شک در چیزی است که محل آن گذشته است».

۱۳۸. اگر پس از گفتن یکی از کلمات نماز، در صحیح ادا کردن آن کلمه شک کنم، چه وظیفه‌ای داریم؟
پس از گفتن اذکار نماز یا قرائت حمد و سوره، اگر در صحیح گفتن آن شک کردید، به شک خود اعتنا نکنید.
۱۳۹. در حال سجده، شک کردم که سجده آخر نماز است یا سجده شکر؛ چه کاری باید انجام دهم؟
پس از برخاستن از سجده، تشهد و سلام را بگویید؛ زیرا در این صورت، اگر سجده آخر بوده، به وظیفه خود عمل کرده‌اید و اگر در واقع، سجده شکر بود، تشهد و سلام اضافی ضرری به نماز نمی‌رساند.
۱۴۰. اگر پس از اذان مغرب نسبت به خواندن نماز ظهر و عصر شک کردیم، قضای آن لازم است یا خیر؟
در مورد سؤال که شک در انجام نماز، بعد از گذشتن وقت آن حاصل شده است، خواندن قضای آن لازم نیست.

نماز احتیاط

۱۴۱. آیا نماز احتیاط را باید بلافاصله پس از سلام نماز بخوانیم؟
بلی، واجب است نماز احتیاط را بلافاصله بعد از سلام نماز و بدون انجام کارهای منافی نماز مانند روی برگرداندن از قبله، به‌جا آورد.

۱۴۲. خواندن سهوی سوره در نماز احتیاط چه حکمی دارد؟
اشکال ندارد و نماز احتیاط را باطل نمی‌کند.

نماز مسافر

۱۴۳. شکسته خواندن نماز تمام و تمام خواندن نماز شکسته با عدم آگاهی به حکم چه حکمی دارد؟
اگر اصلاً نمی‌دانسته‌اید که نماز مسافر شکسته است و به جای شکسته تمام خوانده، قضا ندارد، ولی اگر به جای نماز تمام شکسته خوانده باشد نماز باطل است.
۱۴۴. حد ترخص را توضیح دهید.

حد ترخص هر محل نزدیک‌ترین جایی است که در آنجا صدای اذان شهر شنیده نمی‌شود، و دیوار شهر دیده نمی‌شود.
۱۴۵. دانشجویی که وطن و محل تحصیل او بیش از چهار فرسخ شرعی [تقریباً ۲۲/۵ کیلومتر] فاصله دارد و تقریباً هر روز این مسیر را برای تحصیل می‌رود و برمی‌گردد، درباره نماز و روزه چه تکلیفی دارد؟

در غیر سفر اول، نماز تمام، و روزه صحیح است.
۱۴۶. نماز و روزه دانشجویی که دو روز در هفته به محل تحصیل می‌رود و در همان روز به وطن برمی‌گردد و فاصله محل تحصیل و وطنش بیش از چهار فرسخ شرعی است، چگونه است؟

در غیر سفر اول، نماز تمام، و روزه صحیح است.
۱۴۷. دانشجوی دانشگاه پیام نور که بعضاً هر دو هفته یک بار یا بیش از ده روز یک بار به محل درس می‌رود و برمی‌گردد، چه حکمی دارد؟

نمازش در بین راه و محل تحصیل شکسته است و روزه صحیح نیست.

۱۴۸. مقلد مرجع تقلیدی هستم که نماز و روزه‌ام را به جهت مسافرت برای تحصیل تمام می‌داند. اگر در بین دو ترم ده روز در وطن بمانم، در بازگشت به دانشگاه نمازم چه صورت دارد؟

در سفر اول بعد از ده روز که به محل تحصیل می‌روید نماز شکسته و در سفرهای بعدی تمام است.

۱۴۹. حکم نماز و روزه استادانی که یک یا چند روز در هفته به محل تدریس رفت‌وآمد دارند، در دو صورت زیر چگونه است؟

الف. محل تدریس یک شهر است.

ب. محل تدریس شهرهای مختلف است.

در هر دو صورت، در غیر سفر اول، نماز تمام، و روزه صحیح است.

۱۵۰. دانشجویی که هر هفته شنبه به محل تحصیل می‌رود

و چهارشنبه یا پنجشنبه به وطن مراجعت می‌کند، نماز و روزه اش چگونه است؟

در غیر سفر اول، نماز تمام، و روزه صحیح است.
۱۵۱. اگر شخصی را در حال بی‌هوشی برای معالجه به شهری دیگر انتقال دهند و پزشکان، دوره درمانش در بیمارستان را کمتر از ده روز تعیین کنند، پس از به هوش آمدن - در مدتی که در بیمارستان است - نمازش تمام است یا شکسته؟

یکی از شرایط برای شکسته شدن نماز مسافر آن است که «از اول مسافرت قصد هشت فرسخ را داشته باشد». بنابراین، شخصی که در حال بی‌هوشی به شهر دیگر منتقل شده است، قصد مسافرت نداشته و نمازش در آن شهر تمام است؛ هرچند کمتر از ده روز بماند.

۱۵۲. مسافری که می‌داند ده روز در محلی می‌ماند، آیا لازم است قصد ماندن هم بکند؟

همین اندازه که بنا دارد ده روز در محل بماند، قصد است و کفایت می‌کند و نماز او تمام است.

۱۵۳. کسی که به خاطر سفر شغلی نمازش تمام است، اگر برای تفریح یا زیارت یا کار شخصی دیگری به محل کار بیاید نمازش چگونه است؟

در سفر به محل کار برای غیر جهت شغل، نماز شکسته است.
 ۱۵۴. وطن اولیه پدرم شهرستان بوده است؛ ولی من در تهران متولد شدم و رشد کرده‌ام؛ اگر برای دیدن بستگان به آن شهرستان بروم، نمازم شکسته است یا تمام؟

در مورد سؤال، در مسافرت به وطن قبلی پدر، حکم مسافر را دارید و بدون قصد ده روز، نماز شما شکسته است.
 ۱۵۵. اساتید و کارمندانی که برای کار در کمتر از ده روز به سفر می‌روند، نمازشان چگونه است؟

در غیر سفر اول، نماز تمام و روزه صحیح است.
 ۱۵۶. کسی که از وطن اعراض کرده و قصد زندگی در آن محل را ندارد، ولی خانه شخصی خود را در آنجا نفروخته است، در هنگام مسافرت به آنجا، نمازش تمام یا شکسته است؟ با فرض اعراض، نماز او شکسته است و داشتن خانه در آن محل اثری در این جهت ندارد.

۱۵۷. آیا زن در انتخاب وطن، مستقل است یا تابع شوهر است؟ اگر بنا دارد با شوهر زندگی کند، تبعیت، قهری است و وطن شوهر، وطن او محسوب می‌گردد.

۱۵۸. شوهر از وطن قبلی اعراض نکرده، ولی زن در شهر دیگر زندگی می‌کند، اگر به وطن قبلی شوهر برود باید در آنجا نماز را تمام بخواند یا شکسته؟

در فرض سؤال که زوجه با همسر خود در وطن سابق

او زندگی نکرده است، وطن زن محسوب نمی‌شود، و حکم مسافر را دارد.

۱۵۹. چرا در مسافرت نمی‌توانیم روزه بگیریم و نماز

شکسته است؟

شکسته شدن نماز و واجب نبودن روزه در مسافرت، حکم امتنانی است و شاید یکی از حکمت‌هایش این باشد که چون غالباً مسافرت همراه با یک سری دشواری‌ها است، خداوند متعال نیز بعضی از احکام را برای تسهیل در امر مردم، تخفیف داده است.

نماز قضا

۱۶۰. آیا نماز قضا در سفر تمام است؟

نمازی را که در وطن قضا شده باید به همان نحو که قضا شده به‌جا آورد و فرقی نمی‌کند که قضا را در سفر به‌جا آوریم یا در حضر (وطن). همچنین نمازی را که در سفر قضا شده باید به همان صورت که قضا شده به‌جا آوریم؛ مثلاً اگر کسی مسافر است و نماز ظهرش که باید دو رکعتی می‌خواند قضا شد، هر وقت بخواهد قضای آن نماز را بخواند باید دو رکعتی بخواند.

۱۶۱. آیا در قضای نماز باید مراعات جهر (بلندخواندن)

و اخفات (آهسته خواندن) را بنمایم؟

نماز قضا، در آهسته خواندن و بلند خواندن، تابع نماز ادا است. پس اگر نماز ظهر و عصر است، در قضا هم باید حمد و سوره را آهسته بخوانند و اگر نماز صبح یا مغرب و عشاء است، در قضا هم باید مردها حمد و سوره را بلند بخوانند.

۱۶۲. بعد از سن تکلیف بعضی از نمازهایم را درست انجام نداده‌ام، الان چگونه باید آنها را قضا کنم؟

هر مقدار از نمازهایتان را که یقین دارید به‌جا نیاورده‌اید یا به‌صورت باطل انجام داده‌اید، باید قضا کنید. می‌توانید قضای نمازها را به‌تدریج انجام دهید.

۱۶۳. مقداری نماز و روزه قضا دارم، آیا می‌توانم در این مورد کسی را اجیر نمایم؟

خیر، شخص زنده نمی‌تواند برای قضای نماز و روزه خود اجیر بگیرد، و لازم است قضای نماز و روزه‌های خود را خودش به‌تدریج به‌جا آورد.

۱۶۴. اگر تعداد نمازهای قضای آیات را فراموش کرده باشیم، چگونه باید آنها را به‌جا آوریم؟

به مقداری که یقین دارید قضا کنید، و در موارد شک، قضا لازم نیست؛ و چنانچه سبب نمازها نیز مختلف باشد، مثلاً یکی برای زلزله و یکی برای خورشیدگرفتگی و یکی

برای بادهای سیاه و سرخ باشد، هنگام قضا، تعیین آن مطابق احتیاط است.

۱۶۵. تعداد نمازهایی که نخوانده‌ام زیاد است و نمی‌دانم چقدر است آیا غیر از قضا برای جبران آن می‌توان کار دیگری کرد؟

هیچ عملی جبران نماز قضا شده را نمی‌کند جز به‌جا آوردن آن. بنابراین سعی کنید تا به تدریج نمازهایی را که یقین دارید از شما قضا شده است به‌جا آورید؛ مثلاً می‌توانید پس از هر نماز روزانه یک نماز قضا هم بخوانید، یا هر شب قبل از خواب به خواندن چند نماز قضا اقدام کنید. با تصمیم و داشتن اراده‌ای قوی انجام این کار چندان سخت نیست. خداوند متعال شما را در انجام تکالیف شرعی موفق فرماید.

۱۶۶. می‌فرمایند: «هیچ کاری جبران نمازهای قضا شده را نمی‌کند مگر انجام نماز قضا»، اما در کتاب گنج‌های معنوی در روایتی آمده است که اگر کسی شب دوشنبه پنجاه رکعت نماز بخواند و روز آن را روزه بگیرد و ظهر دوشنبه نیز پنجاه رکعت نماز بخواند و بعد از آن صد مرتبه استغفار کند، با صد سال نماز قضا شده مطابق است. آیا این روایت درست است؟

و جوب قضای نماز، مورد اتفاق نظر فقها است. اگر روایت مذکور از نظر سند هم مشکل نداشته باشد، مورد عمل فقها قرار نگرفته است و نماز مذکور جبران نمازهای قضا شده را نمی‌کند.

۱۶۷. در مواردی که معلوم شود شخص غسل صحیح انجام نداده است، نمازهایش باید قضا شود اما روزه‌هایش صحیح است و قضا ندارد؛ چرا؟

طهارت (با وضو و غسل بودن) در نماز، شرط واقعی است. بنابراین، هر وقت متوجه شویم نماز بدون طهارت صحیح انجام گرفته، باید اعاده یا قضا شود؛ اما در مورد روزه، طهارت از جنابت و حیض شرط ذکری است و بقای عمدی بر جنابت و حیض مبطل است، و کسی که غسل خود را در واقع، باطل انجام داده، ظاهراً وظیفه خود را انجام شده، و مسئولیت خود را پایان یافته می‌بیند و بقای عمدی بر جنابت ندارد.

۱۶۸. شخصی به علت پیری و بیماری از خواندن نماز ایستاده معذور است و نمازهای خود را نشسته می‌خواند آیا می‌تواند قضای نمازهای گذشته خود را به صورت نشسته به جا آورد یا باید بعد از مرگ برای او انجام دهند؟
در مورد سؤال، واجب است نمازهای قضا را شخصاً

به جا آورد و این نمازها هر چند به صورت نشسته باشد از نمازهای قضای او کفایت می کند. بلی هر مقدار از نماز قضا که باقی بماند می توانند بعد از مرگ برایش انجام دهند. ۱۶۹. اگر کسی قبل از ظهر بخوابد و تا اذان مغرب بیدار

نشود قضای نماز ظهر و عصر بر او واجب است؟

بلی، نمازهایی که به جهت خواب بودن به جا نیاورده است، باید قضا نماید.

۱۷۰. آیا قضای هر نماز حتماً باید در وقت آن خوانده شود؟
قضای نماز را در هر زمانی می توانید به جا آورید، و لازم نیست در وقت آن باشد.

۱۷۱. کسی که قبل از تمام شدن پانزده سالگی بعضی علائم بلوغ در او ظاهر شده، ولی پس از پانزده سالگی مشغول نماز و روزه شده، آیا قضای نماز و روزه بین بلوغ جنسی تا تمام شدن پانزده سال قمری بر او واجب است؟

بلی، قضای نماز و روزه بر او لازم است و با فرض اینکه ترک روزه به جهت جهل به بلوغ بوده، قضای تنها کافی است و کفاره ندارد.

نماز قضای پدر و مادر

۱۷۲. آیا قضای نماز پدر و مادر بر پسر بزرگتر واجب است؟

اگر پدر به جهت عذری نماز یا روزه‌اش را به‌جا نیاورده باشد، بعد از فوت او، بر پسر بزرگ‌تر واجب است قضا نماید، یا برای انجام آن اجیر بگیرد، هرچند پدر نتوانسته قضا کند، و بنا بر احتیاط، اگر از روی نافرمانی هم ترک کرده باشد، پسر بزرگ‌تر باید آن را قضا نماید، یا برای او اجیر بگیرد، در مورد مادر نیز احتیاط واجب رعایت این حکم است.

۱۷۳. اگر کسی برای خواندن یک سال نماز میت اجیر شود و قبل از اتمام نمازهای قضا بمیرد، ورثه چه وظیفه‌ای دارند؟

ورثه میت باید برای نمازهایی که می‌دانند اجیر به‌جا نیاورده، دیگری را اجیر نمایند؛ بلکه برای نمازهایی هم که احتمال می‌دهند به‌جا نیاورده، بنا بر احتیاط واجب باید اجیر بگیرند. درباره وظیفه ورثه شخص اجیر نسبت به اجرتی که گرفته و وظیفه خود را انجام نداده، به توضیح المسائل، مساله ۱۵۵۷ مراجعه نمایید.

۱۷۴. قرائت نماز پدر و مادرم صحیح نیست؛ آیا پس از فوت آنها باید همه نمازهایشان را قضا کنم؟

اگر قادر به اصلاح قرائت خود نیستند، به همان صورت که می‌خوانند، کافی است و قضا ندارد.

۱۷۵. قضای نماز پدر بر عهده پسر بزرگ‌تر است؛ اگر

پسر بزرگ‌تر مقید به امور شرعی نیست، تکلیف نماز قضای میت چه می‌شود؟

با وجود پسر بزرگ‌تر، قضای نماز پدر بر سایر ورثه واجب نمی‌شود؛ هرچند پسر بزرگ آن را انجام ندهد؛ البته سایر ورثه می‌توانند نسبت به پدر احسان کرده، قضای نمازهای او را به‌جا آورند.

نماز جماعت

۱۷۶. کسی که عمداً زودتر از امام جماعت سر از رکوع یا سجده بلند کند، آیا نمازش باطل می‌شود؟
اگر مأموم عمداً کارهای نماز را مانند رکوع و سجود جلوتر از امام انجام دهد، نماز جماعتش صحیح است و تنها معصیت کرده است.

۱۷۷. اگر سهواً زودتر از امام از رکوع برخیزیم، چه باید بکنیم؟
چنانچه امام در رکوع باشد باید به رکوع برگردید، و با امام از رکوع برخیزید؛ ولی اگر به رکوع برگردید و پیش از آنکه به رکوع برسید امام از رکوع بلند نشود، نمازتان باطل است.

۱۷۸. آیا مأموم می‌تواند زودتر از امام سلام دهد؟
بلی، و نماز او صحیح است؛ ولی تبعیت از امام جماعت در سلام، مستحب و افضل است.

۱۷۹. اگر شخص قبل از امام جماعت تکبیرة الاحرام نماز

را بگوید، نمازش چه صورتی دارد و وظیفه اش چیست؟
در مورد سؤال، نماز او فرادا می شود، و اگر بخواهد
درک جماعت کند، می تواند نیت را به نماز مستحبی تغییر
داده، و آن را رها کند و مجدداً پس از تکبیر امام،
تکبیرة الاحرام بگوید و نماز را با جماعت بخواند.

۱۸۰. آیا در هنگام قرائت امام جماعت، حرکت بدن

مأموم اشکال دارد؟

به مقداری که از حالت نماز خارج نشود، اشکال ندارد.

۱۸۱. امامت کسی که قسمتی از دست و یا پای او قطع

شده است، چه صورت دارد؟

امامت فرد مذکور صحیح نیست.

۱۸۲. آیا امام جماعت می تواند، دو بار نماز ظهر و عصر

را بخواند؟

امام جماعت می تواند برای گروه دیگری غیر از مأمومین

نوبت اول، نماز جماعت مجدد بخواند.

۱۸۳. اگر امام جماعتی را عادل ندانیم، آیا لازم است به

دیگران هم تذکر دهیم؟

برای کسی که امام جماعت را عادل نمی داند، اقتدا صحیح

نیست؛ اما اعلان به دیگران، هتک او است و جایز نیست.

۱۸۴. دانشجویانی که در دانشگاه نماز آنها شکسته است، آیا بهتر است نماز را اول وقت به جماعت بخوانند یا عصر که به وطن برمی گردند، کامل بخوانند؟

در اول وقت به جماعت بخوانند، بهتر است.

۱۸۵. اگر احتمال بدهیم که بعضی بدون وضو در نماز جماعت شرکت کرده اند، آیا می توانیم اقتدا کنیم؟
احتمال وضو نداشتن یا بطلان وضوی حاضرین در جماعت، ضرر ندارد و این گونه وسوسه ها، نباید مانع از شرکت در جماعت گردد.

۱۸۶. اگر پیش از تمام شدن حمد و سوره امام، به جهت عذری، نیت فرادا کنیم، چه وظیفه ای داریم؟

باید مقداری از حمد و سوره را که امام هنوز نخوانده، بخوانید، بلکه بنا بر احتیاط تمام حمد و سوره را بخوانید.

۱۸۷. هنگام اقامه جماعت، نماز خواندن به صورت فرادا چگونه است؟

چنانچه فرادا خواندن نماز، ظهور در تفسیق امام جماعت داشته باشد، جایز نیست و نماز هم باطل است.

۱۸۸. گاهی در مسجد مشغول نماز فرادا هستیم که جماعت تشکیل می شود؛ آیا می توانیم در بقیه نماز از فرادا به جماعت عدول کنیم؟

خیر، در نمازی که به نیت فرادا شروع کرده‌اید، نمی‌توانید به جماعت ملحق شوید.

۱۸۹. آیا نماز مستحبی را می‌توان به نماز واجب امام اقتدا نمود؟

خیر، در نماز مستحبی اقتدا جایز نیست.

۱۹۰. در صورتی که رکعت سوم امام، رکعت دوم ما باشد،

نسبت به حمد و سوره چه وظیفه‌ای داریم؟

در این صورت، مأموم باید حمد و سوره را آهسته

بخواند؛ اگرچه در نماز مغرب و عشاء باشد.

۱۹۱. نماز ظهر را فرادا خوانده‌ام؛ اگر جماعت تشکیل

شود، آیا می‌توانم همان نماز ظهر را به جماعت اقتدا کنم؟

بلی، مانعی ندارد.

۱۹۲. در نماز جماعت، وقتی امام مشغول تشهد یا سلام

است و مأموم برای ادامه نماز برمی‌خیزد، باید حمد و سوره

را بلند بخواند یا آهسته؟

باید به وظیفه خود عمل نماید؛ یعنی مرد در نمازهای

مغرب، عشاء و صبح، حمد و سوره را بلند و در نمازهای

ظهر و عصر، آهسته بخواند.

۱۹۳. اگر امام جماعت نماز قضای خود یا دیگری را

می‌خواند، آیا می‌شود به او اقتدا نمود؟

بلی، در صورتی که نماز قضای یقینی باشد، می‌شود به او

اقتدا نمود؛ اما اگر نماز را احتیاطاً قضا می‌کند، نمی‌شود به او اقتدا کرد.

۱۹۴. اگر بانی یا هیئت امنای مسجد راضی به نماز خواندن شخصی در آن مسجد نباشند، نمازش چه صورتی دارد؟
نماز خواندن در مسجد، موکول به اجازه متولی و بانی مسجد نیست و نماز مذکور صحیح است.

نماز جمعه

۱۹۵. آیا می‌توان در حال خواندن خطبه‌های نماز جمعه، به کارهایی مثل تسبیح و صلوات و تلاوت قرآن و غیره پرداخت؟
سکوت کردن و گوش دادن به خطبه‌ها، بنا بر احتیاط واجب است. گوش نکردن یا حرف زدن، نماز جمعه را باطل نمی‌کند و اگر ذکر گفتن، همراه گوش کردن خطبه‌ها باشد، اشکال ندارد.

۱۹۶. اگر به خطبه‌های نماز جمعه نرسیدیم و در رکوع رکعت اول اقتدا کردیم، نماز جمعه صحیح است یا باید دو رکعت دیگر به جای خطبه‌ها بخوانیم؟

در مورد سؤال که در رکوع رکعت اول نماز جمعه اقتدا کردید، نماز صحیح است و به خواندن دو رکعت نماز دیگر به جای خطبه‌ها نیاز نیست.

۱۹۷. هم‌زمان با نماز جمعه می‌توان نماز ظهر و عصر را در اول وقت خواند؟

بلی، مانعی ندارد؛ هرچند اگر نماز جمعه در محلی برگزار می‌شود، بهتر است خواندن نماز ظهر را تا پایان نماز جمعه به تأخیر اندازند.

۱۹۸. شخصی مدتی در نماز جمعه شرکت کرده و نماز ظهر را نمی‌خوانده است اکنون متوجه شده که مرجع تقلیدش می‌فرماید: «بنا بر احتیاط پس از نماز جمعه باید نماز ظهر هم خوانده شود» فعلاً تکلیف او چیست؟ به‌جا آوردن قضای نمازهای ظهر جمعه یا قضای نمازهای ظهر و عصر جمعه یا...؟

اگر در این مسئله احتیاطی به مرجع دیگری که نماز جمعه را کافی از نماز ظهر می‌داند مراجعه نماید، نیاز به قضای نمازهای ظهر گذشته نیست و در آینده هم نیازی به اعاده نماز ظهر ندارد.

۱۹۹. آیا شرکت در نماز جمعه واجب است؟

خواندن نماز جمعه در زمان غیبت احتیاطاً و به رجاء مطلوبیت جایز است؛ لکن نباید اکتفا به نماز جمعه نمایند، و نماز ظهر را هم بنا بر احتیاط به‌جا آورند و اقتدا به نماز عصر امامی که نماز جمعه را خوانده و نماز ظهر را نخوانده، بنا بر احتیاط صحیح نیست، مگر اینکه بعد از نماز جمعه، امام نیز نماز ظهر را احتیاطاً بخواند.

متفرقات نماز

۲۰۰. آیا نماز شب اذان و اقامه دارد؟

خیر، نمازهای مستحبی اذان و اقامه ندارند و فقط در نمازهای واجب روزانه اذان و اقامه مستحب است.

۲۰۱. طبق حدیث «من ترک الصلوة متعمداً فقد کفر» آیا

انسان‌هایی که عمداً نماز را ترک می‌کنند کافر هستند؟

کفری که در رابطه با ترک نماز آمده، کفر عملی؛ یعنی مبالغه در عصیان و نافرمانی است و به معنای کفر اعتقادی نیست و احکام آن را ندارد. بلی اگر ترک نماز همراه با انکار آن باشد، موجب ارتداد و نجاست می‌گردد.

۲۰۲. هم غذا شدن و رفت‌وآمد با افرادی که نماز

نمی‌خوانند و روزه نمی‌گیرند چه حکمی دارد؟

ترک نماز اگر از روی بی‌مبالاتی باشد، موجب کفر و نجاست نمی‌شود و ادامه رفت‌وآمد با ایشان در صورت احتمال تأثیرگذاری مانعی ندارد.

۲۰۳. آیا نمازهایی که قبل از بلوغ خوانده شده به جای از

دست‌رفته‌های بعد از بلوغ حساب می‌شود؟

نمازهایی که بعد از بلوغ فوت شده، واجب است قضا شود و نمازهای قبل از بلوغ به جای قضای واجب محسوب نمی‌شود.

۲۰۴. در مسافرت، در مسجدی نماز خواندم و اشتبهاً مهر را همراه خود آوردم، وظیفه‌ام چیست؟
مهر را به وسیله مسافر یا پُست به مسجد مذکور برگردانید. نماز با مهری که برای نمازگزاران مسجد خاصی وقف شده است، در خارج از آن مسجد صحیح نیست.

۲۰۵. آیا برای خسوف و کسوف که متوجه آن نشده‌ایم و دیگران خبر می‌دهند، نماز آیات واجب است؟
اگر در زمان گرفتن ماه یا خورشید متوجه نشده‌اید و بعد از پایان خسوف و کسوف اطلاع پیدا کردید، در صورتی که تمام قرص ماه و یا خورشید نگرفته باشد، نماز آیات بر شما واجب نیست.

۲۰۶. اگر قبل از نماز، پدری با فرزندش کار داشته باشد و او را صدا بزند، وظیفه پسر چیست؟
اگر وقت نماز تنگ است، باید نماز را بخواند و بعد به سراغ کار پدر برود؛ اما اگر وقت وسعت دارد، می‌تواند کار پدر را مقدم بدارد؛ بلی اگر تأخیر در انجام فرمان پدر، موجب رنجش خاطر او می‌شود، در وسعت وقت، باید امر پدر را مقدم بدارد.

۲۰۷. نماز عید فطر و قربان واجب است، یا مستحب؟
نماز عید در زمان غیبت امام عصر علیه السلام مستحب است.

۲۰۸. کمک به مسلمانی که نمی‌دانیم نماز می‌خواند یا خیر، چه حکمی دارد؟

دادن صدقات به او مانعی ندارد.

۲۰۹. بیدار شدن برای خواندن نماز شب در خوابگاه

مشکل است؛ چه راهی را پیشنهاد می‌کنید؟

بیدار شدن قبل از اذان صبح و خواندن نماز شب در آن وقت، ثواب فراوان دارد و در رشد معنوی انسان مؤثر است. ولی اگر به هر علتی در سحر بیدار نمی‌شوید، می‌توانید نافله شب را قبل از خواب به جا آورید، و یا در روز بعد قضا کنید.

۲۱۰. گاهی اوقات علاقه زیادی برای انجام عبادت دارم؛ ولی پس از مدتی این حالت تغییر می‌کند؛ چه کارکنم که آن حالت باقی بماند؟

واجبات را حتماً انجام دهید و مستحبات را هر وقت آمادگی داشتید، به جا آورید و از خداوند متعال توفیق بیشتر طلب کنید. ان شاء الله موفق خواهید شد. ضمناً توصیه می‌شود به غذایی که می‌خورید (به لحاظ پاک و حلال بودن آن) و اعمالی که انجام می‌دهید، توجه بیشتری داشته باشید.

۲۱۱. کسی که نماز میت را با جماعت می‌خواند، ولی

ذکرهای نماز را نمی‌گوید، نمازش چه صورت دارد؟

نماز مأموم در نماز میت، در صورتی صحیح است که اذکار واجب را بگوید.

۲۱۲. شخصی پس از نماز مغرب و عشاء یا ظهر و عصر یقین می‌کند که یکی از نمازهایش باطل بوده ولی نمی‌داند کدام یک از آنها است؛ وظیفه او چیست؟

در نماز مغرب و عشاء، هر دو را باید اعاده کند و در ظهر و عصر، یک نماز چهار رکعتی به نیت ما فی الذمه بخواند، کافی است.

۲۱۳. برخی از فرقه‌های منحرف می‌گویند در موقع گفتن «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»، باید صورت مرشد و قطب را تصوّر کنیم و مورد خطاب قرار دهیم، نماز با این عقیده چه صورتی دارد؟

مخاطب قرار دادن غیر خدا در نماز، مبطل نماز است و چنین تصوّراتی فاسد و شرک است.

۲۱۴. اگر کسی مشروب بخورد، تا چند روز نمی‌تواند نماز بخواند؟

نماز در هر شرایطی واجب است؛ و اگر نماز را ترک کند، معصیت کرده، و قضای آن را باید به‌جا آورد. بلی در حال مستی و عدم التفات، نماز او صحیح نیست و آنچه در روایت آمده که تا چهل روز نماز او قبول نمی‌شود، یعنی ثواب برای او نوشته نمی‌شود.

۲۱۵. اگر نماز برای غیر خدا جایز نیست، پس چرا به

خواندن نماز امام زمان علیه السلام تأکید می‌شود؟

نماز برای غیر خدا باطل و شرک است لکن این نماز هم برای خدا است و انتساب این نماز به آن حضرت، به جهت آن است که حضرت ولی عصر علیه السلام این نماز را برای رفع مشکلات به بعضی از شیعیان تعلیم فرموده‌اند و این دو رکعت نماز، باید به قصد قربت و برای خداوند خوانده شود و در تکرار آیه «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»، کسی به غیر از خداوند متعال در نظر گرفته نشود؛ البته توسل به ذیل عنایات آن حضرت پس از خواندن نماز، موجب اجر و ثواب و برآورده شدن حاجات می‌باشد؛ ان شاء الله.

۲۱۶. کسی که اگر برای نماز بیدارش کنیم، ناراحت

می‌شود، آیا بیدار کردن او جایز است؟

اگر عمداً خوابیده که نماز نخواند، از باب نهی از منکر و با وجود شرایط آن، لازم است او را بیدار کنید و در غیر این صورت، اگر راضی نباشد، بیدار کردن او اشکال دارد.

۲۱۷. عادت کرده‌ام که در وقت ایستادن پاهایم را کج

بگذارم؛ آیا این کار برای نماز اشکال دارد؟

در فرض سؤال نماز صحیح است، بلی مستحب است در حال قیام، انگشتان پا به طرف قبله باشد.

۲۱۸. نماز امام‌زمان عَلَيْهِ السَّلَامُ مخصوص مسجد جمکران است

یا در جای دیگر هم می‌توان خواند؟

نماز امام‌زمان عَلَيْهِ السَّلَامُ اختصاص به مسجد جمکران ندارد و در هر جای دیگری هم می‌توان با قصد تقرب به خداوند به‌جا آورد. در کتاب مفاتیح الجنان آمده است که از طرف امام‌زمان عَلَيْهِ السَّلَامُ نوشته‌ای صادر شد که در آن آمده بود: هرکس حاجتی را از خداوند بخواهد، شب جمعه بعد از نیمه‌شب غسل کند و در محل نمازش به مناجات مشغول شود و دو رکعت نماز بخواند؛ به آیه «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» که رسید، صد بار تکرار کند و در مرتبه آخر حمد را تمام کند و قل هو الله را یک مرتبه بخواند و ذکر رکوع (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ) و سجده (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ) را هفت بار تکرار کند و رکعت دوم را هم مانند اول بخواند و بعد از آن دعایی نقل شده است.

۲۱۹. آیا مصافحه بعد از نماز مستحب است؟

به‌طور کلی، مصافحه مؤمنین با یکدیگر مستحب است و مصافحه بعد از سلام و فراغت از نماز هم اشکال ندارد؛ هرچند روایت بخصوصی در این مورد به نظر نرسیده است.

۲۲۰. اگر کسی جواب سلام را در نماز ندهد، نمازش

باطل می‌شود؟

خیر، نماز باطل نیست؛ هرچند جواب سلام در حال نماز نیز واجب و ترک آن گناه است.

۲۲۱. به جای «بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ»، در هنگام بلند شدن، گفتن «یا حیّ یا قیّوم»، چه صورتی دارد؟

جمله «یا حیّ یا قیّوم» را به قصد ذکر وارد (یعنی ذکر) که از طرف معصوم علیه السلام در این مورد دستور داده شده، نباید گفت؛ ولی به قصد مطلق ذکر، اشکال ندارد.

۲۲۲. آیا بالا بردن دست‌ها در موقع تکبیر الاحرام، واجب است؟ خیر، بالا بردن دست‌ها تا مقابل گوش، مستحب است.

۲۲۳. کسی که وارد مسجد می‌شود، اگر سلام کند، جواب دادن به او بر چه کسی واجب است؟

اگر به جمع سلام کند، بر همه واجب است که جواب او را بدهند ولی اگر یک نفر جواب دهد، از بقیه ساقط است.

۲۲۴. اگر بعد از نماز شک کنیم وضو داشته‌ایم یا نه، نماز چه حکمی دارد؟

نماز صحیح است و به شک در وضو بعد از نماز اعتنا نکنید.

۲۲۵. فرو بردن ریزه‌های غذا که در بین دندان‌ها است، در

حال نماز چه صورت دارد؟

اشکال ندارد.

احکام روزه

نیت روزه

۲۲۶. شب، قصد گرفتن روزه داشتم اما سحر بیدار نشدم تا قصد کنم نزدیک آفتاب از خواب بیدار شدم، آیا روزه‌ام صحیح است؟

بلی، صحیح است و لازم نیست حتماً سحر بیدار شوید و نیت روزه کنید.

۲۲۷. یوم‌الشک چه روزی است و روزه آن چه صورت دارد؟ روزی که نمی‌دانیم سی‌ام شعبان است یا اول رمضان، یوم‌الشک نامیده می‌شود و روزه گرفتن در آن واجب نیست، و نیز روزی که نمی‌دانیم آخر رمضان است یا اول شوال یوم‌الشک است و روزه در آن واجب است.

در روزی که یقین به اول رمضان ندارید، می‌توانید نیت روزه قضا نمایید و اگر روزه قضا بر عهده ندارید، می‌توانید به نیت روزه مستحبی آخر شعبان بگیرید و اگر بعداً ثابت شود که اول رمضان بوده است، روزه رمضان محسوب می‌گردد.

احکام چیزهایی که روزه را باطل می‌کند

۲۲۸. در ماه رمضان اگر فکر می‌کند که می‌تواند تا قبل از

اذان صبح غسل کند، اما نتواند آیا روزه صحیح است؟

چنانچه موفق به غسل نشود و در تنگی وقت قبل از اذان صبح، تیمم بدل از غسل نماید روزه‌اش صحیح است.

۲۲۹. روزه‌داری که دندان‌هایش خون‌ریزی داشته باشد و

مجبور باشد آنها را بشوید و در حین شستن، خون به

گلویش برسد، روزه‌اش چه حکمی دارد؟

شستن دهان و دندان به هنگام روزه مانعی ندارد، ولی

پس از شستن بهتر است سه مرتبه آب دهان را بیرون بریزد

تا مطمئن شود که آب در دهان نمانده است و اگر خون،

بی‌اختیار و یا سهواً به گلو برسد، روزه را باطل نمی‌کند.

۲۳۰. پرکردن دندان در ماه رمضان چگونه است؟

پرکردن، جرم‌گیری و کشیدن دندان در ماه رمضان برای

پزشکان مانعی ندارد و برای شخص روزه‌دار، زمانی جایز

است که مطمئن باشد خون یا آبی که به‌وسیله دستگاه،

وارد فضای دهان می‌شود، فرو نخواهد رفت.

۲۳۱. اگر روزه‌دار به نامحرم نگاه کند، آیا روزه‌اش

باطل می‌شود؟

روزه صحیح است؛ ولی باید از آن گناه توبه کند و

توجه داشته باشد - همان‌گونه که در روایات آمده - روزه گرفتن فقط امساک و پرهیز از خوردن و آشامیدن نیست، بلکه باید چشم و گوش و زبان و قلب و سایر اعضا نیز روزه باشند و از ارتکاب خلاف و گناه حفظ شوند و الا از ثواب و ارزش روزه کاسته می‌شود.

۲۳۲. شخصی که به حرمت و حکم استمناء آگاهی نداشته و بدون غسل، نماز و روزه به‌جا آورده است، چه حکمی دارد؟ نمازهایی را که بدون غسل خوانده، باید قضا کند، و نسبت به روزه‌ها، اگر واقعاً در زمانی که استمنا می‌کرده به حکم مسأله جاهل بوده و در تحقیق و سؤال کوتاهی نکرده است، روزه‌ها قضا ندارد.

۲۳۳. اگر در شب ماه رمضان جُنُب شویم و تا نزدیک اذان صبح غسل را به تأخیر اندازیم و سپس تیمم کنیم، آیا روزه صحیح است؟

تأخیر غسل، معصیت و گناه است، اما در مورد سؤال که عمداً غسل را تأخیر انداخته‌اید، لازم است با تیمم روزه بگیرید و قضای آن را هم بنا بر احتیاط واجب، به‌جا آورید.

۲۳۴. اگر خانمی تا بعد از اذان صبح عذر داشت، ولی قبل از طلوع آفتاب پاک شد و غسل کرد، آیا روزه آن روز صحیح است؟

در مورد سؤال که عذر تا بعد از اذان صبح ادامه داشته است، روزه آن روز صحیح نیست؛ همان‌گونه که اگر چند دقیقه قبل از اذان مغرب نیز عادت شود، روزه‌اش باطل می‌گردد.

۲۳۵. اگر در ماه رمضان، غسل جنابت را فراموش کنیم و پس از چند روز یادمان بیاید، چه تکلیفی داریم؟ باید روزه آن چند روز را قضا کنید؛ ولی کفاره ندارد.

۲۳۶. هنگامی که روزه می‌گیرم، بدنم به شدت سست می‌شود و نمی‌توانم کارهایی مثل درس خواندن را انجام دهم، وظیفه من چیست؟

این‌گونه ضعف و سستی‌ها تقریباً لازمه روزه است و برای نوع افراد پیش می‌آید و نمی‌توان به‌خاطر آن، روزه را خورد. می‌توانید سحر از غذای مقوی استفاده کنید و ساعات خواب شب را کمی بیشتر نمایید تا در روز دچار مشکل نشوید.

۲۳۷. بیماری است که اگر در روز تنها یک قرص بخورد، می‌تواند روزه‌اش را بگیرد؛ آیا روزه بر او واجب است؟ اگر برای معالجه ناچار از مصرف دارو در روز باشد؛ روزه بر او واجب نیست و بعداً قضای آن را بگیرد.

۲۳۸. اگر روزه باشم و مادرم مرا وادار به خوردن غذا کند، آیا روزه‌ام باطل می‌شود؟

خوردن و آشامیدن روزه را باطل می‌کند؛ هرچند بر اثر درخواست و اصرار شخص دیگر باشد.

۲۳۹. اگر کسی در ماه رمضان تصمیم به خوردن چیزی بگیرد، اما قبل از خوردن، منصرف شود، روزه‌اش چه صورت دارد؟

با تصمیم به خوردن روزه، روزه باطل می‌شود و لکن نباید تا وقت افطار مفطری به‌جا آورد، و بعداً هم قضای آن را بگیرد.

۲۴۰. آیا اگر در حال روزه سهواً چیزی بخوریم، روزه باطل می‌شود؟

خیر، روزه باطل نمی‌شود، و فرقی بین روزه رمضان و روزه قضا یا مستحبی نیست.

۲۴۱. آیا گوش کردن به موسیقی و نگاه به نامحرم، روزه را باطل می‌کند؟

گناهان مذکور روزه را باطل نمی‌کند؛ لکن ثواب آن را کاهش می‌دهد. در روایات آمده است که روزه گرفتن، فقط پرهیز از خوردن و آشامیدن نیست؛ بلکه باید چشم، گوش، زبان، قلب و سایر اعضا نیز روزه باشند و از ارتکاب خلاف و گناه حفظ شوند تا ثواب روزه کامل به شخص داده شود.

۲۴۲. شخصی در ماه رمضان غسل را به صورت صحیح انجام نداده است، مثلاً سحر غسل کرده و در روز متوجه مانعی بر روی دست شده، نسبت به روزه اش چه وظیفه ای دارد؟

روزه او صحیح است، باید پس از برطرف کردن مانع، غسل را تکمیل و قضای نمازی را که با غسل ناقص انجام داده، به جا آورد.

۲۴۳. اگر در شب ماه رمضان جنب شویم تا کی می توانیم غسل را تأخیر بیندازیم؟

برای گرفتن روزه رمضان و قضای آن، باید قبل از اذان صبح غسل نمایید و در روزه های مستحبی، واجب نیست غسل را قبل از اذان صبح انجام دهید.

۲۴۴. اگر سحر ماه رمضان جنب باشم، و فرصتی هم برای غسل کردن نداشته باشم، چه کنم؟

اگر در تنگی وقت قبل از اذان صبح، تیمم بدل از غسل نمایید، روزه صحیح است و بعد برای انجام نماز صبح غسل کنید.

۲۴۵. افطار روزه مستحبی در بعد از ظهر چه صورتی دارد؟

روزه مستحبی را در هر موقع از روز می توان افطار کرد.

۲۴۶. شخصی روزه می گیرد؛ اما بعد از ظهرها مبتلا به سردرد

شدید می‌شود؛ آیا روزه گرفتن برای او واجب است یا نه؟
اگر سردردی است که قابل تحمل نیست، روزه واجب نیست؛ ولی اگر با مراعات بعضی امور، مثل استراحت بیشتر و یا خوردن دارو در شب، قابل تخفیف باشد، روزه واجب است.

قضای روزه

۲۴۷. آیا قضای روزه رمضان را باید پشت سر هم بگیریم؟
خیر، پی‌درپی بودن روزه قضا، لازم نیست.
۲۴۸. آیا برای روزه‌هایی که از شخصی قضا شده، می‌توان کسی را اجیر نمود یا خیر؟
تا شخص زنده است، دیگری نمی‌تواند برای او قضای نماز و روزه به‌جا آورد؛ بلی، می‌تواند وصیت کند که اگر موفق به گرفتن قضای روزه نشد، پس از مرگ برای قضای روزه او کسی را اجیر کنند.
۲۴۹. کسی که روزه قضای رمضان بر عهده اوست، آیا می‌تواند روزه قضای پدر را بگیرد؟
در صورتی که وقت روزه قضای خودش وسعت دارد، مانعی ندارد.
۲۵۰. در سال گذشته چند روز از روزه‌های ماه رمضان را

افطار کردم و تعداد آنها را فراموش کرده‌ام؛ حال چند روز

روزه قضا بر من واجب است؟

به مقداری که یقین دارید، قضای آن را بگیرید و قضای روزه‌های مشکوک واجب نیست؛ اگرچه گرفتن آن مطابق احتیاط است.

۲۵۱. آیا باید قضای روزه‌هایی را که در ماه رمضان به

علت مسافرت یا بیماری نگرفته‌ام، فوری بگیرم؟

خیر، لازم نیست؛ اما نباید تأخیر به حدی باشد که مسامحه و کوتاهی در تکلیف صدق کند.

۲۵۲. اگر روزه قضا گرفته باشیم و ظهر به مهمانی دعوت

شویم، آیا می‌توانیم روزه را بشکنیم و در روزهای بعد

جبران نماییم؟

افطار روزه قضای ماه رمضان (اگر وقت قضا تنگ

نباشد) قبل از ظهر اشکال ندارد؛ اما افطار آن در بعد از

ظهر، جایز نیست و کفاره نیز بر فرد واجب می‌شود. کفاره

آن، اطعام ده مسکین و در صورت عجز از اطعام، سه روز

روزه گرفتن است.

۲۵۳. در گذشته بعضی از روزه‌هایم را نگرفته‌ام، اکنون که

ناراحتی معده دارم، قضای آن را چگونه به‌جا آورم؟

کفاره آنها را بپردازید و قضای روزه‌های گذشته را به‌جا

آورید. البته لازم نیست قضای آنها پی‌درپی باشد و اگر با فاصله هم نمی‌توانید قضای آن را به‌جا آورید، هر وقت قدرت پیدا کردید انجام دهید؛ و در غیر این صورت باید برای انجام آن وصیت کنید. درباره روزه‌های امسال نیز اگر تا رمضان آینده قادر به انجام قضای آن نشوید، گرفتن روزه واجب نیست؛ فقط کفاره آن را پردازید.

۲۵۴. دخترانی که تازه به سن بلوغ می‌رسند، و قدرت

گرفتن همه روزه‌ها را ندارند، چه وظیفه‌ای دارند؟

هر مقدار از روزه‌ها را که می‌توانند، در ماه رمضان بگیرند و قضای بقیه آن را در طول سال به‌تدریج به‌جا آورند و اگر نمی‌توانند روزه بگیرند، فعلاً پرداخت کفاره (یک مُدّ طعام تقریباً ۷۵۰ گرم طعام برای هر روز) کافی است و در سال‌های بعد قضای آن را هم بگیرند.

۲۵۵. آیا می‌توانیم قضای روزه رمضان را در مسافرت بگیریم؟

خیر، مگر آنکه قصد اقامت ده روز کرده باشید.

۲۵۶. پدرمان از دنیا رفته است، آیا می‌توانیم هم‌زمان

روزه‌های او را قضا کنیم؛ یا در گرفتن روزه قضا، ترتیب

لازم است؟

هم‌زمان بودن روزه قضا اشکال ندارد، بنابراین چند نفر

می‌توانند در یک روز روزه قضای او را به‌جا آورند.

کفاره روزه

۲۵۷. کسی که روزه ماه رمضان را عمداً افطار کرده، آیا می‌تواند به جای کفاره روزه عمد مقداری پول به مقامات ذیصلاح بدهد و از گناه خود استغفار نماید؟

استغفار از گناه واجب است، و دادن پول به هر مقامی جبران کفاره روزه را نمی‌کند، و کسی که عمداً روزه خود را افطار کرده است، علاوه بر قضا باید کفاره آن را هم بپردازد و کفاره آن شصت روز، روزه گرفتن یا شصت مسکین را اطعام کردن و یا یک بنده آزاد کردن، است. بلی اگر قیمت اطعام شصت مسکین را در اختیار شخص یا مؤسسه مطمئن قرار دهد تا به وکالت از او شصت مسکین را اطعام کنند، مانعی ندارد.

۲۵۸. آیا باید قضای روزه‌ها پی‌درپی باشد و اگر سال بر آن بگذرد، آیا کفاره هم دارد؟

لازم نیست قضای روزه‌ها پی‌درپی و پشت سر هم باشد؛ مگر اینکه تعداد روزهایی که به ماه رمضان آینده باقی مانده با مقدار روزه‌های قضا مساوی باشد و کسی که قضای ماه رمضان را یک سال یا بیش‌تر به تأخیر انداخته، باید علاوه بر قضا برای هر روز، یک مد طعام (۷۵۰ گرم گندم، آرد، برنج و...) بابت کفاره تأخیر به نیازمندان بپردازد.

۲۵۹. آیا تأخیر در کفاره روزه باعث افزایش آن می‌شود؟

خیر، کفاره تأخیر روزه با گذشت چند سال اضافه نمی‌شود، شما می‌توانید آن را به صورت گندم، آرد و... به فقیر بدهید یا پول آن را به دفتر مرجع تقلید خود تحویل نمایید و بگویید کفاره است تا جنس تهیه کرده، به فقیر بدهند.

۲۶۰. کفاره افطار روزه رمضان چقدر است؟

برای روزه‌هایی که به علت مسافرت و بیماری افطار کرده‌اید و قضای آنها را بدون عذر تا رمضان بعد نگرفته‌اید، برای هر روز، یک مُدّ طعام (۷۵۰ گرم گندم، آرد و...) به فقیر بپردازید و برای هر روز روزه‌ای که عمداً و بدون علت شرعی افطار کرده‌اید، شصت مُدّ طعام به شصت فقیر بپردازید و در هر دو صورت، قضای آنها را نیز بگیرید. موارد دیگری در کفّارات است که می‌توانید در توضیح المسائل ملاحظه کنید.

۲۶۱. قضای روزه‌های رمضان سال گذشته را تا رمضان

امسال به تأخیر انداخته‌ام، کفاره آن چقدر است؟

برای هر روز، یک مُدّ طعام (تقریباً ۷۵۰ گرم) گندم، آرد، جو و... به فقیر غیر سید بپردازید و قضای آن را هم بعداً به‌جا آورید.

۲۶۲. کفاره‌هایی را که در سال‌های گذشته بر عهده من آمده

است، باید با قیمت گذشته پرداخت کنم یا با قیمت فعلی؟
کفاره باید به صورت غذا دادن و سیر کردن فقیر یا دادن
یک مد طعام (۷۵۰ گرم گندم، آرد و...) انجام شود و دادن
پول آن به فقیر کافی نیست.

روزه مسافر

۲۶۳. کسی که می‌داند آخر هفته به وطن برمی‌گردد، آیا می‌تواند
قصد ده روز نماید و روزه‌های خود را در مسافرت بگیرد؟
اگر می‌داند که آخر هفته برمی‌گردد و تصمیم جدی بر
ماندن ده روز ندارد، قصد اقامت ده روز صحیح نیست و
روزه باطل است.

۲۶۴. اگر در مسافرت سحری بخوریم و در همان روز به
وطن برگردیم، می‌توانیم روزه بگیریم؟
چنانچه قبل از اذان ظهر به حد ترخص وطن - جایی
که صدای اذان شهر شنیده می‌شود و دیوار شهر دیده
می‌شود - برسید و در مسافرت هم کاری که روزه را
باطل می‌کند، انجام نداده باشید، باید قصد روزه کنید و
روزه صحیح است.

۲۶۵. خلبانی که مسیر پروازی او در جهت طلوع
خورشید یا در خلاف جهت آن است، وضعیت روزه او
چگونه است؟

افطار و سحر خود را مطابق مکانی که در آن قرار می‌گیرد، انجام دهد.

۲۶۶. آیا انسان می‌تواند نذر کند که روزه رمضان را در

مسافرت بگیرد؟

خیر، چنین نذری باطل است.

اقسام روزه

۲۶۷. چند روز در سال روزه گرفتن حرام است؟

دو روز، روز عید فطر و روز عید قربان روزه گرفتن

حرام است.

۲۶۸. چهار روز در سال که روزه مستحبی در آن ثواب

بسیار دارد کدامند؟

هفدهم ربیع‌المولود (تولد پیامبر اکرم ﷺ)، بیست و

هفتم رجب (مبعث رسول الله ﷺ) بیست و پنجم ذی‌القعدة

الحرام (دحوالارض)، هیجدهم ذی‌الحجة الحرام (عید

غدیر خم).

احکام اعتکاف

۲۶۹. آیا کسی که معتکف شده می‌تواند روزه‌های سه روز اعتکاف را به‌عنوان نذری یا قضا یا کفاره حساب کند؟ بلی، می‌توان روزه قضا و کفاره و نذر را در اعتکاف به‌جا آورد و لازم نیست روزه، برای خصوص اعتکاف باشد.

۲۷۰. آیا در اعتکاف، حیاط مسجد حکم مسجد را دارد؟ حیاط مسجد حکم مسجد را ندارد؛ مگر آنکه معلوم شود حیاط را هم به‌عنوان مسجد وقف کرده‌اند.

۲۷۱. آیا برای رفتن به نماز جمعه، می‌توان از محل اعتکاف خارج شد؟

ظاهراً از مواردی است که می‌توان خارج شد ولی باید حداقل زمان لازم را رعایت کرد.

۲۷۲. در صورتی که شخص در روز سوم اعتکاف مریض شود یا اضطراری پیش آید می‌تواند اعتکاف را به‌هم بزند؟ در صورتی که از گرفتن روزه معذور باشد اعتکاف باطل می‌شود ولی کفاره ندارد.

۲۷۳. آیا کسانی که به مکه می‌روند، می‌توانند در

مسجد الحرام معتکف شوند؟

اگر قصد اقامه ده روز در مکه را داشته باشند، یا نذر روزه در سفر نموده باشند، اعتکاف اشکال ندارد و الا روزه صحیح نیست، و اعتکاف باطل است.

۲۷۴. آیا در روزهای اعتکاف می‌توانیم در کلاس درس

شرکت کنیم؟

رفتن به کلاس درس از موارد مجاز خروج از محل اعتکاف نیست.

۲۷۵. اگر در حال اعتکاف، جایی از بدن نجس شود، آیا

لازم است فوراً آن را تطهیر کنیم؟

خیر، تطهیر آن، وجوب فوری ندارد.

۲۷۶. آیا در حال اعتکاف، لازم است دائماً با وضو باشیم؟

دائم وضو داشتن در حال اعتکاف، واجب نیست؛

هرچند با وضو بودن، در هر حال، مستحب است.

۲۷۷. اگر شخص در ایام اعتکاف در مسجد، جنب شود،

چه وظیفه‌ای دارد؟

چنانچه محتلم شده باشد، باید فوری از مسجد خارج شده، غسل جنابت انجام دهد و اعتکافش صحیح است؛ ولی اگر جنابت عمدی و بر اثر استمنا و مانند آن باشد، اعتکاف باطل می‌گردد.

۲۷۸. حداقل و حداکثر اعتکاف چقدر است؟

حداقل اعتکاف، سه روز است و حداکثری برای آن تعیین نشده است، و هرگاه دو روز به اعتکاف اضافه کند، اعتکاف روز سوم واجب می‌شود، و افضل ایام اعتکاف ده روز آخر ماه رمضان است.

۲۷۹. آیا در اعتکاف، اجازه پدر و مادر لازم است؟

در صورت عدم ایذا، اذن والدین شرط نیست، بلی اگر فرزند بداند که پدر یا مادر، از انجام اعتکاف، به جهت مهربانی و شفقت بر او، ناراحت می‌شوند، باید رضایت ایشان را جلب نماید و با نهی آنها، اعتکاف باطل می‌گردد.

۲۸۰. برای اعتکاف مستحب به مسجد رفته‌ایم؛ آیا

می‌توانیم آن را به هم بزنیم؟

اعتکاف مستحبی را می‌توان قبل از پایان روز دوم برهم زد ولی اگر دو روز اعتکاف را در مسجد گذرانده باشید، اعتکاف روز سوم بر شما واجب می‌شود.

۲۸۱. آیا اعتکاف در همه مساجد شهر صحیح است؟

اعتکاف باید در مسجد جامع شهر باشد و در سایر مساجد و یا در نمازخانه‌های دانشگاه، صحیح نیست.

مسجد جامع، مسجدی است که برای گروه خاصی ساخته نشده است در مقابل مسجد بازار و قبیله و محله

که در آنها معظم اهل بلد جمع نمی‌شوند و آماده برای اجتماع آنها هم نشده است، ممکن است مسجد جامع متعدد و نزدیک به هم باشد.

۲۸۲. در چه صورت اعتکاف بر انسان واجب می‌شود؟

در صورتی که شخص، نذر یا عهد بر اعتکاف نماید، یا قسم بر آن بخورد، اعتکاف بر او واجب می‌شود و نیز کسی که دو روز را در اعتکاف بگذراند، اعتکافِ روز سوم بر او واجب می‌گردد.

احکام خمس

شرایط واجب شدن خمس

۲۸۳. آیا کتابی که مورد مطالعه قرار نگرفته، خمس دارد؟
اگر کتاب، مورد نیاز انسان و در شأن او باشد، خمس به آن تعلق نمی‌گیرد هرچند آنها را در طول سال نخواند.
۲۸۴. خانمی که مقداری طلا به او هدیه شده و الان هم از آن استفاده می‌کند، باید خمس و زکاتش را بپردازد؟
زینت‌های مذکور زکات ندارد، و اگر در حد معمول و متعارف باشد، خمس ندارد؛ ولی چنانچه بیشتر از حد معمول و شأن فرد باشد، پرداخت خمس آن واجب است.
۲۸۵. آیا به سکه طلا (بهار آزادی) خمس تعلق می‌گیرد؟
سکه بهار آزادی نیز مانند سایر دارایی‌ها است. چنانچه تا سر سال خمسی باقی بماند پرداخت خمس آن واجب می‌باشد.
۲۸۶. آیا به سود پولی که در بانک سپرده‌گذاری شده در صورتی که خمس اصل پول پرداخت شده باشد خمس تعلق می‌گیرد؟
اگر سود به نحو مشروع باشد، هر مقدار از آن، که

مصرف نگردد و تا سر سال خمسی باقی بماند پرداخت
خمس آن واجب است.

۲۸۷. پولی بابت وام دانشجویی به ما داده می‌شود، آیا اگر
آن را پس‌انداز کنیم خمس دارد؟
وام، مشمول خمس نمی‌گردد، مگر به مقداری که اقساط
آن پرداخت شده و پس‌انداز شده باشد.

۲۸۸. خانم‌هایی که شاغلند و درآمد دارند، آیا لازم است
هر ماه خمس حقوق خود را کنار بگذارند یا تعیین سال
خمسی کفایت می‌کند؟

پرداخت خمس در هر ماه لازم نیست، اولین حقوقی که
می‌گیرند، اول سال خمسی آنها است و چنانچه درآمدشان
از مخارج سال اضافه بیاید، باید خمس آن را بپردازند.

۲۸۹. مهریه خود را به تدریج از شوهرم می‌گیرم، خمس
دارد یا خیر؟
مهریه خمس ندارد.

۲۹۰. برای رفتن به عمره مفرده ثبت‌نام کرده‌ام، قسمتی از
پول آن را پرداخته‌ام و بقیه وام است، آیا لازم است خمس
آنها را بپردازم؟

پولی که پرداخته‌اید، اگر از درآمد بوده و در سال‌های
بعد مشرف می‌شوید، خمس دارد؛ اما وام مذکور هم پس
از پرداخت اقساط و گذشتن سال خمس دارد.

۲۹۱. اگر با این هدف که خمس ندهیم، طوری خرج کنیم

که از درآمد سال چیزی زیاد نیاید، اشکال دارد؟

اگر مصارف حلال باشد و زاید بر شأن نباشد، اشکال

ندارد و در فرض سؤال، پرداخت خمس لازم نیست.

۲۹۲. خوردن غذاهایی که به عنوان نذر می دهند و نمی دانیم

صاحبانش حساب خمسی دارند یا نه، چه صورت دارد؟

اگر یقین نداشته باشید به عین غذایی که مصرف می کنید

خمس تعلق گرفته یا خیر، استفاده از آن برای شما اشکال ندارد.

۲۹۳. اگر وام گرفته باشم و قبل از مصرف آن، سال

خمسی برسد پرداخت خمس آن لازم است یا خیر؟

خمس وام، واجب نیست، مگر به مقداری که از اقساط

آن پرداخته باشید که در حکم پس انداز است.

۲۹۴. پولی را به تدریج برای تهیه خانه پس انداز کرده ام آیا

به آن خمس تعلق می گیرد؟

اگر راهی برای تهیه خانه مسکونی مورد نیاز فعلی، غیر

از پس انداز تدریجی ندارید، پس انداز مذکور خمس ندارد.

۲۹۵. آیا سهامی که از بازار بورس خریداری می کنیم،

خمس دارد؟

حکم سرمایه را دارد که در سر سال خمسی، باید خمس

آن را بپردازید.

۲۹۶. اگر از درآمد خود به کسی قرض داده باشیم، و بعد از دو سال به ما برگرداند، خمس دارد؟
بلی، پرداخت خمس آن بلافاصله واجب است.

۲۹۷. در شرایط فعلی که پول حج و عمره، بیش از یک سال در حساب سپرده در بانک می ماند، پرداخت خمس آن واجب است یا خیر؟
بلی، خمس دارد.

۲۹۸. حقوقی که پس از فوت، هر ماه به خانواده مرحوم داده می شود، آیا مشمول خمس می گردد؟
چنانچه از مخارج سال اضافه بیاید، خمس دارد.

۲۹۹. کسی که به تقلید از مجتهد میت باقی مانده است، خمس خود را باید به چه کسی بپردازد؟
لازم است خمس را به مجتهد زنده بپردازد، و پرداخت به وکیل مجتهد میت کفایت نمی کند.

مصرف خمس

۳۰۰. آیا می توانیم خمس خود را به پدر و مادر فقیر خود بدهیم؟

پدر و مادر فقیر، واجب النفقہ اولاد هستند و اگر فرزند تمکن مالی داشته باشد، باید مخارج آنها را تأمین کند و اگر از سادات اند برای نفقه واجب نمی تواند سهم سادات

به آنها بدهد، و نسبت به سهم مبارک امام علیه السلام موکول به اذن فقیه جامع الشرایط است.

۳۰۱. آیا می‌توانیم خمس خود را صرف حسینیه و یا سایر

کارهای خیر نماییم؟

سهم سادات باید به سید فقیر داده شود، اما نسبت به سهم امام علیه السلام با اجازه از مرجع تقلید خود و یا نماینده او، مانعی ندارد.

۳۰۲. آیا می‌توانم بدون رجوع به مرجع تقلید، خمس خود

را در راهی که مصلحت می‌بینم خرج کنم؟

خیر، تصرف در خمس بدون اجازه از مجتهد جامع الشرایط جایز نیست. بلی با اجازه مجتهد یا وکیل او می‌توانید در مصارف شرعی تعیین شده صرف نمایید.

احکام زکات

شرایط واجب شدن زکات

۳۰۳. پرداخت زکات گندم و جو در چه زمانی لازم است؟
وقتی که گندم و جو دانه می‌بندد، وقت تعلق زکات است
و پرداخت آن در زمان جمع‌آوری محصول است.

۳۰۴. زکات سرمایه چند درصد آن می‌باشد؟
نظر مشهور فقهای شیعه آن است که زکات به نُه چیز
تعلق می‌گیرد، و زکات سرمایه کسب واجب نیست.

۳۰۵. اگر شخصی مخارج سالش را نداشته باشد، ولی گندم
او به حدّ نصاب برسد، زکات بر او واجب است، یا خیر؟
بلی، باید زکات گندم خود را بپردازد، و اگر فقیر است،
دیگران می‌توانند به او زکات بدهند.

۳۰۶. زمان پرداخت زکات فطره چه موقع است؟ آیا
می‌توان برای رساندن به فقیر خاصی پرداخت زکات را به
تأخیر انداخت؟

زمان پرداخت زکات فطره در روز عید فطر است و
برای پرداخت به فقیر خاصی می‌توان به تأخیر انداخت؛

اما نباید در پرداخت آن مسامحه و کوتاهی گردد و می‌توانید به وسیله پست یا بانک برای او ارسال نمایید.

۳۰۷. آیا کسانی که محصول خود را به صورت غوره یا انگور می‌فروشند و آن را کشمش نمی‌کنند واجب است زکات پردازند.

در صورتی که کشمش آن به حد نصاب برسد زکات دارد، هر چند انگور آن به مصرف برسد و تبدیل به کشمش نشود.

۳۰۸. چرا علمای شیعه زکات را فقط در نه چیز می‌دانند؟ بهتر نیست که به جای زکات شتر از وسایل موتوری مثل ماشین و نیز مثل کارخانجات، زکات گرفته شود؟

به نظر علمای شیعه، زکات، یک واجب مالی است که مورد و مصرف آن بر طبق روایات اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام، تعیین شده است؛ اما نسبت به ماشین و کارخانجات و سایر اموال، هرگاه حکومت اسلامی نیاز داشته باشد، به مقداری که ضرورت داشته باشد و مصلحت بداند، می‌تواند از آنها مالیات دریافت کند و مورد مصرف را خود تعیین می‌کند و نیازی به گسترش موارد زکات نیست.

مصرف زکات

۳۰۹. زکات را باید به مرجع داد یا خودمان هم می‌توانیم

به مصرف برسانیم؟

به نظر مشهور فقها، خودتان هم می‌توانید زکات را در مصارف معینه خرج کنید. مصارف زکات عبارت است از: فقیر، مسکین، مسافر در راه مانده، آزاد کردن بندگان، پرداخت بدهی بدهکاران، پرداخت حقوق کارمندان جمع‌آوری‌کننده زکات، کفاری که اگر زکات به آن‌ها داده شود به اسلام مایل می‌شوند، فی سبیل الله، یعنی هر کاری که برای عموم مسلمین نفع داشته باشد؛ مثل ساختن مدرسه، مسجد، بیمارستان و....

۳۱۰. آیا می‌توانیم زکات فطره را برای کمک به مدرسه و

مسجد پردازیم؟

احتیاط واجب آن است که زکات فطره را به فقرای شیعه اثنی‌عشری بدهند اگرچه در شهر دیگر باشند.

۳۱۱. آیا می‌توانم با پول زکات فطره، چیزی برای فقیر

خریداری نمایم؟

خیر، زکات فطره‌ای را که کنار گذاشته‌اید، باید به همان صورت به فقیر بدهید و تبدیل آن به جنس دیگر صحیح نیست.

احکام حج

۳۱۲. آیا انجام عمره نیز مانند حج بر ما واجب می‌شود؟
برای کسانی که از مکه دور هستند و وظیفه آنها حج
تمتع است، عمره مفرده واجب نمی‌باشد.

۳۱۳. آیا صحیح است که می‌گویید در حال احرام، همسر
به انسان نامحرم می‌شود؟

خیر، در حال احرام، همسر به انسان نامحرم نمی‌شود لکن
هرگونه تمتع و لذت بردن شهوانی از همسر ممنوع می‌گردد؛
اما صحبت کردن با او بدون قصد لذت اشکال ندارد.

۳۱۴. در سفر عمره می‌توانیم چند عمره برای خود یا
دیگران انجام دهیم؟

در تکرار عمره، به قصد اشخاص مختلف و همچنین یک
عمره برای خود و یک عمره به‌عنوان نیابت از دیگری،
فاصله معتبر نیست.

۳۱۵. اگر کسی به سفر عمره رفته باشد، کفایت از حج
می‌کند یا خیر؟

خیر، عمره مفرده از حَجَّةُ الْاِسْلَام کفایت نمی‌کند؛

بنابراین، پس از حصول شرایط استطاعت باید به حج برود.
۳۱۶. لباس احرام مردان در عمره، حتماً باید حوله سفید باشد؟ برای خانم‌ها چطور؟

واجب نیست مردان از حوله سفید استفاده کنند. اگر پارچه دوخته نشده باشد، کفایت می‌کند. ولی چون مستحب است لباس احرام از پنبه و به رنگ سفید باشد، معمولاً از حوله سفید استفاده می‌شود. خانم‌ها می‌توانند در لباس خود محرم شوند، و شرایط خاصی ندارند.

۳۱۷. آیا شک در طواف هم مانند شک در نماز است؟
شک در طواف واجب در اکثر موارد، باطل‌کننده طواف است.

استطاعت حج

۳۱۸. مستطیع به چه کسی گفته می‌شود؟
شخص بالغی که ضروریات زندگی و مخارج رفت‌وآمد به حج را داشته باشد و در برگشت، زندگی او مختل نشود، از نظر مالی مستطیع است، و باوجود قدرت بدنی و باز بودن مسیر (امکان رفتن)، حج بر او واجب می‌گردد.
۳۱۹. کسی که بدون استطاعت به حج رفته، چنانچه بعد مستطیع شود، آیا لازم است، مجدداً حج به‌جا آورد؟
حج مستحبی، کفایت از حج واجب نمی‌کند، و لازم است مجدداً حج واجب خود را به‌جا آورد.

۳۲۰. آیا با قرض کردن شخص مستطیع می‌شود؟

اگر اموال دیگری به مقدار قرضی که گرفته، داشته باشد، با قرض گرفتن مستطیع می‌شود.

۳۲۱. کسی که از نظر مالی مستطیع است، اگر از نظر بدنی قدرت بر انجام حج نداشته باشد، آیا حج بر او واجب است؟ اگر در حال استطاعت مالی و بدنی کوتاهی کرده و حج به جا نیاورده حج بر او مستقر شده و باید نایب بگیرد، و اگر مستقر نشده، بنا بر احتیاط لازم نایب بگیرد تا از طرف او اعمال حج را انجام دهد.

۳۲۲. اگر پدرم هزینه رفتن به سفر حج را به من ببخشد، آیا حج بر من واجب می‌شود؟

بلی، اگر هزینه سفر حج را در اختیار کسی بگذارند، با وجود سلامت جسمانی و امکان مسافرت، حج بر او واجب می‌گردد و اصطلاحاً به آن حج بذلی می‌گویند.

۳۲۳. آیا شخصی که مجرد است و ازدواج نکرده، واجب الحج می‌شود یا نه؟

بلی، اگر استطاعت پیدا کند، باید به حج برود.

نیابت در حج

۳۲۴. پدرم از دنیا رفته، وصیت به حج هم نکرده، آیا لازم است برای او حج به جا بیاوریم؟

اگر در زمان حیات، حج بر او واجب نبوده است، و وصیت به انجام حج هم نکرده است، لازم نیست برای او حج به جا آورید.

۳۲۵. آیا دختر هم می‌تواند از طرف پدر به حج برود، یا فقط به پسر می‌رسد؟

بلی، دختر هم می‌تواند، از طرف پدر یا مادر حج به جا آورد.
۳۲۶. آیا می‌توان یک حج را به نیابت از دو نفر انجام داد؟ هرکس در ماه ذی‌الحجه، فقط می‌تواند یک حج واجب برای خود یا به نیابت از دیگری انجام دهد، اما حج مستحبی به نیابت از دو یا چند نفر مانعی ندارد.

احکام معاملات

خرید و فروش

۳۲۷. اجناسی را که از سابق در مغازه مانده و خرید

ارزان داشته‌ایم، می‌توانیم به قیمت روز بفروشیم؟
مانعی ندارد؛ ولی سعی کنید بی‌انصافی نشود که آثار
سوء دارد.

۳۲۸. خرید و فروش چیزهایی که احتمال دزدی بودن

آنها را می‌دهیم، چگونه است؟
صرف احتمال مسروقه بودن کالا مضر نیست؛ اما اگر
بعداً معلوم شود که مال دیگری است، باید به صاحبش
برگردانده شود.

۳۲۹. آیا معامله مال مسروقه باطل است یا فضولی؟

تصرف در مال مسروقه حرام است، و اگر معامله‌ای بر روی
آن انجام گیرد، فضولی است، که با رد مالک باطل می‌شود.

۳۳۰. حکم پولی که دلال معاملات حرام [مثل واسطه در

گرفتن قرض ربوی از طرفین معامله می‌گیرد چیست؟
واسطه‌گری و دلالتی برای معاملات حرام، حرام است و

باید پولی را که برای این کار گرفته، به صاحبش برگرداند.
۳۳۱. کسانی که به فال‌گیری مشغولند، اولاً کار آنها چه صورت دارد و ثانیاً پولی که به آنها داده می‌شود، جایز است یا خیر؟

عمل آنها حرام است و پول دادن در مقابل آن، تضييع مال و استفاده از آن پول هم اكل مال به باطل و حرام است.
۳۳۲. کسانی که از طریق فروش مواد مخدر پولی به دست آورده‌اند و فعلاً توبه کرده‌اند، نسبت به پول‌های مذکور چه تکلیفی دارند؟

اگر واقعاً از گناه خود توبه کنند، ان‌شاءالله خداوند متعال آنها را می‌آمرزد و نسبت به اموالی که جمع کرده‌اند، لازم است به مرجع تقلید خود مراجعه نمایند تا وظیفه ایشان را بیان نماید.

۳۳۳. آیا پیش‌خرید اجناس به قیمت کمتر صحیح است؟ اشکال ندارد، مشروط به آنکه تمام قیمت را نقد بپردازد.
۳۳۴. خرید و فروش و به‌گردن انداختن صلیب چه صورت دارد؟

معامله صلیب و به‌گردن آویختن آن حرام است.

خرید و فروش قسطی

۳۳۵. خرید و فروش کالاها به‌صورت اقساط و نسیه با قیمت بیشتر چه حکمی دارد؟

خرید اجناس به صورت قسطی و با قیمت بیشتر ربا نیست و اشکال ندارد.

عقد فضولی

۳۳۶. عقد فضولی و عقد باطل چه تفاوتی دارند؟

عقد فضولی، عقدی است که جز رضایت مالک، همه شرایط صحت معامله را دارد.

اگر بعد از انجام عقد فضولی مالک رضایت دهد، معامله صحیح است و آثار عقد بر آن مترتب می‌شود؛ به خلاف عقد باطل که فاقد شرایط صحت معامله است. مثلاً اگر خانه فردی را بدون اجازه مالک بفروشیم، عقد فضولی است و با اجازه مالک معامله صحیح و تمام می‌شود؛ اما اگر معامله ربوی باشد، هرچند توسط مالک انجام می‌شود، باطل است.

مضاربه

۳۳۷. چرا سود مضاربه حرام نیست؟

مضاربه درحقیقت، وکالت دادن برای انجام معاملات مشروع است که سود آن بین صاحب سرمایه و عامل با نسبت توافق شده، تقسیم می‌گردد و اگر ضرری هم پیش بیاید، در صورتی که عامل کوتاهی نکرده باشد، از سرمایه کسر می‌شود.

ضمان تصرف در مال غیر

۳۳۸. در دوران کودکی پولی از کسی برداشته‌ام و نمی‌توانم مستقیماً مطلب را به او بگویم، به نظر شما چگونه عمل کنم؟ آیا می‌توانم صدقه بدهم؟

باید به طریقی، پول را به صاحبش برسانید و لازم نیست بگویید بابت چه چیز است؛ مثلاً می‌توانید به او بگویید این پول را سابقاً از من طلب داشته‌ای؛ و یا به حساب بانکی او واریز کنید؛ و یا به وسیله شخص دیگری پول را به دست او برسانید؛ و در هر حال صدقه دادن کفایت نمی‌کند.

۳۳۹. اگر کسی قبل از سن بلوغ، مالی را از دیگری دزدیده یا تلف کرده است، اکنون چه وظیفه‌ای دارد؟ اتلاف مال دیگری قبل از بلوغ هم موجب ضمان است و واجب است عوض آن را به صاحبش بپردازد.

۳۴۰. اگر وسایل اشخاصی که اکنون به آنها دسترسی نداریم، پیش ما باشد، حکمش چیست؟

اگر صاحبان یا ورثه آنها را می‌شناسید، باید به هر صورت به صاحبش برسانید یا رضایت آنها را تحصیل کنید؛ و اگر از پیدا کردن صاحب آنها مأیوس هستید، می‌توانید آنها را با اجازه مجتهد از طرف صاحبش به فقیر غیر سید صدقه بدهید.

۳۴۱. اگر قبلاً مالی از کسی برداشته باشم، چگونه جبران کنم؟
اگر خود آن مال موجود است، خود آن را و اگر تلف شده است، مثل یا قیمت آن را به صاحبش بدهید؛ و اگر از دسترسی به صاحب آن مأیوس هستید، با اجازه مجتهد جامع الشرایط از طرف صاحبش به فقیر غیر سید صدقه دهید.

۳۴۲. در مسأله قبل اگر دسترسی به صاحب پول داشته باشیم؛ ولی پرداخت آن موجب اختلاف یا آبروریزی شود، تکلیف چیست؟

پول را باید به صاحبش برسانید؛ و لازم نیست علت را بیان کنید. می‌توانید بگویید سابقاً از من طلب داشته‌ای. همچنین می‌توان پول را به وسیله پست یا شخص ثالث به دست او رساند.

۳۴۳. مردی در گذشته حقوق همسر کارمند خود را به جبر گرفته و در امور خانه خرج کرده است، وظیفه‌اش چیست؟
اگر رضایت همسر را جلب نکرده باشد، ضامن است و باید جبران کند.

۳۴۴. در مواردی دیده‌ام که پرسنل بیمارستان وسایل پانسمان و داروهای بیمارستان را به مصارف شخصی خود می‌رسانند، آیا مشکل شرعی ندارد؟
مصرف وسایل و داروهای بیمارستان‌های دولتی و

خصوصی برخلاف مقررات، حرام است و موجب ضمان مثل یا قیمت آن می‌شود.

۳۴۵. قفل کردن تلفن کارتی و استفاده از آن چه صورت دارد؟ استفاده برخلاف مقررات از اموال دولت، حرام و موجب ضمان است.

۳۴۶. کفش من در مسجد گم شد، کفش دیگری به جای آن برداشتم، کار من چه حکمی دارد و الآن چه باید کنم؟ اگر بدانید کفشی که برداشته‌اید مال کسی است که کفش شما را برده، می‌توانید به جای کفش خود بردارید؛ ولی اگر قیمت آن از کفش خودتان بیشتر باشد، باید هر وقت صاحب آن پیدا شد زیادی قیمت را به او بدهید؛ و چنانچه از پیدا شدن او ناامید شوید، باید با اجازه حاکم شرع (مجتهد جامع‌الشرایط) زیادی قیمت را از طرف صاحبش صدقه بدهید. اما اگر احتمال می‌دهید کفشی که برداشته‌اید مال کسی که کفش شما را برده نیست، باید از صاحبش جست‌وجو کنید و چنانچه مایوس شدید، آن را از طرف صاحبش به فقیر غیر سید صدقه بدهید.

۳۴۷. چند سال است که پول بیمه داده‌ام ولی بحمد الله از دفترچه بیمه استفاده نکرده‌ام؛ آیا می‌توانم به مقدار پولی که بابت بیمه داده‌ام به دیگری اجازه استفاده دهم؟

استفاده از دفترچه بیمه دیگری، خلاف مقررات و موجب ضمان استفاده‌کننده می‌شود.

۳۴۸. اگر بچه نابالغی را کتک بزنیم، دیه مربوط به چه کسی است؟ آیا اگر پدر طفل رضایت دهد، کافی است؟
دیه، مربوط به خود کودک است و ولی طفل، بدون وجه شرعی حق ندارد مال طفل را به دیگری ببخشد. بلی، کودک پس از بلوغ و رشد اگر از حق خود گذشت، رفع ضمان از ضارب می‌شود.

۳۴۹. آیا تصرف در اموال غیر مسلمین بدون رضایت آنها جایز است؟

اموال غیر مسلمین که در پناه حکومت اسلامی هستند، محترم است و تصرف در آن، موجب ضمان می‌گردد.

۳۵۰. کسانی که در زمین وقفی خانه ساخته‌اند و مدت اجاره آنان تمام شده، ادامه تصرف در آن زمین چه صورت دارد؟
تصرف در زمین وقفی، بدون اجازه از متولی شرعی، غصب و حرام و موجب ضمان اجرةالمثل مدت تصرف می‌باشد.

۳۵۱. اگر آبی که به باغ میوه داده می‌شود، از چاه غصبی باشد، میوه آن غصبی می‌شود؟

خیر، میوه آن غصبی نیست؛ ولی کسی که آب را غصب کرده، ضامن است.

۳۵۲. اگر پزشک اورژانس در انجام عمل جراحی بیمار، کوتاهی کند، در صورت مرگ او، آیا پزشک، ضامن دیه است یا خیر؟

اگر به طوری باشد که تلف شدن بیمار مستند به کوتاهی پزشک باشد، مثل اینکه پزشک مسئولیت مرکز اورژانس را قبول کرده، و موجب اعتماد مردم به مراقبت و عدم کوتاهی او گردیده، مع ذلک عمداً کوتاهی کند، حکم به ضمان او موجه است.

۳۵۳. اگر به کسی بدهکار باشیم و او فوت شود، بدهی خود را به کدام یک از ورثه باید بپردازیم؟

بدهی شما حکم سایر ترکه و اموال میت را دارد، و باید طبق قانون ارث تقسیم شود و اگر طلبکار، برای تقسیم اموالش کسی را وصی قرار داده باشد، بدهی خود را باید به وصی او بپردازید.

۳۵۴. اگر شوهر دست‌بند طلای همسر را که مثلاً دویست هزار تومان ارزش داشته، قرض گرفته است، فعلاً که قیمت طلا بالا رفته، چه مبلغی باید بپردازد؟

اگر همسر دست‌بند را فروخته و پول آن را به شوهر قرض داده است، همان دویست هزار تومان را طلبکار است؛ اما اگر طلا را قرض داد، شوهر باید معادل طلایی

آن را پردازد؛ هرچند قیمت طلا ترقی کرده باشد.
۳۵۵. اگر در بسته‌های پولی که از بانک گرفته‌ایم، چند عدد اسکناس اضافی باشد، آیا می‌توانیم برای خود برداریم؟
خیر، باید به متصدی بانک برگردانده شود.

۳۵۶. آیا گرفتن تاوان حرام است؟
تاوان، ما به ازای مال تلف‌شده است و گرفتن آن اشکال ندارد؛ ولی اگر مال، بدون افراط و تفریط در دست امین (ودیعه یا عاریه‌گیرنده)، تلف شد، او ضامن نیست و نمی‌توانید از او چیزی مطالبه کنید.

۳۵۷. دستگاه آب‌میوه‌گیری را برای تعمیر به تعمیرکار دادم و نزد او به سرقت رفت؛ آیا صاحب مغازه ضامن است؟
اگر صاحب مغازه، در نگه‌داری آن کوتاهی نکرده باشد، ضامن نیست و اگر کوتاهی کرده، مثلاً در مغازه را باز گذاشته و رفته یا جنس را جایی گذاشته که در معرض دزدیده شدن بوده، ضامن است و باید جبران نماید.

ضمان تصرف در بیت‌المال

۳۵۸. اگر جنسی را از اداره‌ای به‌طور غیر قانونی برداریم، آیا حلالیت طلبیدن از رئیس اداره کافی است؟
حلالیت طلبیدن از رئیس اداره، کافی نیست؛ اگر عین

جنس موجود است، خود آن و اگر از بین رفته، مثل یا قیمت آن را باید به اداره مربوطه برگردانید.

۳۵۹. آیا استفاده از وسایل دانشگاه و غذاخوری در اتاق

خوابگاه، منع شرعی دارد؟

استفاده از وسایل و اموال دانشگاه برخلاف مقررات دانشگاه، جایز نیست و موجب ضمان می‌گردد.

۳۶۰. اگر فیش غذایی که اعتبار آن تمام شده، به جای

فیش معتبر غذا بدهیم و غذا بگیریم، چه صورت دارد؟

استفاده از فیش‌هایی که از اعتبار ساقط شده، برای دریافت غذا و تصرف در غذایی که با آن فیش گرفته شود، جایز نیست و موجب ضمان قیمت آن می‌گردد.

۳۶۱. انجام کار شخصی در ساعات اداری، بدون محاسبه

مرخصی، چه صورت دارد؟

تابع مقررات و اجازه قانونی مسئول مربوط می‌باشد.

۳۶۲. آیا اجازه مدیر مربوطه در امور مرخصی،

اضافه کاری و... به صورت فراقانونی جایز است یا خیر؟

مدیر اداره در حد مقررات مشروع، حق دارد اجازه دهد و اجازه او در امور خلاف مقررات، لغو و بیهوده است و موجب برداشته شدن ضمان شرعی نیست.

۳۶۳. مبلغی از بودجه فعالیت‌های فرهنگی نزد من باقی

مانده است؛ آیا می‌توانم آن را به دیگری قرض بدهم و یا خودم به‌عنوان قرض بردارم و سپس جایگزین نمایم؟ استفاده از اموال عمومی برخلاف مقررات، جایز نیست و موجب ضمان می‌گردد.

۳۶۴. آیا می‌توانم غسل واجب در محل کار بنمایم با آنکه امکان غسل تا آخر وقت در خارج محل کار نیست؟ اگر غسل در محل کار برخلاف مقررات باشد، غسل کردن جایز نیست و می‌توانید در آخر وقت با تیمم بدل از غسل نماز بخوانید.

بانک‌ها

۳۶۵. خرید سهام بانک و مؤسساتی که معاملات ربوی دارند، چه صورت دارد؟ خرید سهام مؤسساتی که درآمد غیر مشروع دارند، جایز نیست.

۳۶۶. کارمزدی که صندوق‌های قرض‌الحسنه از وام‌گیرندگان دریافت می‌کنند، چه صورت دارد؟ به شکلی که فعلاً معمول است، جایز نیست.

۳۶۷. جایزه‌هایی که بانک به صاحبان حساب قرض‌الحسنه می‌دهد، چه صورتی دارد؟

اگر در موقع افتتاح حساب، شرط شرکت در قرعه‌کشی

نکرده باشند، اشکال ندارد؛ هرچند انگیزه شخص از افتتاح حساب، شرکت در قرعه‌کشی باشد.

۳۶۸. آیا قرضی را که بانک برای استفاده خاصی به اشخاص می‌دهد، جایز است شخص در امر دیگری مصرف کند؟
خیر، جایز نیست.

۳۶۹. پولی مربوط به دیگری در حساب بانکی من بود، جایزه بانکی به من تعلق گرفت. آیا جایزه را باید تقسیم کنیم؟
جایزه‌ای که بانک می‌دهد مربوط به صاحب حساب است، هرچند موجودی دفترچه مربوط به دیگری باشد.

سوده سپرده بانکها

۳۷۰. برای سپرده ثابت بانکها سود روزشمار می‌دهند، آیا این ربا نیست؟

اگر سپرده‌گذار، بانک را وکیل کند که با پول او معامله مشروع انجام دهد و درصدی از سود آن را به سپرده‌گذار بدهد و بقیه را به‌عنوان حق وکالت بردارد - همان‌گونه که در قانون بانکداری بدون ربا آمده است - اشکال ندارد؛ اما اگر به‌شرط گرفتن زیاده، قرض به بانک بدهد، ربا و حرام است.

۳۷۱. چرا با وجود حرام بودن ربا، بانکهای کشور ما وام ربوی می‌دهند و اسمش راقرض الحسنه می‌گذارند؟

اگر بانکها مطابق قانون بانکداری بدون ربا عمل کنند،

وام آنها ربوی نمی‌شود؛ لکن متأسفانه برخی از مسئولان بانک‌ها بدون توجه به قانون، عمل می‌کنند و مشتریان نیز آگاهی به مسائل شرعی وام ندارند، در نتیجه وام آنها ربوی و حرام می‌گردد.

۳۷۲. گذاشتن پول در مؤسسات پولی و اعتباری که سود می‌دهند، چگونه است؟

اگر پول را بر مبنای یکی از عقود شرعی مثل مضاربه و مشارکت و... در اختیار مؤسسه می‌گذارند، با رعایت شرایط شرعی معامله، گرفتن سود اشکال ندارد. همچنین است اگر مؤسسه را وکیل کنند که با سپرده ایشان معاملات مشروع انجام دهد و قسمتی از سود را به‌عنوان حق الوکاله بردارد و بقیه را به سپرده‌گذار بدهد، اما اگر به شرط گرفتن سود به مؤسسه، قرض می‌دهد، ربا و حرام است.

۳۷۳. بعضی از صندوق‌های قرض‌الحسنه می‌گویند: در صورتی وام می‌دهیم که مثلاً شش ماه یا یک سال در نزد ما سپرده داشته باشید، آیا این شرط صحیح است؟
اگر پول گذاشتن در صندوق، مشروط به قرض دادن پس از شش ماه باشد، حکم ربا دارد.

ربا

۳۷۴. آیا ربا در قرض تولیدی و مصرفی تفاوت می‌کند؟

ربا گرفتن و ربا دادن در قرض، مطلقاً حرام است؛ چه قرض گیرنده، وام را برای مصرف در هزینه‌های جاری زندگی خود بخواهد و چه برای سرمایه‌گذاری و تجارت.

۳۷۵. آیا مادر می‌تواند به فرزند قرض ربوی بدهد؟

ربا بین مادر و فرزند حرام است.

۳۷۶. خرید و فروش اسکناس چه حکمی دارد؟

در صورتی که غرض عقلایی، مثل تبدیل پول کهنه به نو یا پول ریزه به درشت یا برای فرار از ربا باشد، اشکال ندارد.

۳۷۷. آیا فرزند می‌تواند از پدر خود قرض ربوی بگیرد؟

ربا به‌طور کلی حرام است؛ غیر از ربا بین پدر و فرزند و زن و شوهر و ربایی که مسلمان از غیر مسلمانی که در پناه اسلام نیست، می‌گیرد.

۳۷۸. آیا مرد می‌تواند از همسر خود قرض ربوی بگیرد، و

همان پول را به صورت قرض ربوی به فرزند بدهد؟

مانعی ندارد.

۳۷۹. آیا ربا بین نوه و پدربزرگ جایز است؟

احتیاط در ترک است.

شرکت

۳۸۰. اگر جنسی را برای شرکت خریداری کنند و یکی از

شرکا در موعد مقرر سهم خود را نپردازد، آیا از سود این جنس سهم می‌برد؟

با فرض اینکه جنس برای شرکت خریداری شده، همه شرکا در سود آن شریک هستند؛ هرچند که یکی از شرکا سهم خود را نداده باشد؛ اما در صورت عدم عذر شرعی، گناهکار است.

۳۸۱. خانه‌ای بین چند نفر ورثه مشترک است و یکی از آنها راضی به تصرف سایر شرکا نمی‌باشد؛ آیا شرکای دیگر می‌توانند نسبت به سهم خود تصرف کنند؟

اگر خانه مشاع است و سهم هریک از شرکا مشخص نشده است، تصرف در آن، بدون رضایت همه شرکا جایز نیست و در مورد سؤال، شرکا می‌توانند به حاکم شرع جامع‌الشرایط مراجعه کنند تا شریک ممتنع را به فروش یا جدا کردن سهم خود و یا اجازه استفاده به نوبت شرکا از خانه، وادار نماید.

صلح و هبه

۳۸۲. صلح با هبه چه تفاوتی دارد؟

عقد صلح و هبه در بعضی موارد از نظر نتیجه یکی هستند و موجب تملیک چیزی به دیگری می‌گردند. اما با این تفاوت که صلح، با قبول طرف مقابل، محقق می‌شود؛

ولی در هبه، علاوه بر قبول طرف، باید مورد هبه نیز در اختیار او قرار گیرد و تفاوت دیگر آن است که صلح عقد لازم و هبه عقد جایز است.

هدیه از مال حرام

۳۸۳. با پسر نامحرمی دوست شدم و هدایایی برایم خریده است، اکنون که متوجه حرمت دوستی با نامحرم شده‌ام و رابطه خود را با او قطع کرده‌ام، آیا باید هدایای موجود را به او برگردانم؟

اگر هدایا موجود است و مطالبه می‌کند، باید به او بازگردانید، در غیر این صورت برگرداندن لازم نیست؛ لکن اگر آن هدایا را با دادن به دیگران از محیط زندگی خود دور کنید تا خاطرات معصیت و گناه، کمتر در نظر شما مجسم شود، اولویت و رجحان دارد.

۳۸۴. اگر به ما هدیه‌ای داده شود که می‌دانیم از راه حرام

تهیه شده است، چه وظیفه‌ای داریم؟

اگر یقین به حرام بودن آن دارید، نباید قبول کنید؛ و در صورت قبول، اگر صاحب آن را می‌شناسید، باید به صاحب واقعی برسانید؛ و اگر نمی‌شناسید، با اجازه مجتهد جامع‌الشرایط، از طرف صاحبش به فقیر غیر سید، صدقه بدهید.

اجاره

۳۸۵. فرق بین اجاره شخص و جعله چیست؟

الف. در اجاره برخلاف جعله باید مدت معلوم باشد.
ب. عقد اجاره لازم است؛ اما عقد جعله جایز است؛ یعنی طرفین می‌توانند عقد را به هم بزنند.
ج. در اجاره پس از خواندن صیغه، اجیر، مالک مال الاجاره می‌شود؛ ولی در جعله، تا کار انجام نگیرد، عامل، نمی‌تواند طلب مزد کند.

۳۸۶. اگر خانه‌ای را به مبلغی اجاره کنیم، آیا می‌توانیم آن

را به مال الاجاره بیشتر، به دیگری اجاره دهیم؟

اگر در عقد اجاره، مالک با مستأجر شرط نکرده باشد که فقط خود او از مورد اجاره استفاده کند، مستأجر می‌تواند آن را به دیگری اجاره دهد. البته چنانچه تعمیری در آن انجام نداده باشد، نمی‌تواند مال الاجاره بیشتری از مستأجر دوم بگیرد.

۳۸۷. آیا مستأجر بدون اجازه مالک می‌تواند تغییر کاربری

مغازه را بدهد؟

چنانچه در ضمن اجاره، شغل خاصی شرط شده باشد، تغییر آن بدون اجازه مالک جایز نیست.

حواله

۳۸۸. چک، حکم پول را دارد، یا حواله محسوب می‌شود؟

چک حکم پول را ندارد بلکه سند و مدرک حواله است.

۳۸۹. اگر چک قبل از وصول بر اثر سوختن و یا مفقود

شدن یا سرقت از بین برود آیا ذمه بدهکار بری می‌شود؟

با تحقق حواله شرعی ذمه بدهکار بری می‌شود، و

طلبکار باید برای دریافت طلب خود از محال علیه (بانک)

اقدام کند.

۳۹۰. آیا ضمانت مرسوم در بانک‌ها و صندوق‌های

قرض الحسنه که قبل از بدهکار شدن شخص (قبل از گرفتن

وام) دیگری ضامن او شود ضمانت شرعی است؟

ضمانت قبل از بدهکار شدن شخص، ضمانت شرعی

نیست بلکه ضمان «ما لم یجب است» و صحیح نمی‌باشد.

۳۹۱. اگر بدهکار، طلبکار خود را به شخص ثالثی

حواله دهد که طلبش را از او وصول نماید، در صورت

تخلف شخص ثالث، طلبکار می‌تواند به بدهکار اول

مراجعه نماید؟

اگر حواله با شرایط صحت انجام شود، طلبکار حق

رجوع به بدهکار اول را ندارد.

۳۹۲. آیا امضای پشت چک به منزله ضمانت است؟

بلی اگر چک صوری نباشد، و امضاکننده به‌عنوان

ضمانت پشت چک را امضا کرده است، مدیون می‌باشد.

رهن

۳۹۳. معنی رهن چیست؟

رهن یا گرو گذاشتن، آن است که بدهکار مالی را نزد طلبکار می‌گذارد تا اگر طلب او را به موقع پرداخت نکرد، طلبکار بتواند طلب خود را از آن مال بردارد.

۳۹۴. رهن خانه که فعلاً مرسوم است، یعنی چند میلیون می‌دهند تا صاحب خانه مبلغی را از اجاره کم کند، آیا وجه شرعی دارد؟

اگر قرض مشروط به کم شدن مال الاجاره باشد، قرض ربوی و حرام است و اگر موجر خانه را به مبلغی اجاره دهد و در ضمن اجاره شرط کند که فلان مبلغ را مستأجر به او قرض بدهد اشکال ندارد.

۳۹۵. اگر کسی ماشین یا خانه خود را نزد طلبکار رهن بگذارد، آیا طلبکار می‌تواند از آن ماشین یا خانه استفاده کند؟ بدون رضایت مالک، تصرف طلبکار در مال مورد رهن جایز نیست.

شرط بندی

۳۹۶. شرط بندی حلال است یا حرام؟

شرط بندی در مواردی مثل مسابقات اسب‌دوانی و

تیراندازی با شرایط مقرر جایز، و در سایر موارد جایز نیست.

برد و باخت در ورزش

۳۹۷. حکم برد و باخت و جوایز در بازی‌های ورزشی

مثل فوتبال و والیبال چیست؟

جوایزی که ازطرف سازمان‌ها و مؤسسات پرداخت می‌شود، حلال است؛ ولی اگر جایزه از سوی بازیکنان باشد و بازی با شرط برد و باخت برگزار شود، قمار و حرام است.

رشوه

۳۹۸. دادن رشوه برای حل مشکل اداری چه صورت

دارد؟ و با اضطرار چگونه است؟

پرداخت پول یا اموال دیگر ازطرف فرد مراجعه‌کننده به کارمندان ادارات که مکلف به ارائه خدمات اداری به مردم هستند منجر به فساد ادارات خواهد شد، و عملی است که از نظر شرعی حرام محسوب می‌شود و دریافت‌کننده حق تصرف در آن مال را ندارد و باید به صاحبش مسترد نماید؛ بلی چنانچه احقاق حق، متوقف به پرداخت وجه باشد، برای دهنده اشکال ندارد.

احکام خانواده و ازدواج

عقد ازدواج

۳۹۹. آیا خواندن صیغه عقد ازدواج، در حالی که زن در عادت ماهانه باشد، صحیح است؟
اشکال ندارد؛ و پاک بودن زن در وقت خواندن عقد، شرط صحت عقد نیست.

۴۰۰. آیا عقد ازدواج نیاز به شاهد دارد؟

در ازدواج دائم یا موقت، نیاز به حضور شاهد نیست.

۴۰۱. آیا ازدواج دختر سید با غیر سید اشکال دارد؟

خیر، اشکالی ندارد؛ لکن سزاوار است شوهر، حرمت همسر سیده خود را بیش تر رعایت کند.

۴۰۲. اگر بخواهیم عقد موقت را به عقد دائم تبدیل کنیم،

چگونه عمل کنیم؟

باید مدت عقد موقت تمام شود و یا بقیه مدت را شوهر ببخشد و سپس عقد دائم خوانده شود و در غیر این صورت، عقد دائم باطل است.

۴۰۳. فرزندی که در عقد موقت به وجود می آید، مربوط

به چه کسی است؟

همانند فرزندی که در عقد دائم متولد می‌شود، به پدر و مادر شرعی تعلق دارد و از یکدیگر ارث هم می‌برند، و نفقه و مخارج او بر عهده پدر است.

۴۰۴. کسی که همسر خود را طلاق داده است آیا می‌تواند

در ایام عده او را به عقد موقت خود درآورد؟

در طلاق باین اشکال ندارد، اما در طلاق رجعی عقد صحیح نیست، و در صورت لمس یا نزدیکی رجوع محسوب می‌شود.

۴۰۵. اگر به کسی برای خواندن عقد ازدواج یا طلاق

وکالت دادیم و بعد پشیمان شدیم، ولی وکیل صیغه عقد یا

طلاق را جاری کرد، آیا عقد و طلاق صحیح است یا خیر؟

عمل وکیل تا زمانی که مطلع از عزل نشده ممضی و

پذیرفته شده است. بنابراین، اگر پس از پشیمانی به وکیل

اطلاع نداده باشید، عقد و یا طلاق صحیح است؛ و اگر

اطلاع داده باشید، عقد فضولی است و منوط به اجازه شما

است، اما طلاق باطل است.

۴۰۶. روابط بین خانم با نامزدش باید چگونه باشد، آیا

باید به تمام خواسته‌های او پاسخ دهد؟

نامزد قبل از اجرای صیغه عقد نامحرم است. اما وقتی

صیغه عقد شرعی بین زن و شوهر خوانده شد، وظایفی که از نظر شرع مقدس برای هریک از طرفین تعیین شده و در رساله‌های عملیه بیان گردیده، بر عهده آن دو مترتب می‌شود؛ هرچند هنوز مراسم رسمی عروسی انجام نشده باشد. در این صورت، طرفین می‌توانند هرگونه لذتی از یکدیگر ببرند. البته خوب است آن مقدار از روابط که عرفاً و طبق مرسوم به بعد از عروسی موکول شده رعایت شود.

۴۰۷. آیا لازم است با هر دختری که خانواده برایم

انتخاب می‌کند، ازدواج کنم؟

خیر، مجبور به ازدواج با او نیستید؛ ولی از آنجا که پدر و مادر در امر ازدواج بیش از شما تجربه دارند و نکاتی را در نظر می‌گیرند که شاید مورد توجه شما نباشد، مناسب است شما شرایط لازم همسر آینده خود را با ایشان مطرح کنید تا انتخاب دقیق‌تر صورت گیرد.

۴۰۸. ازدواج با کفار، در چه صورتی جایز است؟

ازدواج زن مسلمان با مرد کافر - اهل کتاب و غیر اهل کتاب - و ازدواج مرد مسلمان با زن کافر غیر اهل کتاب، حرام و باطل است؛ بلی، مرد مسلمان می‌تواند با کافر اهل کتاب - یهودی، مسیحی و زرتشتی - ازدواج موقت نماید، بلکه ازدواج دائم نیز جایز است اگرچه خلاف احتیاط است.

۴۰۹. آیا می‌توان با دو خواهر ازدواج موقت کرد؟

جمع بین دو خواهر در ازدواج دائم یا موقت جایز نیست.
۴۱۰. استفاده از زنجیر، انگشتر و حلقه نامزدی طلا برای

مردان چه صورت دارد؟

زینت به طلا برای مرد در هر حال حرام و نماز با آن نیز باطل است.

۴۱۱. حکم طلای سفید برای مردان چگونه است؟

طلای زرد، اگر مخلوط نقره داشته باشد که در اصطلاح برخی طلای سفید نامیده می‌شود، برای مرد جایز نیست؛ اما پلاتین که فلز دیگری غیر از طلا است، برای مردان اشکال ندارد.

فسخ عقد و طلاق

۴۱۲. فسخ عقد نکاح، در چه مواردی جایز است؟

اگر یکی از عیوبی که موجب فسخ می‌شود و در توضیح‌المسائل ذکر شده است، در زن یا مرد موجود باشد، طرف مقابل حق فسخ دارد و نیز اگر عقد را مشروط یا مبنی بر وجود وصفی در عروس یا داماد جاری ساخته باشند و خلاف آن ثابت شود، برای طرف مقابل حق فسخ وجود دارد.

۴۱۳. چه تفاوتی بین طلاق و فسخ است؟

الف. در طلاق، اختیار طلاق با مرد است؛ اما فسخ عقد از طرف زوجه هم ممکن است.

ب. پس از طلاق، در صورتی که نزدیکی صورت نگرفته باشد، نصف مهریه بر عهده مرد است؛ اما در مورد فسخ بدون نزدیکی، چیزی بر عهده شوهر نیست، مگر در مورد عن (عاجز بودن مرد از نزدیکی)، که نصف مهرالمسمی را مرد باید پردازد.

ج. طلاق، نیاز به خواندن صیغه مخصوص و شرایط خاص، از قبیل حضور دو شاهد عادل و... دارد؛ به خلاف فسخ که این شرایط در آن معتبر نیست و با هر عبارتی که این معنا را برساند، محقق می‌شود.

د. در طلاق، اگر رجعی باشد حق رجوع وجود دارد؛ اما در فسخ، حق رجوع نیست.

۴۱۴. حق فسخ تا چه زمانی ادامه دارد؟

حق فسخ، فوری است؛ به این معنی که با اطلاع زوج یا زوجه از وجود عیب در طرف مقابل و اطلاع از حق فسخ، در صورتی که صاحب حق مایل به فسخ باشد، باید بلافاصله عقد را فسخ نماید و در صورت تعلل یا رضایت به وضع موجود، حق فسخ او از بین می‌رود.

۴۱۵. هرگاه پس از اجرای طلاق، مرد یا زن، یقین کنند که دو شاهد طلاق یا یکی از آنها عادل نبوده‌اند، تکلیف چیست؟ اگر یقین کنند که شهود طلاق در هنگام طلاق عادل نبوده‌اند، طلاق باطل است و زوجیت باقی است و برای جدایی، نیاز به طلاق مجدد با رعایت شرایط کامل دارند.

مهریه و درآمد زن

۴۱۶. آیا زن می‌تواند هرگونه خواست، در مهریه‌اش تصرف کند؟

مهریه، ملک زن است و اختیار تصرف با خود او است؛ گرچه مشورت با شوهر در مصرف آن، می‌تواند مانع از اختلافات خانوادگی شود.

۴۱۷. خانمی که چند سال درآمد خود را در خانه خرج کرده است آیا از شوهر طلبکار است؟

اگر حقوق و درآمدش را با رضایت به شوهر بخشیده یا در امور خانه خرج کرده است، از کسی طلبکار نیست. بلی چنانچه به شوهر قرض داده و شوهر آن را هزینه کرده است یا به امر شوهر و بدون قصد مجان خرج کرده است، طلبکار است و شوهر باید طلب او را بپردازد.

۴۱۸. آیا زن در مال شوهر که پس از ازدواج به دست

آورده، شریک می‌باشد؟

زن و شوهر، هریک مالک درآمد خود هستند، و هیچ‌کدام در مال دیگری شریک نمی‌باشند.

نفقه زن و فرزند

۴۱۹. آیا پدر خانواده در صورت تخلف از پرداخت نفقه

همسر و فرزندان، ضامن است؟

شوهر در صورت تخلف از پرداخت نفقه همسر، ضامن است و باید جبران نماید، اما اگر پدر نفقه فرزند را نداد، گناه کرده ولی ضمان شرعی ندارد.

محرم و نامحرم

۴۲۰. دایی مادر و عموی پدر بر ما محرمند؟

به‌طور کلی محارم نسبی مثل: پدر، مادر، پدربزرگ و مادربزرگ‌های پدری و مادری، برادر، خواهر، فرزندان برادر، فرزندان خواهر، دایی، خاله، عمو، عمه خود شخص، دایی‌ها و خاله‌ها و عموها و عمه‌های پدر و مادر، همه به انسان محرمند.

۴۲۱. محرمیت خاله و دایی و امثال آن در چه حدی است؟

محارم نسبی می‌توانند بدن یکدیگر را، جز عورتین، بدون

قصده لذت نگاه کنند؛ ولی نگاه با لذت و ریبه حرام است.

۴۲۲. مادر زن پدر به ما محرم است؟

خیر، تنها خود زن پدر بر شما محرم است و مادر یا مادربزرگ او به شما محرم نیست.

۴۲۳. پدر من زن دیگری گرفته است؛ آیا من و برادرانم

به او محرم هستیم؟ به خواهر او که خاله ما می شود چطور؟ شما و برادرانتان به زن پدر محرم هستید، اما خواهر او خاله شما محسوب نمی شود و به شما محرم نیست.

۴۲۴. برادرم دختری از پرورشگاه آورده است چگونه این

دختر به من و برادران دیگرم محرم می شود؟

اگر مادر یا خواهر شما یا زن یکی از برادران شما شیر داشته باشد، و سن دختر کمتر از دو سال باشد، می توانند از طریق رضاع (شیرخوارگی) او را به شما و سایر برادرانتان محرم سازند. شرایط رضاع را در توضیح المسائل ملاحظه فرمایید.

۴۲۵. شخصی دختری را به عنوان فرزندخوانده اختیار

کرده است و امکان محرمیت از طریق شیرخوارگی وجود ندارد؛ چگونه این دختر به پدرخوانده و برادرانش و نیز به برادران مادرخوانده محرم می شود؟

اگر پدرخوانده، پدر یا پدربزرگ داشته باشد و این

دختر را به عقد موقت یکی از ایشان درآورند، به پدرخوانده و برادرانش محرم می‌گردد و نیز اگر او را به عقد موقت پدر یا پدر بزرگ مادرخوانده درآورند، به برادران مادرخوانده هم محرم می‌شود. البته اگر پدر واقعی دختر بچه معلوم است، عقد باید با اجازه او انجام گیرد و اگر پدر دختر نامعلوم است، عقد باید با اجازه مجتهد جامع‌الشرایط انجام پذیرد.

۴۲۶. در مسأله قبل مدت عقد موقت چقدر است؟

مدت عقد موقت می‌تواند از کمتر از یک ساعت تا یک ماه یا چند سال باشد و نسبت به ازدواج صغیر و صغیره احتیاط آن است که مدت عقد به مقداری باشد که پسر به حد استمتاع جنسی برسد و قابلیت تلذذ جنسی از دختر وجود داشته باشد.

۴۲۷. در مسأله قبل آیا پس از پایان مدت عقد موقت،

محرمیت همچنان باقی است؟

پس از پایان مدت عقد، نسبت به پدر یا جد پدری که دختر بچه را به ازدواج او درآورده‌اند، محرمیت تمام می‌شود؛ اما محرمیت با فرزندان پدر یا جد پدری و نوه‌های آنها همچنان باقی است.

۴۲۸. فرموده‌اند که اگر مردی با زنی ازدواج کند، ربیبه

(دختر آن زن از شوهر قبلی) به او محرم می‌شود، آیا این دختر بر پدر این مرد هم محرم است یا خیر؟
ریبه بر پدر و فرزندان آن مرد محرم نیست.

۴۲۹. آیا فرزندخوانده، محرم است؟

فرزندخوانده، محرم نیست؛ مگر آنکه از طریق رضاع (شیرخوارگی) و یا عقد ازدواج، طبق شرایط خاصی، محرم شود.

۴۳۰. پس از خوانده شدن صیغه عقد، چه کسانی به

طرفین محرم می‌شوند؟

شوهر، پدر شوهر، پدربزرگ‌های مادری و پدری شوهر و فرزندان شوهر از همسر دیگر، به زن محرم می‌گردند؛ ولی برادر شوهر، عمو و دایی شوهر، برادرزاده و خواهرزاده شوهر و... نامحرمند.

زوجه، مادر زن، مادربزرگ‌های پدری و مادری زن، دختران زن از شوهر دیگر [پس از نزدیکی] به مرد محرم می‌گردند؛ ولی خواهر زن، خواهرزاده و برادرزاده او، خاله و عمه زن و... به مرد نامحرمند.

موارد دیگری از محرمیت که کمتر مورد ابتلاست، ذکر نگردید.

شیر دادن و محرّمیت

۴۳۱. اگر دختر، شیر خانمی غیر از مادر خود را بخورد، به کدام یک از فرزندان آن زن محرم می شود؟ آیا فرزند مادر رضاعی به برادر و خواهر این دختر محرم می شود؟

اگر شیر خوردن به مقدار رضاع کامل و با شرایط آن بوده، این دختر به تمام فرزندان آن زن محرم می شود. خیر، فرزندان مادر رضاعی فقط به این دختر محرمند و نسبت به خواهر و برادر او نامحرم هستند.

۴۳۲. پسری که، به سبب ناتوانی مادرش در امر شیردهی، توسط زنی دیگر شیر داده می شود، آیا می تواند با دختر آن زن ازدواج کند؟

اگر با رعایت شرایط هشت گانه از آن زن شیر بخورد، با دخترهای آن زن محرم می شود و حکم خواهران خودش را پیدا می کند و ازدواج با آنها حرام است. در این مورد می توانید به توضیح المسائل (احکام نکاح، بخش شیردادن) مراجعه فرمایید.

ارتباط با نامحرم

۴۳۳. سلام بر نامحرم چه حکمی دارد؟

در محیط های جمعی سلام بر جمع مانعی ندارد؛ ولی بهتر است از سلام های خصوصی که نوعاً زمینه ساز فتنه

است، اجتناب شود. از امیرمؤمنان علیه السلام روایت شده است که فرمود: «من به زن جوان سلام نمی‌کنم؛ زیرا می‌ترسم در قلبم چیزی خلجان کند که مطلوب پروردگار نیست».

۴۳۴. آیا صحبت با نامحرم در محیط خلوت و به مدت

طولانی جایز است؟

اگر محیط خلوتی باشد که دیگری نتواند به آن وارد شود بودن دو نامحرم در آن مکان، حرام است، و در غیر آنجا هم، اگر صحبت‌های شهوانی باشد، یا مفسده دیگری بر آن مترتب شود، جایز نیست.

۴۳۵. آیا می‌توانیم با دختر نامحرمی، صیغه خواهر و

برادری بخوانیم، و مثل خواهر و برادر با هم رفتار کنیم؟

خیر، صیغه خواهر و برادری با نامحرم مشروع نیست، آنچه موجب محرمیت می‌شود، انجام عقد ازدواج به صورت دائم یا موقت، با رعایت شرایط مربوطه است.

۴۳۶. در خانواده ما رسم است که در میهمانی‌ها همه

بستگان با یکدیگر دست می‌دهند. دست دادن بدون قصد

لذت چه صورت دارد؟

دست دادن با نامحرم، اگرچه از بستگان نزدیک مثل

پسرداری و پسرعمو باشند، حتی بدون قصد لذت هم جایز

نیست. لازم است آنها را با احکام شرعی آشنا سازید.

۴۳۷. آیا دایی یا عموی جوان می‌تواند دختر خواهر یا دختر برادر خود را که جوان است، ببوسد؟
اگر قصد لذت شهوانی و ریبه در کار نباشد، اشکال ندارد.
۴۳۸. لبخند زدن هنگام صحبت با نامحرم چه حکمی دارد؟
لبخند زدن و هر کاری که در معرض تهییج نامحرم است، جایز نیست، و در حدیث آمده که هزار سال حبس در آخرت مجازات یک کلمه شوخی با نامحرم است.
۴۳۹. اگر انسان با دوست دختر خود به امامزاده برود و زیارت کند، آیا زیارتش همانند دوست معمولی صحیح است؟
رفتن به زیارت امامزادگان برای کسب ثواب است. اگر انسان در مسیر کسب ثواب، گناهی مرتکب گردد، واضح است که به پاداش مذکور نخواهد رسید و چه بسا موجب افزایش گناه نیز بشود.

احکام حجاب و پوشش

۴۴۰. آیا رعایت حجاب در مقابل پسرخاله و پسرعمو لازم است، اگرچه مسن‌تر از خودم و جای پدرم باشند؟
پسرعمه، پسرخاله، پسر دایی و پسرعمو همه نامحرم هستند و رعایت حجاب در برابر آنها واجب و ترک آن گناه است؛ و بالا بودن سن آنان موجب تغییر حکم نیست.

۴۴۱. شنیده‌ام که می‌گویند گریم جزء آرایش حساب نمی‌شود،

آیا این مطلب درست است، و گریم کردن جایز است؟
گریم - اگر همراه کار حرامی نباشد - اشکال ندارد.
بنابراین، گریم مردان به وسیله مردان یا زنان به وسیله زنان
اشکال ندارد.

اما اگر گریم زن یا مرد به وسیله نامحرم صورت بگیرد،
جایز نیست. نکته دیگر آنکه هر جا «گریم» به عنوان
آرایش یا آرایش و تغییر چهره برای خانم‌ها باشد، باید از
نامحرم پوشانده شود؛ اما اگر صرفاً برای تغییر چهره باشد،
احوط پوشاندن آن از نامحرم است.

۴۴۲. در جلسات عقد و عروسی که داماد وارد می‌شود،

تکلیف خانم‌هایی که با او نامحرم هستند چیست؟

در مقابل داماد و سایر نامحرمان باید رعایت حجاب کامل
را بنمایند و فرقی بین مجلس عروسی و سایر موارد نیست.

۴۴۳. آیا پوشیدن جوراب برای خانم‌ها لازم است؟

بلی، خانم‌ها در برابر نامحرم باید روی پای خود را بپوشانند
و در این جهت فرقی بین حال نماز و غیر نماز نیست.

۴۴۴. ظاهر شدن خانم‌ها با مانتوهای تنگ، در بیرون منزل

چه حکمی دارد؟

رفت و آمد خانم‌ها در مقابل نامحرم با لباسی که

برجستگی های بدن آنها را مشخص کند یا معرضیت برای فساد داشته باشد، جایز نیست.

۴۴۵. پوشاندن پا از میچ تا انگشتان در مقابل نامحرم برای زن واجب است یا نه؟

بلی زن در مقابل نامحرم باید روی پاها را هم بپوشاند.

۴۴۶. در عقدها و عروسی ها که معمولاً خانم ها با لباس های ویژه آن مراسم شرکت دارند و در اکثر مواقع نیز لباس ها، بدن نما است و فیلم برداری صورت می گیرد تکلیف ما چیست؟

اگر می دانید یا احتمال می دهید که در آینده این فیلم ها توسط افراد نامحرم مشاهده می گردد لازم است حجاب کامل خود را موقع فیلم برداری مراعات کنید و اگر نمی توانید، از واقع شدن در مقابل دوربین فیلم برداری خودداری نمایید.

۴۴۷. استفاده از کرم های چرب کننده، مرطوب کننده، ضد آفتاب و... بر روی دست و صورت، اگر به منظور محافظت از پوست به کار برده شود ولو این که خوشبو باشد و یا باعث سفید و روشن شدن پوست شوند؛ چه حکمی دارد؟

اگر آرایش و زینت محسوب نشود، و بوی خوش آن موجب التذاذ و تحریک نامحرم نگردد اشکال ندارد.

ولی در هر صورت بنا بر احتیاط واجب، صورت را از نامحرم پيششانند.

۴۴۸. آیا چیدن و رنگ کردن ابرو جایز است؟

اصلاح و رنگ کردن ابرو برای خانم‌ها اشکال ندارد؛ ولی باید از نامحرم پوشانده شود.

حجاب توریست‌ها

۴۴۹. آیا لازم است حجاب را برای توریست‌ها الزامی کنیم؟

افراد توریست، از جهت حکم فقهی حجاب، تابع دین خود هستند؛ لکن همان‌گونه که ملزم به رعایت دیگر قوانین کشور هستند نباید اجازه داده شود برخلاف ارزش‌های دینی و فرهنگی کشور اقدام کنند، و موجب اشاعه فساد و ابتذال اخلاقی شوند.

لباس آستین کوتاه

۴۵۰. آیا پوشیدن لباس آستین کوتاه برای آقایان جایز است؟

چنانچه مرد بداند زنان با قصد لذت به دستانش نگاه می‌کنند، احتیاط واجب پوشاندن آن است.

پوشیدن لباس سیاه

۴۵۱. آیا پوشیدن لباس سیاه در عزای امام حسین علیه السلام

کراهت دارد؟

پوشیدن لباس مشکی در سوگواری امام حسین علیه السلام از مصادیق تعظیم شعائر و دارای رجحان شرعی است و کراهت ندارد. بسیاری از فقهای بزرگوار و مراجع تقلید در روز عاشورا از قبای سیاه استفاده می‌کردند.

۴۵۲. آیا لباس خانم‌ها حتماً باید سیاه باشد؟

پوشیدن لباس سیاه واجب نیست بلکه ملاک آن است که لباس خانم‌ها باید به رنگی نباشد که خلاف متعارف، و موجب جلب توجه نامحرم گردد.

لباس شهرت

۴۵۳. معیار لباس شهرت چیست؟

لباس شهرت، لباسی است که پوشیدن آن به خاطر رنگ، کیفیت دوخت، یا علل دیگر مناسب نیست، به طوری که اگر آن را در برابر مردم بپوشند، توجه آنان را به خود جلب می‌کند، و انگشت‌نما می‌شوند.

احکام نگاه کردن

۴۵۴. آیا پزشک معالج به مریض محرم است؟

پزشک، به مریض محرم نیست، ولی در مواقعی که معالجه متوقف بر نگاه یا لمس مریض است، به مقدار ضرورت می‌تواند نگاه یا لمس کند و در صورتی که لمس

با دستکش یا از روی حایل دیگری کافی باشد، لمس مستقیم جایز نیست.

۴۵۵. آیا نگاه کردن نامحرم به روی پا تا میچ که در نماز،

الزامی برای پوشاندن آن نیست، حرام است؟

بلی، نگاه مرد به روی پای نامحرم، حرام است و در حال نماز هم اگر خانمی بداند که در معرض دید نامحرم است، باید روی پا تا میچ را بپوشاند.

۴۵۶. باتوجه به اینکه کلاس‌های دانشجویان دختر و پسر

با هم برگزار می‌شود، طبعاً ناخودآگاه چشم آدم به دختران

نامحرم می‌افتد، حکم آن چیست؟

نگاه غیر عمدی و بدون قصد لذت اشکال ندارد.

۴۵۷. آیا نگاه کردن به عکس‌های زنان و مردان غیر

مسلمان که در کتاب‌های درسی به صورت نیمه عریان وجود

دارد، جایز است؟

اگر با قصد لذت نباشد و مفسده‌ای هم به دنبال نداشته

باشد، اشکال ندارد.

۴۵۸. آیا نگاه کردن به دست و صورت و موهای زنان

کفار جایز است؟

در صورتی که قصد لذت و خوف از وقوع در حرام

نباشد، نگاه به دست و صورت و جاهایی از بدنشان که

عادت در پوشاندن آن دارند، اشکال ندارد.

۴۵۹. نگاه به نامزدم که بعداً قصد ازدواج با او را دارم،

چه صورت دارد؟

تا صیغه عقد دائم یا موقت خوانده نشده، نامزد با نامحرمان دیگر تفاوتی ندارد، و نگاه به او با قصد لذت و شهوت، جایز نیست.

۴۶۰. عکس‌هایی که در کودکی (قبل از تکلیف) گرفته‌ایم

و مسلماً بدون حجاب و... بوده، الان که بزرگ شده‌ایم، اگر نامحرم ببیند - مثلاً پسرخاله یا شوهرعمه و... - آیا اشکال شرعی دارد؟

اگر نامحرم بدون قصد لذت به عکس‌ها نگاه کند مانعی ندارد و شما هم تکلیفی ندارید.

۴۶۱. نگاه کردن به استاد مرد برای بهتر فهمیدن درس

چگونه است؟

نگاه به صورت و گردن و دست‌های مرد نامحرم که معمولاً نمی‌پوشانند، بدون قصد لذت و ریبه اشکال ندارد.

۴۶۲. پوشیدن جوراب نازک برای خانم‌ها چه حکمی دارد؟

چون پوشاندن روی پا در مقابل نامحرم واجب است. بنابراین، استفاده از جوراب نازک که پوست پا از زیر آن پیدا باشد در مقابل نامحرم جایز نیست.

۴۶۳. آیا پوشیدن لباس تنگ و کوتاه برای خانم‌ها جایز است؟

لباس خانم‌ها در مقابل نامحرم، باید اولاً بدن را بپوشانند و ثانیاً به نحوی نباشد که موجب تحریک نامحرم گردد، و برجستگی‌های بدن در آن ظاهر باشد.

۴۶۴. معاینات پزشکی که مستلزم لمس و نظر به نامحرم است چه صورت دارد؟
در صورت نبودن پزشک مماثل، به مقدار ضرورت اشکال ندارد.

۴۶۵. دانشجوی پرستاری هستم. در موقع کار در بیمارستان گاهی دستم با دست همکاران نامحرم تماس پیدا می‌کند. باینکه قصد و غرضی در کار نیست و کوشش خود را برای عدم تماس انجام می‌دهم، آیا مرتکب گناه می‌شوم؟
اگر در اثنای کار، دستتان به‌طور اتفاقی با همکارانتان تماس پیدا کند، اشکال ندارد؛ ولی چنانچه بدانید این عمل به‌طور مکرر - هرچند ناخودآگاه - انجام می‌گیرد، لازم است از دستکش و مانند آن استفاده کنید.

۴۶۶. اگر کسی با نگاه کردن یا لمس دختران غیر بالغ لذت ببرد، چه صورت دارد؟
حرام است.

صله رحم

۵۶۷. اگر پدر و مادر، با بستگان خود قطع رابطه کنند،

تکلیف فرزندان چیست؟

فرزندان به وظیفه خود عمل نمایند؛ مگر آنکه رفتن آنها موجب آزار والدین باشد که در این صورت، می‌توانند با نامه یا تماس تلفنی، صله رحم نمایند.

۵۶۸. چه موقع قطع رحم جایز است؟

صله رحم حَتّی با خویشاوندان فاسق واجب است و لازم است در ارشاد آنان تلاش شود. بلی چنانچه سختی و مشقتی در بین باشد، صله رحم وجوب ندارد؛ ولی باید توجه داشت که لازم نیست این عمل با رفتن به منزل ارحام و مهمانی کردن و مهمان شدن و... انجام گیرد. همین اندازه که قطع رحم نشود کافی است و این کار با پیغام فرستادن یا تماس تلفنی یا نوشتن نامه یا سلام کردن هم محقق می‌شود.

۵۶۹. در صله رحم نسبت قرب و بعد ارحام بر چه ملاکی استوار است؟ آیا تلفن کردن برای صله رحم کافی است؟

صله رحم به هر شکلی که انسان بتواند با توجه به شرایطش انجام دهد، رافع تکلیف است؛ مثلاً برای کسی که امکان دیدار حضوری بر اثر بعد مسافت یا علل دیگر وجود ندارد، تلفن زدن یا حتی مکاتبه می‌تواند رافع

تکلیف باشد. منظور از قطع رحم این است که انسان به طور کلی نسبت به خویشاوند خود بی‌اعتنا شود.

ارحام، کسانی هستند که در مراتب ارث واقع می‌شوند؛ مانند پدر و مادر، برادر و خواهر و فرزندان آنها و عمو، عمه، خاله، دایی و فرزندان آنها.

۵۷۰. وقتی فرد ببیند برادرش به وظایف دینی [نماز، خمس و...] عمل نمی‌کند و به تذکر هم گوش نمی‌دهد، می‌تواند رفت‌وآمد نداشته باشد و صله رحم را به احوال‌پرسی تلفنی و مانند آن محدود کند؟

صله رحم به نحو مذکور در سؤال کفایت می‌کند؛ هرچند در صورت احتمال تأثیر، بهتر است رفت‌وآمد را قطع نکند. بلی، اگر قطع رابطه در توجه او به وظایف شرعی مؤثر باشد، از باب نهی از منکر لازم است.

سقط جنین

۴۷۱. در هفته‌های اول حاملگی که هنوز خلقت جنین

کامل نشده است، سقط جنین چه صورتی دارد؟

پس از انعقاد نطفه، سقط جنین حرام است و موجب دیه می‌گردد و دیه آن برحسب مراحل خلقت جنین از بیست تا هزار دینار طلا است. [دینار معادل ۱۸ نخود طلای مسکوک است]

۴۷۲. سقط جنین نامشروع، چه حکمی دارد؟
جایز نیست.

ترمیم بکارت

۴۷۳. آیا جراحی برای ترمیم بکارت جایز است؟
جراحی برای ترمیم بکارت اگر موجب نظر و لمس غیر شوهر باشد حرام است، و در صورت ترمیم چنانچه شوهر در موقع ازدواج شرط بکارت کند یا عقد را مبنی بر بکارت دختر جاری کنند، و بکارت بر اثر نزدیکی برطرف شده باشد حق فسخ برای شوهر وجود دارد و جراحی، در آن تاثیری ندارد.

عده زن بدون رجم

۴۷۴. زنانی که رحمشان را با جراحی بیرون آورده‌اند و بچه‌دار نمی‌شوند عده دارند یا نه؟
بلی عده دارند. معلوم شدن پدر طفل از حکمت‌های عده است نه علت آن.

متفرقه خانواده

۴۷۵. آیا اطاعت از پدر و مادر شوهر، بر عروس واجب است؟
اطاعت از آنها برای عروس واجب نیست؛ ولی مناسب

است به گونه‌ای رفتار شود که موجبات بی احترامی به آنها و اختلاف فراهم نگردد.

۴۷۶. آیا زن و شوهر می‌توانند برای تحریک جنسی، با هم فیلم مستهجن ببینند؟

مشاهده این گونه فیلم‌ها برای همه حرام است.

۴۷۷. در صورتی که شخص با دست یا بدن همسر ملاحظه کند و بدون دخول، منی از او خارج شود، آیا استمناء محسوب می‌شود؟

خارج شدن منی به صورت مذکور در سؤال، حرام نیست.

۴۷۸. آیا ارضای جنسی همسر به وسیله شوهر بدون نزدیکی اشکال دارد؟

ارضای جنسی زوجه به وسیله اعضای بدن شوهر، بدون دخول اشکال ندارد؛ ولی موجب ادای حق زوجه نمی‌شود.

تنبیه فرزند

۴۷۹. شخصی برای تربیت فرزند، با کمر بند یا چیزهای دیگر، به طوری او را تنبیه می‌کند که جای آن کبود یا سیاه می‌شود؛ آیا این کار شرعاً جایز است؟

تأدیب فرزند بر پدر لازم است؛ و اگر راهی برای آن جز

کتک زدن نداشته باشد، اشکال ندارد، اما دستور شرع آن است که تنبیه نباید موجب دیه شود؛ پس اگر طوری بزند که بدن فرزند سرخ یا سیاه شود یا خون بیاید، حرام است، و گناه کرده و موجب دیه می‌شود. یادآوری می‌شود که تنبیه زیاد، خصوصاً به نحو مذکور، نتیجه معکوس دارد.

احکام خوراکی ها

۴۸۰. با کندن سر گنجشک، ذبح محقق می شود یا خیر؟
سر گنجشک را مانند سر سایر حیوانات، باید با شرایط خاصی برید و اگر سر آن را بکنند، ذبح محقق نمی شود، و خوردن گوشت آن حرام است.

۴۸۱. گوشت خرگوش، حلال است یا حرام؟
خرگوش، حرام گوشت است و فرقی بین انواع آن نیست.
۴۸۲. آیا گوشت مرغی که امروز در بازار پخش می شود، از نظر شرعی حلال است؟

ذبح شده مسلمان، محکوم به طهارت و حلیت است؛ و تحقیق در این مورد هم لازم نیست، بلی اگر در مورد خاصی یقین کنند که این مرغ یا گوسفند، ذبح شرعی نشده است؛ خوردن آن حرام است.

۴۸۳. آیا شوک دادن به حیوان، برای راحتی ذبح، اشکال دارد؟
اگر پس از شوک دادن، حیوان زنده باشد و پس از ذبح هم به مقدار معمول خون از آن خارج شود، اشکال ندارد.
۴۸۴. اگر کشمش و خرما در غذا بجوشد، خوردن آن چه

صورتی دارد؟

اشکال ندارد.

احکام نذر

۴۸۵. اگر نذر کرده باشم پولی را به فقیر بدهم، آیا می‌توانم آن را برای کمک به مدرسه یا ساختمان مسجد اختصاص دهم؟

اگر نذر صحیح شرعی کرده باشید، یعنی به صیغه مخصوص، نذر را خوانده باشید، تغییر مورد نذر جایز نیست.

۴۸۶. نذری برای شب عاشورا داشتم که موفق به انجام آن نشدم، آیا می‌توانم در وقت دیگری انجام دهم؟ با فرض اینکه صیغه نذر را به عربی و یا فارسی نخوانده‌اید، انجام آن در وقت دیگر اشکال ندارد.

۴۸۷. چند روزی به مشهد رفته‌ایم و اتفاقاً با روزهایی که روزه آن ثواب بسیار دارد، مصادف شده است؛ آیا می‌توانیم در سفر نذر کنیم و آن روزها را روزه بگیریم؟ نذر مذکور در سفر صحیح نیست.

۴۸۸. کسی که نمی‌داند نذرش را به زبان گفته یا فقط از فکر و ذهنش گذرانده است، آیا باید به نذر خود عمل کند؟

در صورتی که یقین ندارد که صیغه نذر را به عربی یا فارسی خوانده است، عمل به نذر بر او واجب نیست.

۴۸۹. اگر انسان برای نذر خود وقت تعیین کند، ولی در

زمان خود نتواند آن را انجام دهد، وظیفه‌اش چیست؟

در غیر روزه، اگر در وقت انجام دادن نذر، نتواند آن را به‌جا آورد، تکلیف از او ساقط است و کفاره هم ندارد.

۴۹۰. نذرهایی برای قبولی در کنکور کرده‌ام که انجام آن با

درس خواندن برایم مشکل است؛ آیا می‌توانم آنها را تغییر دهم؟

اگر در موقع نذر کردن، صیغه نذر را به عربی یا فارسی

نخوانده باشید، چیزی بر شما واجب نیست.

۴۹۱. آیا نذر، صیغه خاصی دارد؟

آری، نذر صیغه خاصی دارد؛ برای مثال، شخصی که در

مورد شفا یافتن بیماری‌اش نذر می‌کند که مبلغی به فقیر

بدهد، چنین می‌گوید: «لَلَّهِ عَلَيَّ إِن شَفَى اللَّهُ مَرَضِيَّ أَنْ

أَعْطِيَ الْفَقِيرَ كَذَا». البته لازم نیست به عربی بخواند و همین

اندازه کافی است که بگوید: برای خدا بر عهده من است که

اگر بیماری من شفا یابد، فلان مبلغ را به فقیر بدهم.

۴۹۲. نذری کرده‌ام ولی بین دو چیز (روزه گرفتن و

صدقه دادن به فقیر) شک دارم و نمی‌دانم کدام یک از آن دو

است، تکلیف چیست؟

باید احتیاط کرده، به هر دو عمل کنید.

۴۹۳. کفاره نذری که عمداً به جا نیاورده و مدتی از زمان

آن گذشته است، چگونه است؟

کفاره آن، آزاد کردن یک بنده یا اطعام شصت فقیر و یا

گرفتن دو ماه روزه است.

۴۹۴. آیا تغییر نذر جایز است؟ برای مثال، کسی که نذر

کرده در روز عاشورا، به مردم شیر بدهد، آیا می‌تواند

به جای آن خوراکی دیگری بدهد؟

اگر نذر طبق صیغه معتبر شرعی بوده، تغییر آن جایز

نیست؛ بلکه باید به همان صورتی که نذر کرده، عمل کند

و در غیر این صورت، تغییر مورد نذر، اشکال ندارد.

۴۹۵. کسی نذر کرده پولی را به فقیر بدهد؛ ولی مقدار آن

را فراموش کرده، وظیفه او چیست؟

اگر نذر با صیغه معتبر شرعی بوده، واجب است به آن عمل

کند، می‌تواند به مقدار حداقل اکتفا کند؛ به عنوان مثال، اگر بین

هزار تومان یا بیشتر تردید دارد، پرداخت همان هزار تومان

کافی است [و اگر بیشتر هم بدهد، کار پسندیده‌ای است].

۴۹۶. نذر برای دیگری یا از پول دیگری چه صورت دارد؟

مثلاً مادری نذر کند که پسرش فلان کار را انجام دهد.

نذری که انجام آن و یا پول آن بر عهده دیگری باشد،

صحیح نیست.

احکام ارث

۴۹۷. برادر و خواهری داریم که مادر آنها غیر از مادر ما است - مادر آنها را پدرم صیغه کرده بود - آیا آنها هم از پدرم ارث می‌برند؟

فرزندی که مادرش در عقد موقت بوده از تمام حقوق فرزندى بهره‌مند می‌شود و ارث پدر به تمام فرزندان او می‌رسد و فرقی بین فرزندان نیست.

۴۹۸. آیا پدر و مادر می‌توانند یکی از فرزندان را از ارث محروم کنند؟

وصیت به محرومیت یکی از ورثه از ارث، خلاف شرع و باطل است و اثر ندارد.

۴۹۹. آیا چیزهایی را که فرزندان در زمان حیات پدر یا مادر برای ایشان می‌خرند، می‌توانند پس از مرگشان برای خود بردارند؟

اگر اشیای مذکور را به پدر یا مادر بخشیده و در اختیار آنها قرار داده‌اند، ملک ایشان است و پس از فوت، حکم سایر اموال را دارد.

۵۰۰. کسی از دنیا رفته و چون ورثه‌ای نداشته، همسایگان

اموال او را در مجالس فاتحه و خیرات صرف نموده‌اند، آیا عمل آنان صحیح بوده است؟

وارث شخص بی‌وارث، امام علیه السلام و در زمان غیبت، مجتهد جامع‌الشرايط است. بنابراین، اگر بدون اجازه از مجتهد خرج شده باشد، خرج‌کننده، ضامن است و باید از مجتهد کسب رضایت کند.

۵۰۱. پدرم در جوانی فوت شده است؛ آیا ما از اموال پدربزرگ همراه با عموها ارث می‌بریم؟

اگر پدر شما قبل از پدربزرگ فوت شده است، سهمی از ارث پدربزرگ به شما نمی‌رسد.

۵۰۲. آیا وصی می‌تواند به جهت گرفتاری و مشکلات، امر وصایت را به دیگری واگذار نماید؟

وصی می‌تواند به شخص دیگری برای انجام امور وصیت، وکالت بدهد؛ اما انتقال مسئولیت وصایت به دیگری صحیح نیست.

ارث ديه مقتول

۵۰۳. باتوجه به اینکه زوجه حق قصاص نسبت به خون همسر ندارد، آیا از ديه او، ارث می‌برد؟

بلی، زوجه از ديه، مانند سایر اموال شوهر، ارث می‌برد.

۵۰۴. پولی که بابت دیه قتل از طرف قاتل یا شرکت بیمه به خانواده مقتول داده می‌شود، در چه راهی باید صرف شود؟
- دیه مانند بقیه اموال باقی مانده از میت، به ورثه او می‌رسد بلی هریک از ورثه اگر مایل باشند، می‌توانند نسبت به سهم خود، آن را صرف کار خیری برای میت کنند.
۵۰۵. آیا قاتل، از مقتولی که با او خویشاوند است، ارث می‌برد؟
- در قتل عمد، قاتل مطلقاً ارث نمی‌برد و در شبه عمد و قتل خطا، قاتل از دیه ارث نمی‌برد.
۵۰۶. دیه در قتل عمد، شبه‌عمد، و خطایی، به چه کسانی می‌رسد؟

دیه قتل خطا و شبه‌عمد، به همه ورثه می‌رسد، و در قتل عمد نیز اگر مصالحه بر دیه شود، همه ورثه حتی زوجین (باآنکه حق قصاص ندارند) ارث می‌برند. قابل ذکر است که دیه در حکم مال مقتول است، و باید بدهی‌ها و وصایای نافذه میت از آن اخراج شود.

احکام حدود

۵۰۷. بعضی از متهمین پس از صدور حکم حد یا تعزیر، پشیمان شده، از گناه خود توبه می‌کنند؛ آیا این توبه، موجب سقوط حد می‌شود؟

توبه و ندامت مذکور، در سقوط حد، تأثیر ندارد؛ مگر آن‌که جرم با اقرار ثابت شده باشد که در این صورت، قاضی می‌تواند عفو کند؛ اما توبه قبل از حضور در نزد قاضی، در حق‌الله، باعث سقوط حد است.

۵۰۸. کسی که مرتکب زناى محصنه شده، آیا می‌تواند خودکشی کند؟

خودکشی، در هر حال، حرام است و راه توبه، همواره باز است.

احکام امر به معروف و نهی از منکر

۵۰۹. در چه شرایطی می‌توانیم امر به معروف و نهی از

منکر کنیم؟

بعض از شرایط امر به معروف به شرح زیر است:

الف. امرکننده به معروف و نهی‌کننده از منکر باید خود معروف و منکر را بشناسد.

ب. بداند که فاعل منکر، علم به منکر بودن آن عمل دارد و بدون عذر شرعی مرتکب می‌شود.

ج. احتمال تأثیر بدهد.

د. امر به معروف و نهی از منکر برای او ضرر نداشته باشد. هر کسی که معروف را ترک و یا منکر را انجام می‌دهد بر ادامه عمل خود اصرار داشته باشد.

۵۱۰. آیا کسی که خودش به معروف عمل نمی‌کند و

مرتکب گناه می‌شود، حق دارد دیگران را امر و نهی کند؟ آری، بر او هم واجب است که با تحقق شرایط، امر به معروف و نهی از منکر کند؛ البته باید بداند که اگر بخواهد سخنش در قلب دیگران جای گیرد و تأثیر بگذارد، با عمل و رفتار خود بهتر می‌تواند به این هدف دست یابد.

۵۱۱. آیا امر به معروف و نهی از منکر بر شخصی که شناخت و آگاهی کافی از معروف و منکر ندارد، واجب است؟
خیر، واجب نیست؛ ولی باید شرایط و مسائل امر به معروف را یاد بگیرد تا دچار اشتباه نگردد.

۵۱۲. در فریضه امر به معروف و نهی از منکر، آیا یک بار تذکر دادن کافی است یا باید چندین بار تکرار کند؟
اگر در تکرار تذکر، احتمال تأثیر می‌دهد، باید تکرار کند.
۵۱۳. اگر پدر یا مادر مرتکب گناه شوند، وظیفه فرزند در مقابل ایشان چیست؟ آیا نهی از منکر نسبت به ایشان بی‌احترامی محسوب نمی‌شود؟

نهی از منکر ملازم با بی‌احترامی نیست، و فرزند می‌تواند با کلام متین و اخلاق حسنه با پدر و مادر برخورد نماید، و عواقب انجام معصیت را به ایشان تذکر دهد، و آنان را متوجه تکالیف شرعی نماید، و در صورتی که تأثیر نکرد، وظیفه‌ای ندارد.

۵۱۴. در محل کار تخلفاتی را می‌بینیم که اگر به آنها تذکر بدهیم، ممکن است موجب محرومیت از بعضی امتیازات مانند اضافه‌کاری، پاداش و ترفیع رتبه شود، وظیفه ما چیست؟

به‌طورکلی اگر خوف داشته باشید که بر اثر امر به

معروف و نهی از منکر، ضرر قابل توجهی به شما برسد، انجام آن واجب نیست، ولی چنانچه بتوانید، لازم است از طرق غیر مستقیم اقدام نمایید.

۵۱۵. در زمان حکومت اسلامی، اگر نیروی انتظامی در برخورد با مفاسد اجتماعی از خود جدیت نشان ندهد، وظیفه مردم چیست؟

این واجب با وجود شرایط از کسی ساقط نمی‌شود، مگر آنکه دیگران به این فریضه عمل نمایند.

۵۱۶. وظیفه کسی که به مجلس تماشای فیلم‌های مبتذل رفته است و می‌داند امر به معروف و نهی از منکر با تمسخر حاضران مواجه می‌شود، چیست؟

چنانچه احتمال تأثیر نمی‌دهد، نهی از منکر واجب نیست. ولی باید خودش از مجلس خارج شود و اگر ناچار به ماندن است، نگاه نکند.

۵۱۷. اگر کسی عملی را مرتکب شود که مرجع تقلید من آن را حرام می‌داند، ولی به نظر مرجع تقلید خودش جایز است، آیا باید او را از آن عمل نهی کنم؟

خیر، نهی او در این خصوص مورد ندارد.

احکام قرآن

۵۱۸. اگر قرآن سهواً از دست انسان بیفتد، وظیفه چیست؟
و آیا کفاره دارد؟

کفاره ندارد؛ فوراً قرآن را برداشته و احترام نمایید.

۵۱۹. قرآن خواندن خانم‌ها در ایام عادت ماهانه چه
حکمی دارد؟

خواندن قرآن، به جز آیه‌هایی که سجده واجب دارد، در
ایام عادت مکروه است؛ یعنی ثواب کمتری دارد.

۵۲۰. نشستن بر روی روزنامه‌هایی که معمولاً آیات قرآن
و احادیث بر روی آنها نوشته شده و پهن کردن آنها در
کف ماشین، چه صورت دارد؟

اگر بدانید آیات قرآن و اسامی مقدس بر روی آنها نوشته
شده، زیر پا انداختن و نشستن بر روی آنها حرام است.

۵۲۱. برای دانشجویانی که وقت زیادی ندارند، خواندن
چه مقدار قرآن را در روز توصیه می‌کنید؟

دانشجویان عزیز با خواندن چند آیه از قرآن در هر روز
و با توجه به معانی آنها، می‌توانند ارتباط خود را با قرآن

قوی‌تر نمایند. مطالعه حداقل یک صفحه تفسیر فارسی روان، به‌طور مستمر، برای آگاهی بیشتر نسبت به معارف قرآن، مطلوب است، و مستحب است حداقل پنجاه آیه تلاوت شود.

۵۲۲. آیا قرآنی را که فرسوده شده و قابل استفاده نیست،

می‌توانیم دفن کنیم یا بسوزانیم؟

سوزاندن آن حرام است؛ ولی می‌توانید در محل پاکی که در معرض هتک نباشد، دفن کنید.

۵۲۳. همراه داشتن قرآن و دعا در توالی چه حکمی دارد؟

به همراه داشتن قرآن در دستشویی و توالی، اگر هتک حرمت و بی‌احترامی به قرآن نشود، اشکال ندارد؛ ولی درعین حال رعایت این مسأله و همراه نبردن، نوعی ادب و بسیار مطلوب است.

احکام اموات

۵۲۴. آیا می‌توان ثواب تمام اعمال مستحبی را بر اموات

هدیه نمود؟

بلی مانعی ندارد؛ می‌توانید پس از انجام عمل مستحبی، ثواب آن را هدیه کنید و نیز می‌توانید اصل عمل مستحبی - مثل نماز، روزه، صله رحم، عیادت مریض و... - را به نیابت از میت به‌جا آورید.

۵۲۵. شرکت در مراسم ختم کسی که خودکشی کرده،

چه صورتی دارد؟

خودکشی از گناهان کبیره است؛ اما شرکت در مراسم تشییع و ترحیم کسی که خودکشی کرده، مانعی ندارد.

۵۲۶. آیا حجله‌هایی که برای اموات می‌گذارند و گل‌های

طبیعی که روی جنازه و قبر می‌ریزند، مصداق تبذیر نیست؟

قدر مسلم آن است که اگر پول آنها را صرف صدقات برای میت کنند، از جهات متعدد، بهتر و موجب ثواب برای میت است.

۵۲۷. مخارج مراسم یادبود پدر را چه کسی باید پردازد؟

مخارج واجبه مثل غسل و کفن و دفن از اصل مال برداشته می شود، و نسبت به مخارج مراسم اگر وصیت کرده است، از ثلث اموال او می پردازند و اگر وصیت نکرده، از سهم صغیر نباید مصرف شود و بقیه ورثه، نسبت به سهم خود اختیار دارند.

احکام گوناگون

موسیقی

۵۲۸. چنانچه کسی به ناچار در محیطی باشد که نوار

مبتذل پخش می‌شود و چاره‌ای ندارد تکلیفش چیست؟

استماع و گوش دادن حرام است، ولی به گوش رسیدن آن حرام نیست. بنابراین، در صورت اضطرار، توقف در آن محیط مانعی ندارد، به موسیقی گوش ندهد؛ هرچند به گوش او برسد.

۵۲۹. گوش دادن به موسیقی متناسب با مجالس لهو و

لعب، چنانچه در فرد تأثیر نگذارد، چه حکمی دارد؟

موسیقی‌هایی که با مجالس لهو و لعب و غفلت متناسب است حرام شمرده می‌شود، و ملاک حرمت تأثیرگذاری بر نوع مردم است، اگرچه بر شخص خاص اثر نداشته باشد.

۵۳۰. گوش دادن آقایان به نواری که خواننده‌اش خانم

باشد و از سروده‌های شعرایی مثل حافظ و مولوی و...

بخواند چه حکمی دارد؟

چنانچه صدای زن به صورت غنا نباشد و گوش دادن آن

به قصد لذت انجام نگیرد و مفسده‌ای بر آن مترتب نگردد، اشکال ندارد و اگر یکی از ویژگی‌های یاد شده را دارا باشد، گوش دادن به آن جایز نیست.

۵۳۱. هر نوع موسیقی که بتوان با آن رقصید چه حکمی دارد؟
موسیقی مطلقاً حرام است.

۵۳۲. در صورتی که آهنگ ترانه‌های غیر مجاز با ادواتی که برخی آن را مجاز می‌دانند نواخته شود، گوش دادن به آنها چه حکمی دارد؟

موسیقی به معنای نواختن آلات طرب که انواع متعدد دارد، حرام است، چه همراه با آواز باشد و چه نباشد، و غنا که آواز مطرب و مناسب با مجالس لهو است، بنفسه حرام است، اگرچه همراه با آلات موسیقی نباشد، و شرط مطرب بودن، در حرمت غنا است و اما استماع آلات موسیقی مطلقاً حرام است.

۵۳۳. اگر مسئولان هیئت، از نذورات و تبرّعات افراد که برای هیئت می‌دهند، وسایل موسیقی بخرند چه صورت دارد؟
خرید وسایل لهوی حرام است و خریداران در برابر پول هیئت که صرف خرید این ابزار می‌کنند، ضامن هستند.

۵۳۴. چند سالی است که استفاده از آلات موسیقی در برخی هیئت‌های مذهبی مرسوم شده است، حکم آن چیست؟

استفاده از ابزار و آلات مختص موسیقی لهوی حرام است، و در غیر مختص هم، جایز نیست.

تعزیه و شبیه‌خوانی

۵۳۵. آیا تعزیه و شبیه‌خوانی اشکال ندارد؟

تعزیه اگر مشتمل بر استعمال آلات لهو و لعب نباشد و مطلب دروغ در آن گفته نشود و مستلزم وهن اهل بیت و ائمه اطهار علیهم‌السلام نباشد، و بنا بر احتیاط تشبیه مرد به زن هم در آن نباشد، اشکالی ندارد.

۵۳۶. در بعضی از مجالس برای ابراز محبت به اهل بیت علیهم‌السلام خود را به حیوانات شبیه می‌کنند و یا به گردن خود قلاده می‌آویزند، این گونه اعمال چه صورت دارد؟

برگزاری مجالس سوگواری و اظهار محبت به اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام از افضل اعمال است، و در اعمال مذکور باید رعایت شرایط زمان و مکان را بنمایند، که برداشت سوء از آن نشود.

۵۳۷. برهنه شدن در هنگام عزاداری، چه حکمی دارد؟

اگر در معرض نگاه نامحرم نباشد، اشکال ندارد.

۵۳۸. آیا در ماه محرم، اعمالی مثل عقد و عروسی، بند انداختن و رنگ کردن موها و آرایش زنان اشکالی دارد؟

اگر توأم با معصیت و یا هتک حرمت ایام عزاداری حضرت سیدالشهداء علیه السلام نباشد، اشکال ندارد؛ ولی سزاوار است که مسلمانان غیرتمند، سعی کنند این گونه مراسم را در ماه‌های دیگر و ایام متناسب با آن، برگزار کنند.

۵۳۹. اگر بعضی از واجبات به سبب شرکت شخص در مجالس عزاداری از او فوت شود (مثلاً نماز صبح قضا شود)، وظیفه او نسبت به شرکت و یا عدم شرکت در این گونه مجالس چیست؟

بدیهی است که انجام نماز واجب، مقدم بر شرکت در مجالس عزاداری اهل بیت علیهم السلام است و ترک نماز و فوت شدن آن به بهانه شرکت در عزاداری امام حسین علیه السلام، جایز نیست؛ البته شرکت در عزاداری به گونه‌ای که مزاحم نماز نباشد، مستحب مؤکد است.

۵۴۰. در برخی موارد مرثیه خوانی و یا مداحی زنان در مجالس زنانه، صدای آنان به گوش مردان می‌رسد؛ آیا این عمل جایز است؟

اگر صدای آنان موجب لذت بردن مردان و تحریک شهوت گردد، جایز نیست.

۵۴۱. نماز جماعت اول وقت مهم‌تر است یا ادامه عزاداری امام حسین علیه السلام؟

نماز جماعت مقدم است؛ همان‌گونه که امام حسین علیه السلام در روز عاشورا، هنگام ظهر، نماز را اقامه فرمودند، باید پیروان اهل بیت علیهم السلام در همه حال سعی کنند تا آنجا که ممکن است، نماز را اول وقت و به جماعت بخوانند.

۵۴۲. استفاده از زنجیرهایی که دارای تیغ هستند، چه

حکمی دارد؟

اگر استفاده از زنجیرهای مزبور، باعث ضرر بدنی قابل توجهی گردد، جایز نیست.

۵۴۳. اگر روضه بی‌اساسی خوانده شود ما چه وظیفه‌ای داریم؟

در هر موردی دروغی از ذاکرین بشنوید برحسب وظیفه شرعی باید به‌عنوان نهی از منکر به خود گوینده تذکر دهید.

عکس‌های ائمه علیهم السلام

۵۴۴. عکس‌ها و شمایلی که از ائمه علیهم السلام کشیده می‌شود،

صحت دارد؟

هیچ دلیلی بر تشابه این عکس‌ها با آن ذوات مقدس وجود ندارد و نمی‌توان به ائمه علیهم السلام نسبت داد.

ادعای ارتباط با ائمه علیهم السلام

۵۴۵. اخیراً افرادی به عناوین مختلف ادعای ارتباط با

معصومین علیهم السلام خصوصاً حضرت ولی عصر علیه السلام را می‌نمایند

و بعضی مدعی پیام‌هایی برای مردم از ناحیه آن حضرت هستند؛ پذیرش این ادعا و ترویج ایشان چه صورت دارد؟
برحسب بعضی از روایات، نسبت به چنین ادعایی مأمور به تکذیب هستیم و مؤمنین باید از پذیرش و ترویج آن اجتناب نمایند.

ایستادن موقع شنیدن نام امام عصر علیه السلام

۵۴۶. آیا در موقع شنیدن نام مبارک امام زمان علیه السلام با لفظ (قائم)، ایستادن واجب است؟

ایستادن، مستحب است و در روایتی آمده است که حضرت امام رضا علیه السلام وقتی نام مبارک امام زمان علیه السلام را شنیدند، ایستادند و به‌عنوان احترام، دست بر سر گذاشتند.

تکرار بعضی از فرازهای دعا

۵۴۷. تکرار بعضی از فرازهای دعا، چه صورت دارد؟
سعی کنید دعاهایی را که از معصومین علیهم السلام رسیده است، به همان نحوی که نقل شده، بخوانید.

رایت و کپی و شکستن قفل CD

۵۴۸. شکستن قفل CD و نسخه‌برداری و تکثیر آن بدون اجازه از صاحب اصلی‌اش چه حکمی دارد؟
اگر در موقع فروش، شرط نشکستن قفل و عدم کپی

شده و یا مبنیاً بر آن فروخته شده باشد، شکستن قفل و کپی کردن خلاف شرط است و جایز نیست.

۵۴۹. بعضی اوقات ناچاریم یک یا چند صفحه و گاهی یک فصل از کتابی را برای درس یا تحقیق کپی کنیم، چه صورت دارد؟

کپی چند صفحه یا یک فصل از کتاب، چاپ کتاب نیست و آن حکم را ندارد، و اگر مالک آن اذن بدهد اشکال ندارد.

غیبت

۵۵۰. غیبت کردن در مسائلی که اگر درباره آن صحبت نشود؛ حل نمی‌شود، چگونه است؛ مثلاً درباره استادی که خوب درس نمی‌دهد؟

بیان نقاط ضعف استادان نزد مسئولان به‌عنوان گزارش اشکال ندارد. و به‌طور کلی در مواردی که مصلحت غیبت، اهمّ از مفسده آن باشد غیبت حرام نیست.

۵۵۱. اگر در اتوبوس نشسته باشیم و دو نفر مشغول غیبت باشند و ما بشنویم، آیا گناهی مرتکب شده‌ایم؟

چنانچه به غیبت گوش ندهید و بدون اختیار صدای آنها به گوش شما برسد، اشکال ندارد.

۵۵۲. انتقاد از نامزدهای انتخابات و بیان نکات منفی آنها

برای دیگران چه حکمی دارد؟

در صورتی که در مقام مشورت برای رأی دادن باشد و فقط نقاط ضعفی را که مربوط به حوزه فعالیت او است، بیان نمایند، اشکال ندارد؛ اما توهین، تحقیر، مذمت و تهمت نسبت به مؤمن، حرام است.

دروغ مصلحتی

۵۵۳. دروغ مصلحتی چه حکمی دارد؟

دروغ مصلحتی به معنایی که نزد مردم رایج است و در واقع دروغ منفعتی است، حرام است. موارد جواز دروغ در اسلام مشخص است؛ از جمله آنها وجود مصلحت اهم، مثل حفظ جان مؤمن یا رفع نزاع بین دو مسلمان می‌باشد.

صیغه برادری

۵۵۴. صیغه برادری را توضیح دهید.

چنان که در مفاتیح الجنان آمده است، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در روز عید غدیر بین اصحاب خود عقد اخوت و برادری منعقد فرمودند. مضمون این عقد، تعهد دو برادر دینی در برابر یکدیگر است تا در دعا و زیارت یکدیگر را یاد کنند و اگر در قیامت توفیق شفاعت یافتند، همدیگر را از یاد نبرند. توضیح بیشتر را در اعمال روز عید غدیر در کتاب مفاتیح الجنان ملاحظه فرمایید.

استخاره

۵۵۵. استخاره چیست و عمل به آن واجب است یا خیر؟
استخاره طلب خیر از خداوند متعال است و مورد آن جایی است که در انجام کاری، شخص، تحقیق خود را انجام داده ولی به نتیجه نرسیده و مردد باقی مانده است، که می‌تواند استخاره کند. عمل به استخاره واجب نیست؛ لکن اگر استخاره بد آمد، بهتر است با آن مخالفت نشود.

تقلب در امتحان

۵۵۶. تقلب چه حکمی دارد؟

تقلب نوعی خیانت است و جایز نیست؛ و خیانت در مسائل علمی، از سایر موارد، زشت‌تر است و در شأن مسلمان نیست.

۵۵۷. اگر طرف مقابل راضی به تقلب از روی نوشته او

باشد، چگونه است؟

رضایت طرف مقابل برای تقلب تأثیری در حکم ندارد.

فال‌گیری

۵۵۸. اعتماد به فال‌گیر و طالع‌بین و کف‌بین از نظر شرعی

چه حکمی دارد؟

این‌گونه امور، مستند شرعی ندارد و دلیلی نیز بر اعتماد

به حرف ایشان در دست نیست. علاوه بر این، اعتماد به این امور در بعضی موارد، موجب گمراهی و کدورت و اختلاف دوستان و نزدیکان می‌گردد.

نفرین به دیگران

۵۵۹. در مواردی که از شخص ناراحتی داشته باشیم می‌توانیم آرزوی شکست او را بکنیم؟
مسلمان باید همواره خیرخواه دیگران باشد و آرزوی شکست برای دیگران معمولاً از بخل و حسد سرچشمه می‌گیرد که هر دو از رذائل اخلاقی است و باید با آن مبارزه کرد.
بهتر است هر وقت اشتباهی از دیگری ملاحظه کردید که موجب ناراحتی شما می‌شود، برای هدایتش دعا کنید تا ضمن آنکه از دعای ملائکه رحمت بهره‌مند می‌شوید، ثواب خیرخواهی برای برادر مؤمن نیز شامل حال شما گردد.

رنگ کردن موی سر در عادت ماهانه

۵۶۰. آیا حنا گذاشتن و رنگ کردن مو در ایام عادت مکره است؟
بلی خضاب کردن سر به حنا و غیر آن در حال حیض و جنابت کراهت دارد.

تراشیدن ریش

۵۶۱. تراشیدن ریش با تیغ چه حکمی دارد؟

تراشیدن ریش با تیغ و کوتاه کردن آن، اگر مثل تراشیدن باشد، حرام است. البته لازم نیست ریش بلند گذاشته شود؛ بلکه به مقداری که صدق ریش کند کافی است.

۵۶۲. موهای صورتم کم رشد و تُنک است و زیبا نیست آیا می توانم صورتم را تیغ بزنم تا موهای آن رشد بیشتری پیدا کند؟

اگر صدق ریش کند، تراشیدن آن جایز نیست؛ البته لازم نیست که موهای صورت خود را بلند بگذارید تا به خاطر تنک بودن، به زیبایی شما لطمه بخورد؛ بلکه اگر با ماشینی اصلاح کنید که مقدار باقی مانده، صدق ریش کند، کافی است.

حذف موهای زائد بدن

۵۶۳. استفاده از مواد شیمیایی یا دستگاهی که موهای

زائد بدن را برای همیشه از بین ببرد چه حکمی دارد؟

اگر به لحاظ طبی ضرر قابل اعتنا نداشته باشد، اشکال ندارد.

خودکشی

۵۶۴. آیا فکر خودکشی حرام است؟

فکر گناه به تنهایی گناه محسوب نمی‌شود؛ لکن فکر گناه، موجب کدورت قلب و سلب توفیق از شخص می‌شود و ممکن است شخص را وادار به بعضی مقدمات حرام نماید. برای پرهیز از وسوسه‌های شیطانی، لازم است انسان فکر گناه را نیز از خود دور کند؛ قابل توجه آنکه، خودکشی از گناهان کبیره است و شخص را به عذاب الهی مبتلا می‌نماید و کسی که بر خدا توکل کند، مشکلات نمی‌تواند او را از پای درآورده و به خودکشی وادار سازد.

۵۶۵. کمک به خودکشی بیماران لاعلاج که درد شدید

دارند، چه صورت دارد؟

خودکشی و کمک به آن، در هر صورت، حرام است و ناراحتی و درد شدید، مجوز خودکشی نیست.

شرکت در مجالس صوفیه

۵۶۶. شرکت در جلسات صوفیه و رفتن به خانقاه و

مجالس عزاداری آنها چه حکمی دارد؟

رفتن به خانقاه، و شرکت در برنامه‌ها و جلسات صوفیه اگرچه به‌عنوان ذکر و مدح امیرالمؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ و عزاداری برای حضرت سیدالشهداء عَلَيْهِ السَّلَامُ در مراکزی که به‌عنوان حسینیه برقرار کرده‌اند، و کمک مادی و همکاری با آنها،

و حضور در مجالس ختم اموات آنها و دریافت هدایا از آنها، ترویج بدعت و حرام است، و جداً باید از آنها پرهیز شود، و باید دیگران را نیز از ارتباط با آنها نهی و نسبت به خطر ضلالت و گمراهی هشدار داد.

استفاده از مشروبات الکلی در مجالس عروسی

۵۶۷. در بعضی مجالس عروسی، متأسفانه از مشروبات الکلی استفاده می‌شود؛ آیا شرکت در آن مجالس بدون خوردن مشروب جایز است؟
حضور در مجالسی که در آن شراب نوشیده می‌شود، حرام است.

کشیدن سیگار

۵۶۸. کشیدن سیگار چه حکمی دارد؟
اگر موجب ضرر قابل توجه فعلی و در کوتاه مدت باشد، جایز نیست.

ترقه‌بازی

۵۶۹. آیا ترقه‌هایی که در چهارشنبه‌سوری زده می‌شود، اشکال دارد؟
ترساندن و ایجاد مزاحمت و آزار مؤمنین به هر صورت حرام است.

به گردن گرفتن گناه دیگری

۵۷۰. اگر کسی بگوید فلان کار را انجام بده، گناهِش به گردن من، آیا برای انجام دهنده گناه نمی‌نویسند؟
کسی که عمل خلاف را مرتکب شده گناهکار است و دیگری نیز به جهت امر یا تشویق به آن، معصیت کرده است.

توبه

۵۷۱. اگر زنی شوهردار مرتکب خلاف شرعی گردید و سپس پشیمان شد، و توبه کرد، آیا لازم است به شوهر بگوید، و رضایت او را جلب کند؟
بر او واجب است که از این عمل شنیع توبه کند، و از گفتن آن به دیگران حتی شوهر جداً اجتناب نماید.

خال کوبی

۵۷۲. خال کوبی برای خانم‌ها چه صورت دارد؟
اگر ضرر مهم و مورد توجه نداشته باشد، اشکال ندارد، و لکن زینت محسوب می‌شود و باید از نامحرم بپوشاند.

صدقه دادن به سادات

۵۷۳. آیا صدقات مستحبی و کفارات را می‌توان به سادات داد؟

دادن صدقات مستحبی به سادات جایز است، اما کفاره
غیر سید را به سید ندهند.

قرض برداشتن از صدقه

۵۷۴. آیا از پولی که به تدریج به عنوان صدقه در خانه کنار
می‌گذاریم، می‌توانیم به عنوان قرض برداریم؟
پول مذکور تا وقتی به فقیر داده نشده، ملک مالک است
و می‌تواند در آن تصرف کند.

آثار حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی مدظله الوارف

در یک نگاه

ردیف	نام کتاب	زبان	ترجمه
قرآن و تفسیر			
۱	تفسیر آیه فطرت	فارسی	—
۲		عربی	—
۳		عربی	—
۴		عربی	—
۵		فارسی	—
حدیث			
۶	منتخب الاثر فی الامام الثانی عشر <small>علیه السلام</small> در ۳ جلد	عربی	اردو/انگلیسی/ فارسی
۷		عربی	—
۸	<small>علیه السلام</small> ()	عربی	—
۹	پرتوی از فضائل امیر المؤمنین <small>علیه السلام</small> در حدیث	فارسی	—

—	عربی	،	۱۰
—	عربی	احادیث الفضائل	۱۱
فقه			
—	فارسی	توضیح المسائل	۱۲
—	فارسی	منتخب الاحکام	۱۳
انگلیسی	فارسی	احکام نوجوانان	۱۴
—	فارسی	جامع الاحکام در ۲ جلد	۱۵
—	فارسی	استفتائات قضایی	۱۶
—	فارسی	استفتائات پزشکی	۱۷
عربی	فارسی	مناسک حج	۱۸
عربی	فارسی	مناسک عمره مفرده	۱۹
—	فارسی	هزار سؤال پیرامون حج	۲۰
آذری	فارسی	پاسخ کوتاه به ۳۰۰ پرسش در ۲ جلد	۲۱
—	فارسی	احکام خمس	۲۲
—	فارسی	اعتبار قصد قربت در وقف	۲۳
—	فارسی	رساله در احکام ثانویه	۲۴
—	عربی	فقه الحج در ۴ جلد	۲۵

—	عربى	در ٢ جلد	٢٦
—	عربى	السائل	٢٧
—	عربى	حواشى على الوثقى	٢٨
—	عربى	القول الفاخر فى المسافر	٢٩
—	عربى	فقه الخمس	٣٠
—	عربى	أوقات الصلو	٣١
—	عربى	التعزير (احكامه و ملحقاته)	٣٢
فارسى	عربى	وجود	٣٣
—	عربى	فى معاملات	٣٤
—	عربى	التداعى فى مال من دون و لا يد	٣٥
—	عربى	فى المال المعين المشتبه ملكيته	٣٦
—	عربى	حكم نكول المدعى عليه عن اليمين	٣٧
—	عربى	ارث	٣٨
—	عربى	مع الشيخ جادالحق فى ارث	٣٩
—	عربى	حول ديات ظريف ابن ناصح	٤٠
—	عربى	بحث حول الاستسقام بالازلام ()	٤١
—	عربى	الرسائل الخمس	٤٢

—	عربی		۴۳
آذری	—	آنچه هر مسلمان باید بداند	۴۴
—	عربی	الرسائل الفقهیه من فقه الامامیه	۴۵
—	عربی	الاتقان فی احکام الخلل و النقصان	۴۶
اصول فقه			
—	عربی	بیان الاصول در ۳ جلد	۴۷
—	عربی		۴۸
—	عربی		۴۹
—	عربی		۵۰
عقاید و کلام			
—	فارسی	عرض دین	۵۱
—	فارسی	به سوی آفریدگار	۵۲
—	فارسی	الهیات در نهج البلاغه	۵۳
—	فارسی	معارف دین در ۳ جلد	۵۴
—	فارسی	پیرامون روز تاریخی غدیر	۵۵
—	فارسی	ندای اسلام از اروپا	۵۶
—	فارسی	نگرشی بر فلسفه و عرفان	۵۷

—	فارسی	نیایش در عرفات	۵۸
—	فارسی	سفرنامه حج	۵۹
—	فارسی	شهید آگاه	۶۰
—	فارسی	امامت و مهدویت	۶۱
—	فارسی	نوید امن و امان/۱	۶۲
عربی	فارسی	فروغ ولایت در دعای ندبه/۲	۶۳
—	فارسی	ولایت تکوینی و ولایت تشریحی/۳	۶۴
—	فارسی	معرفت حجّت خدا/۴	۶۵
—	فارسی	عقیده نجات بخش/۵	۶۶
—	فارسی	نظام امامت و رهبری/۶	۶۷
عربی	فارسی	اصالت مهدویت/۷	۶۸
—	فارسی	پیرامون معرفت امام/۸	۶۹
آذری	فارسی	پاسخ به ده پرسش/۹	۷۰
—	فارسی	انتظار، عامل مقاومت و حرکت/۱۰	۷۱
—	فارسی	وابستگی جهان به امام زمان/۱۱	۷۲
—	فارسی	تجلی توحید در نظام امامت/۱۲	۷۳
—	فارسی	باورداشت مهدویت/۱۳	۷۴

انگلیسی	فارسی	به سوی دولت کریمه/۱۴	۷۵
عربی	فارسی	گفتمان مهدویت/۱۵	۷۶
—	فارسی	پیام‌های مهدوی/۱۶	۷۷
انگلیسی	فارسی	توضیحات پیرامون کتاب عقیده مهدویت در تشیع امامیه	۷۸
—	فارسی	گفتمان عاشورایی	۷۹
—	فارسی	مقالات کلامی	۸۰
—	فارسی	صراط مستقیم	۸۱
—	عربی	الی هدی کتاب‌الله	۸۲
—	عربی		۸۳
—	عربی		۸۴
—	عربی		۸۵
—	عربی		۸۶
—	عربی		۸۷
—	عربی	عاشوراء عاشوراء	۸۸
اردو/فرانسه	عربی		۸۹
—	عربی		۹۰

—	عربی	عَلَيْهِ	۹۱
—	عربی		۹۲
—	عربی	؟	۹۳
—	عربی	،	۹۴
—	فارسی		۹۵
—	عربی	« » « » « »	۹۶
—	عربی	ء	۹۷
—	عربی	عَلَيْهِ	۹۸
—	عربی		۹۹
—	فارسی		۱۰۰
تربیتی			
—	فارسی	عالی ترین مکتب تربیت و اخلاق یا ماه مبارک رمضان	۱۰۱
—	فارسی	بهار بندگی	۱۰۲
—	فارسی	راه اصلاح (امر به معروف و نهی از منکر)	۱۰۳

—	فارسی	با جوانان	۱۰۴
تاریخ			
—	فارسی	سیرحوزه‌های علمی شیعه	۱۰۵
—	فارسی	رمضان در تاریخ (حوادث تاریخی)	۱۰۶
سیره			
—	فارسی	پرتوی از عظمت امام حسین <small>علیه السلام</small>	۱۰۷
—	فارسی	آینه جمال	۱۰۸
—	فارسی	از نگاه آفتاب	۱۰۹
—	فارسی	اشک و عبرت	۱۱۰
تراجم			
—	فارسی	زندگانی آیت‌الله آخوند ملا محمدجواد صافی گلپایگانی	۱۱۱
—	فارسی	زندگانی جابر بن حیان	۱۱۲
—	فارسی	زندگانی بوداسف	۱۱۳
—	فارسی	فخر دوران	۱۱۴
شعر			
—	فارسی	دیوان اشعار	۱۱۵

—	فارسی	بزم حضور	۱۱۶
—	فارسی	آفتاب مشرقین	۱۱۷
—	فارسی		۱۱۸
—	فارسی	سبطالمصطفی	۱۱۹
—	فارسی	در آرزوی وصال	۱۲۰
مقاله‌ها و خطابه‌ها			
—	فارسی	حدیث بیداری (مجموعه پیام‌ها)	۱۲۱
—	فارسی	شب‌پرگان و آفتاب	۱۲۲
—	فارسی	شب عاشورا	۱۲۳
—	فارسی	صبح عاشورا	۱۲۴
—	فارسی	با عاشورایان	۱۲۵
—	فارسی	رسالت عاشورایی	۱۲۶

